

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI**

**SAKARYA'DA YAŞAYAN KINALI MUHACİRLERİNİN YASTIK
DOKUMALARINDA GÖRÜLEN DESENLERİN ARAŞTIRILMASI**

Tuğçe KÜÇÜKALİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman: Prof. Kadriye Didem ATİŞ
Ortak Danışman: Doç. Dr. Ayşe Gamze ÖNGEN**

NİSAN-2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SAKARYA'DA YAŞAYAN KINALI MUHACİRLERİNİN
YASTIK DOKUMALARINDA GÖRÜLEN DESENLERİN
ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğçe KÜÇÜKALİ

Enstitü Anasanat Dalı: Geleneksel Türk Sanatları

“Bu tez 07/04/2025 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRI ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Ayşe ÜSTÜN	Başarılı
Doç. Mine TAYLAN	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Merve İLBAK TAHMAZ	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Tuğçe KÜÇÜKALİ

07/04/2025

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında, Sakarya’da yaşayan Kınalı muhacirlerine ait el dokuması yastıklarda kullanılan motif ve desenler incelenmiş; bu dokumalar aracılığıyla kültürel kimliğin kuşaktan kuşağa nasıl aktarıldığı araştırılmıştır. Çalışma, geleneksel dokuma kültürünün unutulmaya yüz tuttuğu günümüzde, bu değerli mirası belgelemek ve gelecek nesillere aktarabilmek amacıyla hazırlanmıştır.

Uzun ve titiz bir araştırma süreciyle şekillenen bu çalışmanın her aşamasında, bilgi ve rehberliğiyle yolumu aydınlatan, aynı zamanda psikolojik olarak da her zaman yanımda olan değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Didem Atış’e; bilgi birikimini sabırla paylaşan, katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen ortak danışmanım Sayın Doç. Dr. Ayşe Gamze Öngen’e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca araştırmanın ilk aşamalarında verdikleri destekle süreci kolaylaştıran Kınalı muhacirleri Ümman Yılmaz ve Esmâ Yıldız’a, kapılarını ve yüreklerini bana açan tüm Kınalı muhaciri ailelere; samimi anlatımları, misafirperverlikleri ve güvenleri için minnettarım.

Tüm zorluklara rağmen yanımda duran, özellikle moral ve motivasyon kaynağım olan kıymetli aileme; inançları ve sabırlarıyla desteğini hep hissettiren arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Tuğçe KÜÇÜKALİ

07/04/2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	ii
TABLO LİSTESİ.....	iii
HARİTA LİSTESİ.....	iv
GÖRSEL LİSTESİ.....	v
ÇİZİM LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: MAKEDONYA TARİHİ.....	3
1.1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri	7
1.2. Makedonya’da Türklerinin Tarihi	8
1.2.1. Kuzey Makedonya Manastır Şehri.....	12
1.2.2. Kuzey Makedonya’dan Türkiye’ye Yapılan Göçler	14
1.2.3. Sakarya’da Yaşayan Kınalı Muhacirleri	20
2. BÖLÜM: MAKEDONYA TÜRKLERİNİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ	24
3. BÖLÜM: KINALI MUHACİRLERİNDE DOKUMACILIK	33
4. BÖLÜM: SAKARYA’DA YAŞAYAN KINALI MUHACİRLERİN YASTIK DOKUMALARI	36
4.1. Yastık Dokumalarının Malzeme ve Üretim Teknik Özellikleri	41
4.2. Yastık Dokumalarında Kullanılan Motifler ve Desenler.....	48
5. BÖLÜM: SAKARYA KINALI MUHACİRLERİNİN YASTIK DOKUMA KATALOĞU	68
SONUÇ	124
KAYNAKÇA.....	126
ÖZ GEÇMİŞ	133

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
cm	: Santimetre
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
mm	: Milimetre
s.	: Sayfa
S.K.M.Y.	: Sakaryalı Kınalı Muhaciri Yastığı
t.y.	: Tarihsiz Yayın
TDK	: Türk Dil Kurumu
yy.	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Bulgaristan'dan Göç Verileri	15
Tablo 2: 1923-1938 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Göçmen Sayısı	17
Tablo 3: 1952-1967 Yılları Arasındaki Türkiye'ye Gelen Göçmen Sayısı	18
Tablo 4: 1953–1994 Yılları Arası Makedonya'nın Nüfus Sayım Sonuçları	19

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Antik Makedonya Krallığı	3
Harita 2: Makedonya Haritası (Günümüz).....	7
Harita 3: Kuzey Makedonya Şehir Haritası	8
Harita 4: Anadolu Beylikleri Haritası	11
Harita 5: Makedonya, Manastır Şehri	13

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Büyük İskender	5
Görsel 2: Balkan Savaşları Sonrası Türkiye’ye Yapılan Göçler ve Güzergahları.....	15
Görsel 3: Adapazarı’nda Geçici Olarak İskân Edilen Muhacirlerin Bir Görüntüsü.....	20
Görsel 4: Kınalı Köyünde Bulunan Bir Su Pınarı	20
Görsel 5: Kınalı Camii.....	21
Görsel 6: Kınalı Köyünde Bulunan Bir Köprü	22
Görsel 7: Kınalı Köyünde Bulunan Bir Ev	23
Görsel 8: Kınalı Muhacirlerinin Geleneksel Kıyafeti.....	26
Görsel 9: Top Koymada Kızın Fesine Altın Sarı Lira Bağlama.....	27
Görsel 10: Kınalı Muhacirlerine Ait Sandık.....	28
Görsel 11: Top Koymada Yemiş ve Şekerlerin Koyulduğu Torba	28
Görsel 12: Kınalı Muhacirine Ait Çeyiz Sermesi.....	29
Görsel 13: Kınalı Muhacirine Ait Çeyiz Sermesi-2	30
Görsel 14: Kınalı Muhacirlerinin Somun Ekmeği.....	31
Görsel 15: Kınalı Muhacirlerine Ait Yöresel Yemekler.....	32
Görsel 16: Yatay Yer Tezgâhı	34
Görsel 17: Kınalı Muhacirlerine Ait Dokumalar.....	35
Görsel 18: Çin Han Hanedanlığı Dönemine Ait Bronz Yastık.....	36
Görsel 19: M.Ö. 7500 Yıllarına Ait Antik Mısır’da Kullanılan Ahşap Yastık	37
Görsel 20: MS 3. Yüzyıldan Kalma, Elinde Kadehle Yumuşak Bir Yastığa Yaslanmış Bir Kadını Gösteren Yunan Mozaïği.....	38
Görsel 21: Genç Adam	39
Görsel 22: Genç Adam (Detay)	39
Görsel 23: Genç Kadın	40
Görsel 24: Genç Kadın (Detay)	40
Görsel 25: İki Gücülü Mekikli Tezgâh.....	42
Görsel 26: Duvarda Çözgü Aleti	42
Görsel 27: Mekik	43
Görsel 28: Tarak	43
Görsel 29: Çıkırık	44
Görsel 30: Gücü-Tarak Tığı	44

Görsel 31: Yün İplik	45
Görsel 32: Pamuk İplik.....	45
Görsel 33: Bezayağı Örgüsü.....	47
Görsel 34: Dimi Örgüsü	47
Görsel 35: Kınalı Yastık Dokumalarında Görülen Paralelkenar Formu	51
Görsel 36: 19. yy. Konya Halısı	52
Görsel 37: Kınalı Yastık Dokumalarında Görülen Eşkenar Dörtgen Formu	53
Görsel 38: Elibelinde Motifi.....	54
Görsel 39: Bereket Motifi.....	55
Görsel 40: Yıldız Motifi	55
Görsel 41: 18 yy. Konya Halısı	56
Görsel 42: Oğuz Boyları Damgaları	57
Görsel 43: Konya Halısı-1	58
Görsel 44: Halının Detayı.....	58
Görsel 45: Konya Halısı-2	59
Görsel 46: Halının Detayı.....	59
Görsel 47: Konya Halısı-3.....	60
Görsel 48: Halının Detayı.....	60
Görsel 49: Göz Motifi.....	61
Görsel 50: Yıldız Motifi	61
Görsel 51: 18. yy. Konya Halısı	62
Görsel 52: 16. yy. Konya Halısı	63
Görsel 53: Kınalı Yastık Dokumalarında Görülen Üçgen Formu	64
Görsel 54: 19. yy. Konya Halısı	65
Görsel 55: Kınalı Muhacirin Çeyizinde Yer Alan Yastık	67
Görsel 56: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Ön Yüzeyi (Gül Dokuma.).....	68
Görsel 57: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Arka Yüzeyi (Gül Dokuma.).....	68
Görsel 58: S.K.M.Y.01 (Ön-Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)	75
Görsel 59: S.K.M.Y.01 (Ön-Zemin).....	76
Görsel 60: S.K.M.Y.01 (Arka- Ön-Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef).....	77
Görsel 61: S.K.M.Y.01 Gül Dokuma (Arka- Zemin).....	78
Görsel 62: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey (Susmalı Dokuma)	79

Görsel 63: S.K.M.Y.02 Arka Yüzey (Susmalı Dokuma)	79
Görsel 64: S.K.M.Y.02 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)	85
Görsel 65: S.K.M.Y.02 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)	86
Görsel 66: S.K.M.Y.02 (Arka- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)	88
Görsel 67: S.K.M.Y.02 (Ön-Zemin 1).....	89
Görsel 68: S.K.M.Y.02 (Ön-Zemin 2).....	89
Görsel 69: S.K.M.Y.03 Ön Yüzey.....	90
Görsel 70: S.K.M.Y.03 Arka Yüzey	90
Görsel 71: S.K.M.Y.03 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)	96
Görsel 72: S.K.M.Y.03 (Ön- Zemin).....	97
Görsel 73: S.K.M.Y.03 (Arka)	97
Görsel 74: S.K.M.Y.04	98
Görsel 75: S.K.M.Y.04 (Zemin).....	102
Görsel 76: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey	103
Görsel 77: S.K.M.Y.05 Arka Yüzey	103
Görsel 78: S.K.M.Y.05 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)	110
Görsel 79: S.K.M.Y.05 (Ön-Zemin).....	111
Görsel 80: S.K.M.Y.05 (Arka-Zemin)	112
Görsel 81: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey.....	113
Görsel 82: S.K.M.Y.06 Arka Yüzey	113
Görsel 83: S.K.M.Y.06 (Ön-Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)	120
Görsel 84: S.K.M.Y.06 (Ön-Zemin).....	122
Görsel 85: S.K.M.Y.06 (Arka-Zemin)	123

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1: Paralelkenar Formu Desen Çözümlemesi	51
Çizim 2: Eşkenar Dörtgen Formu Desen Çözümlemesi	53
Çizim 3: Üçgen Formu Desen Çözümlemesi	64
Çizim 4: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Teknik Çizimi (Ön Yüzey)	69
Çizim 5: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Teknik Çizimi (Arka Yüzey)	69
Çizim 6: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Ön Yüzeyin Zemin Raporu	70
Çizim 7: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Ön Yüzeyin Bordür Raporu	71
Çizim 8: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Arka Yüzeyin Zemin Raporu	72
Çizim 9: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Arka Bordürün Zemin Raporu	72
Çizim 10: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Teknik Çizimi	80
Çizim 11: S.K.M.Y.02 Arka Yüzey Teknik Çizimi	80
Çizim 12: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Zemin Raporu	81
Çizim 13: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Bordür Raporu	82
Çizim 14: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Sedef Raporu	82
Çizim 15: S.K.M.Y.03 Teknik Çizim Ön Yüzey	91
Çizim 16: S.K.M.Y.03 Ön Yüzey Zemin Raporu	92
Çizim 17: S.K.M.Y.03 Ön Yüzey Bordür Raporu	93
Çizim 18: S.K.M.Y.04 Teknik Çizimi	99
Çizim 19: S.K.M.Y.04 Ön-Arka Yüzey Zemin Raporu	100
Çizim 20: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Teknik Çizimi	104
Çizim 21: S.K.M.Y.05 Arka Yüzey Teknik Çizimi	104
Çizim 22: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Bordür Raporu	105
Çizim 23: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Zemin Alma Topu Desen Raporu	106
Çizim 24: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Bordür Raporu	107
Çizim 25: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Teknik Çizimi	114
Çizim 26: S.K.M.Y.06 Arka Yüzey Teknik Çizimi	114
Çizim 27: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Zemin Raporu	115
Çizim 28: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Bordür Raporu	116
Çizim 29: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Zemin Parmak Alacası Desen Raporu	117

ÖZET	
Başlık: Sakarya’da Yaşayan Kınalı Muhacirlerinin Yastık Dokumalarında Görülen Desenlerin Araştırılması	
Yazar: Tuğçe KÜÇÜKALİ	
Danışman: Prof. Kadriye Didem ATİŞ	
Ortak Danışman: Doç. Dr. Ayşe Gamze ÖNGEN	
Kabul Tarihi: 07/04/2025	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 133 (ana kısım)
Türkler, tarih boyunca Balkanlar’a yerleşmiş ve bu coğrafyada varlıklarını sürdürmüşlerdir. Osmanlı İmparatorluğu’nun Balkanlardaki en parlak dönemi, Çirmen Savaşı’ndaki zaferle başlamıştır. Osmanlı Devleti, iskân politikası çerçevesinde halkının bir kısmını bu topraklara yerleştirmiştir. Bu bağlamda, Konya’dan Makedonya’nın Kınalı köyüne Karamanoğulları Beyliği’ne mensup bir Türk topluluğu göç etmiştir. Göç eden bu topluluk, kapalı bir yaşam tarzını benimseyerek kültürel unsurlarını korumuş ve özellikle kendilerine özgü yemek, merasim ve dokuma geleneklerini sürdürmüştür. Balkanlar’da uzun yıllar yaşayan Türkler, Balkan Savaşları’nın Osmanlı aleyhine sonuçlanmasıyla Türkiye’ye doğru göç etmeye başlamıştır. Bu süreçte Marmara Bölgesi’nin Sakarya gibi çeşitli illerine yerleşen ve kendilerini "Kınalı muhacirleri" olarak tanımlayan bu topluluk, köylerinden ayrılırken yanlarında taşıyabildikleri tüm eşyalarını getirmiş ve kültürlerini gelecek nesillere aktarma çabasına girmiştir. Bu çalışma, Kınalı muhacirleri topluluğuna ait el dokuması yastıklarını kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, gerekli izinler alınarak aileler ziyaret edilmiş, eser analizleri gerçekleştirilmiş ve sözlü görüşmeler yapılmıştır. Kınalı muhacirlerinin geçmişte kullandıkları dokuma tekniklerine ilişkin bulgulara ulaşmaya çalışılmış, elde edilen bilgiler literatür taramalarıyla desteklenmiştir. Ayrıca, Kınalı muhacirlerine ait yastık dokumaları üzerine yapılan literatür araştırmaları sonucunda bu alanda oldukça sınırlı bilgiye ulaşıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, söz konusu çalışma, Kınalı muhacirlerine ait el sanatlarının korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışma, Kınalı muhacirlerine ait altı adet yastık dokuması detaylı bir şekilde inceleyerek desenlerin belgelenmesi, yorumlanması ve geleceğe aktarılması bakımından alana katkı sunmayı hedeflemektedir.	
Anahtar Kelimeler: Makedonya, Kınalı, Dokuma, Yastık, Motif	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Investigation of the Patterns Observed in the Pillow Weavings of the Kınalı Muhacirs Living in Sakarya	
Author of Thesis: Tuğçe KÜÇÜKALİ	
Supervisor: Prof. Kadriye Didem ATİŞ	
Co-advisor: Assoc. Prof. Ayşe Gamze ÖNGEN	
Accepted Date: 07/04/2025	Number of Pages: x (pre text) + 133 (main body)
Throughout history, Turks have settled in the Balkans and maintained their presence in this region. The Ottoman Empire's most glorious period in the Balkans began with the victory at the Battle of Çirmen. Within the framework of its settlement policy, the Ottoman State relocated part of its population to these lands. In this context, a Turkish community affiliated with the Karamanid Principality migrated from Konya to the village of Kınalı in Macedonia. This migrating community adopted a closed lifestyle, preserving their cultural elements and especially maintaining their unique food, ceremony, and weaving traditions. After living in the Balkans for many years, Turks began migrating toward Turkey following the unfavorable outcomes of the Balkan Wars for the Ottoman Empire. During this process, this community—who defined themselves as “Kınalı muhacirs”—settled in various provinces of the Marmara Region, such as Sakarya. They brought with them all the belongings they could carry from their village and made efforts to transmit their culture to future generations. This study aims to comprehensively examine the handwoven pillows belonging to the Kınalı muhacir community. Within the scope of the research, necessary permissions were obtained, families were visited, analyses of the works were conducted, and oral interviews were carried out. Efforts were made to uncover findings related to the weaving techniques used by the Kınalı muhacirs in the past, and the information obtained was supported by literature reviews. Furthermore, it was determined that literature on pillow weavings belonging to the Kınalı muhacirs is quite limited. Therefore, this study aims to contribute to the preservation and transmission of the handicrafts of the Kınalı muhacirs to future generations. By examining six pillow weavings in detail, the study intends to contribute to the field through the documentation, interpretation, and preservation of these designs.	
Keywords: Macedonia, Kınalı, Weaving, Pillow, Motif	

GİRİŞ

Antik Makedonya toprakları tarih boyunca farklı etnik gruplara ev sahipliği yapmıştır. Yunanca kökenli bir kelime olan "Makedonya", etimolojik açıdan incelendiğinde "karışık", "çeşitli", "farklı unsurlardan oluşan" ve "yamalı bohça" anlamlarına gelmektedir (Sipahi, 2015:19). Bu isimden de anlaşılacağı üzere Makedonya, tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış ve kültürel çeşitliliğiyle öne çıkmıştır. Türkler, Makedonya ile ilk kez 4. yüzyılda tanışmıştır. Hunlar, M.S. 378 yılında Edirne yakınlarında Bizans ile savaşarak Makedonya topraklarında varlıklarını ilk kez göstermiştir (Demir & Kayadibi, 2012:8).

Hunları takiben bölgeye hâkim olan Türk boyları sırasıyla Avarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Uzlar (Oğuzlar) ve Kumanlar/Kıpçaklardır (Koca, 2002:1004). Peçeneklerin ardından bölgeye hâkim olan Uzlar, Makedonya, Trakya ve Selanik topraklarına inerek bu bölgeleri ele geçirmiştir (Demir & Kayadibi, 2012:8). Türk hâkimiyetinin ardından bölge, Bizans İmparatorluğu'nun ve daha sonra Sırp Krallığı'nın kontrolüne geçmiştir.

1371 yılında Osmanlı Devleti, Sırlara karşı kazandığı Çirmen Savaşı ile Makedonya topraklarında Türk hâkimiyetini kurmuştur (Başar, 1950:52-54). Fetih sonrasında, Osmanlı padişahı bölgenin Türkleşmesini sağlamak amacıyla Karamanoğlu Beyliği'nden ve diğer Türk topluluklarından göç hareketlerini başlatmıştır. Daha sonra, Fatih Sultan Mehmet döneminde ikinci bir göç dalgası gerçekleşmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Karamanoğulları Beyliği'ni Osmanlı topraklarına katarak beyliği dağıtmış ve başta Konya olmak üzere pek çok şehirde yaşayan Türkleri Makedonya'ya yerleştirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin 541 yıl süren kesintisiz hâkimiyetinin ardından, Balkan Savaşları bu coğrafyada etkisini göstermiş ve Osmanlı Devleti'nin yenilgisiyle sonuçlanmıştır (Demir & Kayadibi, 2012:8). Yenilgiden önce başlamış olan göç hareketleri, savaşın ardından ivme kazanmıştır. Bu süreçte, Makedonya'nın Manastır şehrinde yaşayan Kınalı Türkleri, yanlarına yalnızca taşıyabilecekleri büyüklükteki eşyalarını alarak Türkiye'nin Marmara Bölgesi'ndeki çeşitli şehirlere yerleşmiş ve kendilerini "Kınalı muhacirleri" olarak tanımlamışlardır.

Doğup büyüdükleri toprakları geride bırakarak yeni bir memlekete yerleşmeleri, zamanla kendi kültürel miraslarını unutma endişesi taşımalarına neden olmuştur. Bu bilinçle hareket eden Kınalı muhacirleri, kültürel kimliklerinin önemli bir parçası olan dokuma motifleriyle süslenmiş ürünleri de yanlarında getirerek Sakarya'ya taşımışlardır.

Araştırmanın Konusu

Bu araştırma, Makedonya'dan Sakarya'ya göç eden Kınalı muhacirlerinin beraberlerinde getirdikleri yastık el dokumalarındaki motif ve desenlerin incelenmesini konu edinmektedir. Dokumaların teknik özellikleri detaylı bir şekilde ele alınarak, bu özgün kültürel birikimin belgelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması yoluyla kültürel mirasın devamlılığının sağlanması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Kınalı muhacir topluluğuna ait geleneksel yastık dokumalarının desen, motif ve teknik yapılarını geçmişten günümüze uzanan bir yaklaşımla sistemli biçimde analiz ederek, bu özgün kültürel mirasın belgelenmesini ve korunmasını sağlamaktır. Ayrıca, söz konusu dokuma örneklerinin görsel ve teknik verilerle arşivlenmesiyle hem akademik literatüre katkı sunulması hem de günümüz dokuyucuları için bir kaynak oluşturulması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Önemi

Kültürel miras unsurlarının korunması, aktarılması ve yaşatılması amacıyla yapılan bu araştırma kapsamında incelenen yastık dokumalarının teknik çizimleri yapılacak, desen çözümlemeleri çıkarılacaktır. Bu çalışmalar hem yeniden üretim süreçlerini kolaylaştıracak hem de dokuma geleneğinin sürekliliğini destekleyecektir. Ayrıca, bu araştırma Kınalı muhacirlerinin kültürel kimliğinin devamlılığına katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan alan araştırması kullanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiş; ancak konuya ilişkin oldukça sınırlı sayıda kaynağa ulaşılabilmektedir. Alan araştırması sürecinde, Sakarya'da yaşayan Kınalı muhacirleriyle birebir görüşmeler yapılmış ve sözlü tarih yöntemi aracılığıyla geleneksel kültüre dair veriler derlenmiştir. Gerçekleştirilen röportajlarda, hem Kınalı muhacir topluluğunun kültürel öğelerine hem de geçmişte kullanılan dokuma teknikleri ile birlikte desen ve motif bilgilerine ilişkin detaylı bulgular elde edilmeye çalışılmıştır.

Balkanlar ve Yunanistan Yarımadası'nda yer alan Kadim Makedonya Krallığı'nın kökeni M.Ö. 12. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Kuzeyden gelen istilacı Dorlar, bölgedeki halkları yerlerinden oynatarak Makednon Ethnos olarak bilinen kavmi güneybatı Makedonya'dan hareket ettirmiştir. Bir görüşe göre, bu kavim Makedonya halkının ilk atalarıdır (Tekin, 2019).

Makedonyalılar, Eski Yunanca'nın bir lehçesini konuştukları için kendilerini Hellen olarak tanımlamaktaydı. Ancak, kendilerinin Yunan soyundan geldiğini savunmalarına rağmen, Hellaslı Grekler Makedonları hiçbir zaman gerçek anlamda Yunan olarak kabul etmemiştir (Blunt, 1965).

Tarihçi Herodotos'a göre, Kadim Makedonya Devleti'nin ilk kralı I. Perdikkas'tır. Perdikkas'tan II. Philip'e kadar geçen süreçte Makedonlar; İlliryalılar, Odrysler, Atinalılar ve Spartalılarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu dönemde Hellenler, iç savaşlar yaşasa da ortak düşmanları Perslere karşı birleşmiş ve Makedonya Kralı II. Philip'i Helen Birliği'nin başına getirmişlerdir. Stratejik hamlelerle ülkesini güçlendiren ve birçok bölgeyi hâkimiyeti altına alan Kral Philip, kızının düğünü sırasında düzenlenen bir suikast sonucu öldürülmüştür. Tahta, oğlu III. Aleksandros, bilinen adıyla Büyük İskender, geçmiştir (Herodotos, 1973).

İskender tahta çıktığında henüz 22 yaşındaydı (bkz.: Görsel 1). Ordu meclisi tarafından doğrudan kral ilan edilse de halkın bir kesimi, genç yaşta olması nedeniyle ülke yönetiminde başarısız olacağı endişesi taşımaktaydı. Bu durum başlangıçta iç karışıklıklara neden olsa da kısa sürede elde ettiği başarılarla İskender, halkın desteğini kazanmıştır (Özsait, 1982).

İskender'in liderlik yeteneklerinde, çocukluk yıllarından itibaren aldığı eğitim büyük rol oynamıştır. Babası II. Philip'in isteğiyle, dönemin en önemli hocalarından biri olan Aristoteles'ten eğitim almış ve bu süreçte kendisini entelektüel anlamda geliştirmiştir. Öyle ki, henüz 11-12 yaşlarında, evcilleştirilmesi imkânsız olduğu düşünülen hayvanları dahi eğitebilmiştir (Mark, 2013).

Askeri alanda büyük başarılarla imza atan Büyük İskender, Anadolu'da Likya¹, Pamfilya², Pisidya³, Frigya⁴, Lidya⁵, İyonya⁶ ve Karya⁷ kentlerini fethetmiştir. Sürekli yeni fetihlere yönelen İskender, dönemin bilinen topraklarının büyük bir kısmını hâkimiyeti altına almış ve bu fetihler sonucunda 'Helenistik Dönem' başlamıştır (Tekin, 2015).

İskender, elde ettiği başarıları aldığı eğitimden ziyade kendisine ait ilahi bir güçten kaynaklandığına inanmaktaydı. Öyle ki, kendisinin Yunan tanrısı Zeus tarafından annesinin rahmine yerleştirildiğini ve annesinin bakireyken onu doğurduğunu düşünmekteydi. Bu nedenle Zeus'u babası olarak kabul etmekteydi. Mısır'ı fethettikten sonra Amon rahibi, İskender'i Mısır geleneklerine uygun bir şekilde Amon'un oğlu olarak selamlamış ve bu sebeple İskender, Mısır firavunu unvanını da almıştır (Gülçin, 2014).

Görsel 1: Büyük İskender

Kaynak: Alexander the Great & Bucephalus Mosaic, t.y.

¹ Antalya'nın batısı, Muğla'nın Güneydoğusu ve Denizli ile Burdur'un güneyidir.

² Akça çayının doğusundan başlayarak Antalya'nın doğusunda kalan bölümdür.

³ Isparta ilinin tümünü, Afyonkarahisar, Burdur, Antalya ve Konya illerinin de içine alan bölgedir.

⁴ Eskişehir, Kütahya ve Afyon il sınırları içerisinde kalan bölgedir.

⁵ Manisa ve Uşak bölgelerini kapsayan yerdir.

⁶ İzmir ve Aydın şehirlerinin sahil kesiminin dahil olduğu bölgedir.

⁷ Aydın ve Muğla'nın büyük bir bölümü ve Denizli ilinin batı uç kısmını kapsayan bölgedir.

M.Ö. 336-323 yılları arasında hüküm süren Büyük İskender'in ölüm nedeni kesin olarak bilinmemektedir. Onun ölümünün ardından, Makedonya toprakları diadohlar⁸ (İskender'in generalleri) arasında paylaştırılmış ve bu durum, Makedonya Krallığı'nın çöküşüne yol açmıştır. Gücünü kaybeden Makedonya, ilk olarak Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girmiştir. Roma İmparatorluğu, Makedonya'yı fethettiğinde bölgeyi dört eyalete ayırmıştır: Amphipolis⁹, Thessalonike¹⁰, Pella¹¹ ve Herakleia¹². Makedonya, 395 yılında Bizans İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. 3. yüzyıldan itibaren Sarmat ve Cermen kavimlerinin akınlarına maruz kalan bölge, Gotlar tarafından da yağmalanmıştır. 6. yüzyılın sonlarına doğru Slav kavimleri Makedonya'ya yerleşmeye başlamıştır. 9.yüzyılda Bulgar yönetimi altına giren Makedonya, 11. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar Bizans İmparatorluğu'nun hâkimiyetinde kalmıştır. 13. yüzyılın ortalarında ise Sırp Krallığı'nın egemenliğine girmiştir (Hacısalıhoğlu, 2003). Sırp Krallığı'nın ardından, bölge 541 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimi altında kalmıştır. Ancak, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sonrasında Osmanlı'nın bölgedeki hâkimiyeti zayıflamış ve 1912-1913 yıllarında gerçekleşen I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı, Makedonya üzerindeki tüm topraklarını kaybetmiştir. Bölgedeki Türk varlığı ve Osmanlı dönemi, "Makedonya'da Türklerin Tarihi" başlıklı 1.2. bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır (bkz.: Sayfa 8).

1. Dünya Savaşı'nın ardından, 1 Aralık 1918'de Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı adı altında kurulan Yugoslavya, kurulduğu yılın ardından eski Sırbistan Kralı Petar Karayorgiyeviç'in çocuk yaşta olan oğlunun naip¹³ eşliğinde başa geçmesiyle şekillenmiştir. 1921 yılında, çocuk kral olarak bilinen I. Aleksandar, kendisini krallık tahtına ilan etmiş ve 1929 yılında ülkenin adını Yugoslavya olarak değiştirmiştir (Çakmak, 2020). 1. Dünya Savaşı'nın ardından izlenen başarısız politikalar, kraliyeti yeni bir projeye yönlendirmiştir. 1945 yılında, Yugoslavya Sosyalist Devletler Federasyonu

⁸ Büyük İskender'in soyundan gelen kişilere verilen isim.

⁹ Önemli bir Antik Yunan şehri ve daha sonra büyük kalıntıları hala görülebilen bir Roma şehri.

¹⁰ Günümüzde Selanik olarak bilinen şehir, Yunanistan'ın ikinci büyük şehridir ve bir metropoldür. Makedonya coğrafi bölgesinin, Orta Makedonya idari bölgesinin ve Makedonya ve Trakya Merkezi Olmayan Yönetimi'nin başkenti olarak kabul edilir. İsmi II. Philip'in kızı yani İskender'in kız kardeşinden almıştır.

¹¹ Yunanistan'ın Orta Makedonya coğrafi bölgesine dahil olan bir ildir. Antik Makedonya Krallığı'nın kurulduğu ve Büyük İskender'in doğduğu bölgedir.

¹² Günümüzde Muğla ilinin Kapıkırı Köyünün sınırları içerisinde yar alan Herakleia Antik Kenti, Milas'a 39 kilometre uzaklıktadır.

¹³ Tahtta hükümdar olmadığı zaman veya hükümdarın çocukluğu sırasında devleti yöneten kimse.

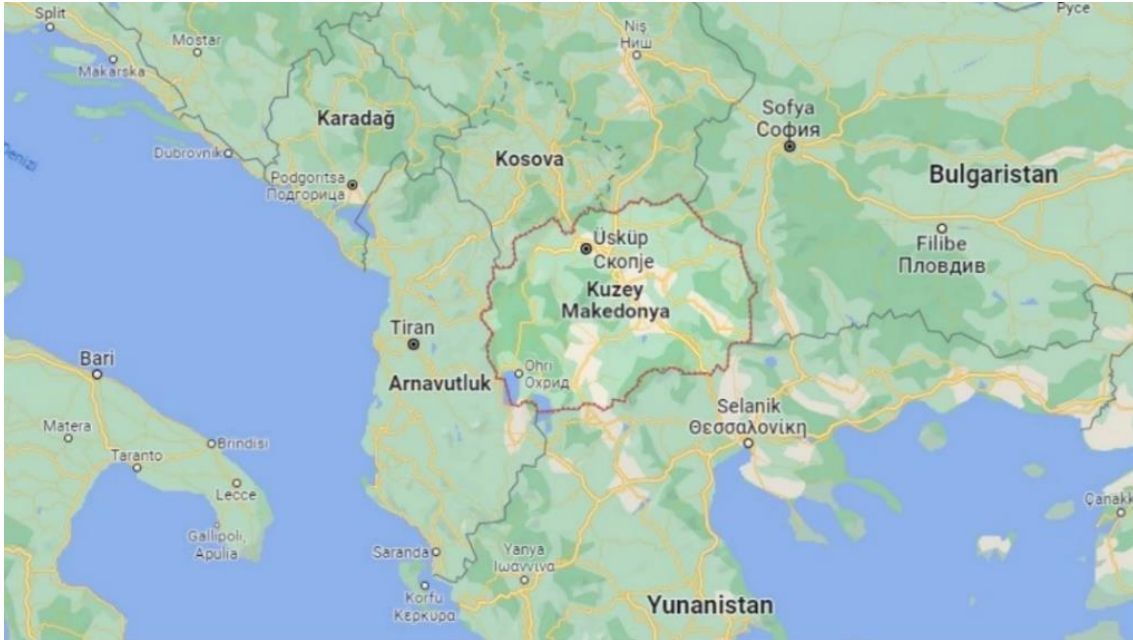
kurulmuş ve Tito önderliğinde geliştirilen toplumsal proje “Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti” olarak adlandırılmıştır. 1963 Anayasası ile devletin adı Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti olarak değiştirilmiştir. Bu devlet, Sırbistan, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Karadağ, Makedonya, Slovenya olmak üzere 6 cumhuriyet ve 2 özerk bölgeden oluşuyordu (Kılıç, 2011).

Yugoslavya Federasyonu’nun dağılmasıyla birlikte, altı federal cumhuriyetten biri olan Makedonya, 8 Eylül 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiş ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti olarak günümüzde mevcut varlığını sürdürmektedir (bkz.: Harita 2).

1.1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri

Kadim Makedonya, Thesalia’nın kuzey ve kuzeydoğusunda, Strymon, Aksios ve Haliakmon ırmakları arasındaki alanda kurulmuş olan bir Balkan devletidir (Özsait, 1982). Ülkenin başkenti günümüzde Üsküp’tür.

Resmi adı Makedonya Cumhuriyeti olan bu ülke, Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan, Arnavutluk ve Kosova ile kara sınırına sahiptir. Günümüzde Avrupa’nın güneydoğusunda bulunan Makedonya Cumhuriyeti, 25.436 km² yüzölçümüne ve 2021 yılı itibarıyla 1.837.114 milyon nüfusa sahip olup, bu veriler Makedonya Devleti İstatistik Ofisi tarafından raporlanmıştır (Kuzey Makedonya İstatistik Kurumu, t.y.).

Harita 2: Makedonya Haritası (Günümüz)

Kaynak: Makedonya hangi yarım kürede ve kıtada, 2024

Kuzey Makedonya'nın şehirleri; Berova, Debre, Delçevo, Demir Kapı, Demir Hisar, Eğri Palanka, Gevgeli, Gostivar, İştip, Kalkandelen, Kavadar, Kırçova, Kiliseli, Koçana, Köprülü, Kratova, Kruşevo, Kumanova, Makedonski Brod, Manastır, Negotin, Ohri, Pirlepe, Probiştip, Radoviş, Resne, Struga, Ustrumca, Üsküp, Valandova, Viniça'dır ("Kuzey Makedonya'daki şehirler listesi", t.y.), (bkz.: Harita 3).

Harita 3: Kuzey Makedonya Şehir Haritası

Kaynak: Makedonya nerededir, t.y.

Makedonya, Vardar Vadisi'nin iki tarafına yayılmakta olup, 2000 metreyi aşan dağlar ile 600-900 metre yüksekliğindeki arazilerden oluşmaktadır. Ülkede hem doğal hem de yapay göller ile birçok akarsu bulunmaktadır (Sipahi, 2015). Makedonya'da hâkim iklim tipi karasal iklimdir. Kışları soğuk, yazları ise sıcak ve kuru geçmektedir. Doğal bitki örtüsü açısından, dağlık bölgelerde sık orman örtüsü gözlemlenirken, çukur alanlarda yaz mevsiminde bozkır hâkimiyetine sahiptir. Ayrıca, ülkedeki başlıca yer altı zenginlikleri arasında krom, çinko, manganez, tungsten ve demir yer almaktadır (Karpas, 1992).

1.2. Makedonya'da Türklerinin Tarihi

Makedonya'daki Türklerin tarihini Yusuf Hamzaoglu Balkan Türklüğü kitabında 3 dönemde incelemiştir. Birinci dönem; Osmanlı öncesi Makedonya Türklüğü (378-1370),

ikinci dönem; Osmanlı dönemi Makedonya Türklüğü (1371-1912), üçüncü dönem ise Osmanlı sonrası Makedonya Türklüğüdür (1912 sonrası), (Balat, 2023).

Türklerin Balkan topraklarına girişi, bilinen tarihe göre ilk kez 4. yüzyılda Hun Türkleri dönemine dayanır ("Batı Trakya Tarihi", t.y.). Hunların açtığı "kuzey yolu", kendilerinden sonra gelen Avarlar (6. yüzyıl ortaları), Bulgarlar (7. yüzyılın ikinci yarısından sonra), Peçenekler, Uzlar (Oğuzlar) ve Kumanlar/Kıpçaklar (9-11. yüzyıllar arasında) gibi Türk boyları tarafından defalarca kullanılmıştır. Tıpkı Hunlar gibi, bu topluluklar da önce Karadeniz'in kuzeyindeki bozkırlara, Orta Avrupa'ya ve Balkanlar'a hâkim olmuşlardır (Koca, 2002). Bu bağlamda, Makedonya'daki Türk varlığının 1618 yıllık bir geçmişti olduğu söylenebilir (Turan, 1996).

Hunlar, yapılan araştırmalara göre Makedonya'ya yerleşen ilk Türk topluluğudur. Batı Hunları olarak bilinen bu topluluk, M.S. 378 yılında bölgedeki savaştan galip ayrılarak Balkanlar'da varlıklarını kanıtlamışlardır (Turan, 1996). M.S. 434'te Attila'nın başa geçmesiyle Avrupa Hunları büyük bir devlet haline gelmiştir. Hâkim olduğu yıllarda, Avrupa kıtasında en güçlü devlet konumundaki Avrupa Hun Devleti, Attila'nın oğulları tarafından yeterince güçlü bir şekilde yönetilememiş ve 469'da çökmüştür (Özey, 2002). **Avar Türkleri**, Hunların yıkılmasından sonra Balkan topraklarında kurulan Türklerin ikinci imparatorluğudur (Yılmaz, 2015). 7. yüzyılda topraklarını kaybetmeye başlayan Bizans İmparatorluğu'nun yerini, Avar-Slav birlikleri olarak Balkan topraklarının hâkimi haline gelmişlerdir (İşler, 2022). Ancak, 630'dan sonra zayıflamaya başlayan Avarlar, 9. yüzyılda parçalanmışlardır (Özey, 2002).

Bulgarlar, Göktürk Devleti'nin idaresi altında yaşayan bir topluluktur. Göktürk Devleti'nin 630 yılında duraklama dönemine girmesinin ardından Bulgarlar, kendi devletlerini kurmuşlardır. Büyük Bulgarya Devleti adı verilen bu devlet, 665'ten sonra parçalanmıştır. Asparuh idaresindeki Bulgarlar, 668 veya 671 yılında Tuna'ya doğru ilerleyerek Balkanlar'a girmiş ve burada Tuna Bulgarları Devleti'ni kurmuşlardır. Oğuzlar ve kalan Hunlarla karışarak Bulgar adı altında, bu sahada hâkimiyet kurmuşlardır (Tansü & Çerkezoğlu, 2020).

Peçenekler ve Kıpçaklar, yaşadıkları coğrafyadaki devletlerin baskısına maruz kalınca, zorunlu olarak Balkan coğrafyasına doğru hareket etmek durumunda kalmışlardır. 9. yüzyılda hem Peçenekler hem de Kıpçaklar, Tuna Nehri'ni geçerek Balkanlar'a doğru seferlerde bulunmuşlardır. Bu dönemde, Bizans ile çatışmaya giren Türkler, bölgede

üstünlük sağlamışlardır. Ancak, Bizans ve Rus Knez¹⁴likleri topraklarında yaşayan halk zamanla asimile olmuş ve Türklüklerini kaybedip yaşamlarına devam etmiştir (Damar, 2016).

Osmanlı'nın Balkanlar'a girişi I. Murad döneminde gerçekleşmiştir. 1363 yılında, Balkanlar'da önemli bir merkez olan Filibe fethedilmiştir (Afyoncu: 2019). Filibe'nin fethinin ardından, Osmanlı, Gümölcine'yi de fethederek bölgedeki Sırp'lar için tehlike unsuru haline gelmiştir. Bunun üzerine, Sırbistan Kralı, Türk kuvvetlerinin sayısının az olduğunu belirterek, papa aracılığıyla Macarlılar ile anlaşmış ve harekete geçmişlerdir. Bu olay üzerine, 1364 yılında Sırpsındığı Savaşı (Birinci Çirmen Savaşı) yapılmış ve Osmanlı kuvvetleri zafer kazanmıştır. Bu zaferin ardından, 1371 yılında yapılan İkinci Çirmen Savaşı da Osmanlılar tarafından kazanılmış ve Makedonya toprakları fethedilmiştir (Başar, 2010).

Tarihçilere göre, Makedonya'nın fethi iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada, Makedonya, Osmanlı Sultanı I. Murad'a doğrudan ya da dolaylı olarak bağlanmış, ikinci aşamada ise 1382 ve 1383 yıllarından sonra bölgenin tamamı Osmanlı egemenliğine geçmiştir (Civelek, 2021).

Balkanlar üzerine çeşitli seferler düzenleyen Sultan I. Murad, bu savaşların çoğunda galip gelmiştir. Sultan I. Murad'ın ardından tahta çıkan Şehzade I. Bayezid, fetihlere kaldığı yerden devam etmiştir. Dönemin paşalarından Yiğit Bey önderliğinde, Üsküp fethedilmiş ve padişah tarafından uç beyi olarak bölgeye gönderilmiştir. Stratejik açıdan önemli bir şehir olan Üsküp, fethedildikten kısa bir süre sonra sistemli bir iskâna tabi tutulmuştur. Osmanlılar, Balkan Yarımadası'nı himaye etmek amacıyla yörüklerin Rumeli'ye yerleşmesini sağlamışlardır. Balkan topraklarına yerleştirilen beyliklerden biri de Karamanoğulları Beyliği'dir (bkz.: Harita 4). Karamanoğulları Beyliği, 1256-1474 yılları arasında Niğde, Karaman, Konya, İçel, Taşeli ve Alanya yörelerinde hüküm sürmüştür. (Başkan, 2012). Beyliğin kökeni araştırıldığına Oğuzların Avşar boyuna mensup olduğu verilerine ulaşılmıştır (Türkay, 2001).

¹⁴ Sırp ve Hırvat dillerinde prens anlamına gelen kelimedir.

Harita 4: Anadolu Beylikleri Haritası

Kaynak: Anadolu Beylikleri Haritası, t.y

Karamanoğulları Beyliği, Anadolu Selçuklu Sultanı IV. Kılıçarslan'dan aldığı beyliklerini zaman içinde genişletmiştir. Osmanlılar ile ilişkileri, Karamanoğulları Beyi Alaeddin Bey ile I. Murad'ın kızı Nefise Sultan'ın evlenmesiyle başlamıştır ("Karamanoğulları", t.y.). Ancak, Alaeddin Bey, Osmanlı'nın Balkanlar ve Anadolu'daki fetihlerinin hızla ilerlemesinden tedirgin olmuştur. Bunun üzerine, I. Murad'ın Rumeli'de bulunmasını fırsat bilerek, Osmanlı'nın batı topraklarına karşı sefere çıkmıştır. Bu durumu savaş sebebi sayan I. Murad, topraklarına geri dönerek Alaeddin Bey'i yenilgiye uğratmıştır (Osmanlı Ansiklopedisi, 1996). Savaşın ardından Karamanoğulları, Osmanlı'yı tanımış ve daha önce aldıkları toprakları geri verme şartı ile bir antlaşma imzalanmıştır.

Ancak, I. Murad'ın vefatının ardından tahta geçen Yıldırım Bayezid'in Rumeli'de olmasını fırsat bilen Karamanoğulları, tekrar Osmanlı'ya saldırmışlardır. Savaş sonucunda Osmanlı galip gelmiş ve Alaeddin Bey öldürülerek oğulları Ali ve Mehmed Bey esir alınmıştır. Ankara Savaşı'nda Osmanlı'nın Timur'a yenilmesiyle, Timur, Ali ve Mehmed Bey'i geri vererek beyliklerinin başına Mehmed Bey'i geçirmiştir. Mehmed Bey'in ardından beylik, oğlu II. İbrahim Bey'e geçmiştir. Başlangıçta Osmanlı ile iyi ilişkiler içinde olan İbrahim Bey, daha sonra Macarlarla ittifak kurarak Macar tehdidini ortadan kaldırmıştır. Bunun ardından, Anadolu'ya dönen Osmanlı ordusu, Karamanoğulları'nı yenerek Konya'ya kadar ilerlemiştir. 1435 yılında II. Murad, Karamanlılar'a aldıkları toprakları terk etmeleri için bir antlaşma imzalatmıştır (Yıldız,

1982). Bu dönemde, II. Murad tarafından Konya'dan yapılan ilk göçlerde, Karamanlılar Rumeli'ye yerleştirilmiş ve İslam dininin yayılmasını teşvik etmek amacıyla ırkdaşları kabileler halinde yurtlarından uzaklaştırılmıştır (Karadeniz, 2015).

İkinci sürgün, 1467 yılında Fatih Sultan Mehmed döneminde, Karaman Beyliği'nin kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmasıyla başlamış ve aşamalı olarak başta Konya olmak üzere Lârende, Ereğli ve Aksaray gibi bölgelerden halkın her kesiminden birçok aile göç ettirilmiştir (Karadeniz, 2015).

Osmanlı İmparatorluğu'nun 1371 yılında başlayan Balkan topraklarındaki hakimiyeti, 1912-1913 yıllarında 1. Balkan Savaşı neticesinde son bulmuştur. Bu süreçte, Osmanlı İmparatorluğu'nun 541 yıl boyunca hüküm sürdüğü topraklar, Ege Makedonya'sı Yunanistan'a, Pirin Makedonya'sı Bulgaristan'a ve Vardar Makedonya'sı Sırbistan'a verilerek dağılmıştır. Rumeli topraklarına göç ettirilen bazı Türkler, Makedonya dâhil olmak üzere çeşitli Balkan topraklarına yerleştirilmiş, bir kısmı ise Türkiye'ye göç etmiştir (Demir & Kayadibi, 2012). Bu konu, "Kuzey Makedonya'dan Türkiye'ye Yapılan Göçler" başlığı altında 1.2.2. bölümde detaylı olarak incelenmektedir (bkz.: Sayfa 14).

1.2.1. Kuzey Makedonya Manastır Şehri

Makedonca adı 'Bitola' olan Manastır, etimolojik olarak incelendiğinde kesin bir kanıya varılamamaktadır. Bir varsayıma göre, bölgede bulunan büyük bir kiliseden ötürü şehir Manastır adı verilmiştir. Bir başka varsayıma göre ise şehirde çok sayıda kilise ve her bir kiliseye ait su değirmeni bulunmaktaydı. Bu kilise ve manastırlara atfen bölgeye Manastır adı verilmiştir. Evliya Çelebi ise, Büyük İskender döneminde bölgede bulunan eski bir mabet nedeniyle bu ismin verildiğini ileri sürmüştür (Civelek, 2021).

Manastır, Makedonya'nın güneybatısında, Pelagonya Vadisi'nin güneyinde ve Pelister Dağı (2600 m.) eteğinde, deniz seviyesinden 590-680 m yükseklikte, eğimli bir yüzeyde konumlanmaktadır. Vardar Irmağı'ndan Karasu'ya dökülen Drahor (Dragor) Çayı kıyısında yer almaktadır (Söylemez & Kavgacı, 2021). Deniz seviyesinden 615 metre yükseklikte ve Baba Dağı'nın eteğinde bulunan Manastır, 95.385 kişilik nüfusu ile önemli bir sanayi, tarım, ticaret, eğitim ve kültür merkezidir ("Bitola (Manastır) nüfusu", t.y.). Verimli ova, tahıl, tütün başta olmak üzere endüstriyel ürünler ve hayvancılığı desteklemektedir. Şehirde şeker rafine etme, deri el sanatları, tekstil, halı üretimi ve

soğutma ekipmanları imalatı gibi birçok sanayi faaliyetinin yanı sıra bir termik santral de bulunmaktadır ("Bitola, North Macedonia", t.y.), (bkz.: Harita 5)

Harita 5: Makedonya, Manastır Şehri

Kaynak: Makedonya Üsküp, Tetova (Kalkandelen) gezisi, 2014

Manastır'ın ilk yerleşimi, Ege Denizi'ni Adriyatik'e bağlayan Via Egnatia¹⁵ üzerinde bulunan ve M.Ö. 6. yüzyılda II. Filip tarafından inşa edilen Herakleia Kasabasına dayanmaktadır. M.S. 476'da Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle Manastır bölgesi, Bizans İmparatorluğu'nun himayesine girmiştir. 6. yüzyılın sonları ve 7. yüzyılın başlarında pek çok kilise ve manastırın inşa edilmesinin ardından Manastır, dini bir merkez haline gelmiştir. 10. yüzyılda Manastır, Bulgarlar tarafından işgal edilmiş ve Çar Boris ile Çar Samuil (976-1014) tarafından yönetilmiştir. 11. yüzyılda Çar Samuil'in ölümünün ardından, bölge tekrar Bizans İmparatorluğu hâkimiyetine girmiştir ve bu hâkimiyet, 14. yüzyıla kadar sürmüştür (Prifti, 2003).

14. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar bölge, Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girmiştir. Beş asır boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomi, idari, ilmî, sosyal ve kültürel açıdan önemli merkezlerinden biri olan Manastır, 1913 yılında yapılan Bükreş Antlaşması ile Sırlara bırakılmıştır (Civelek, 2021). Birinci Dünya Savaşı sırasında müttefik güçlerin egemenliği altına giren şehir, savaş sonrasında, Yugoslavya Devleti'ni oluşturan altı cumhuriyetten biri olan Makedonya'ya bağlanmıştır (Söylemez & Kavgacı, 2021).

¹⁵ Eski Roma Yolu

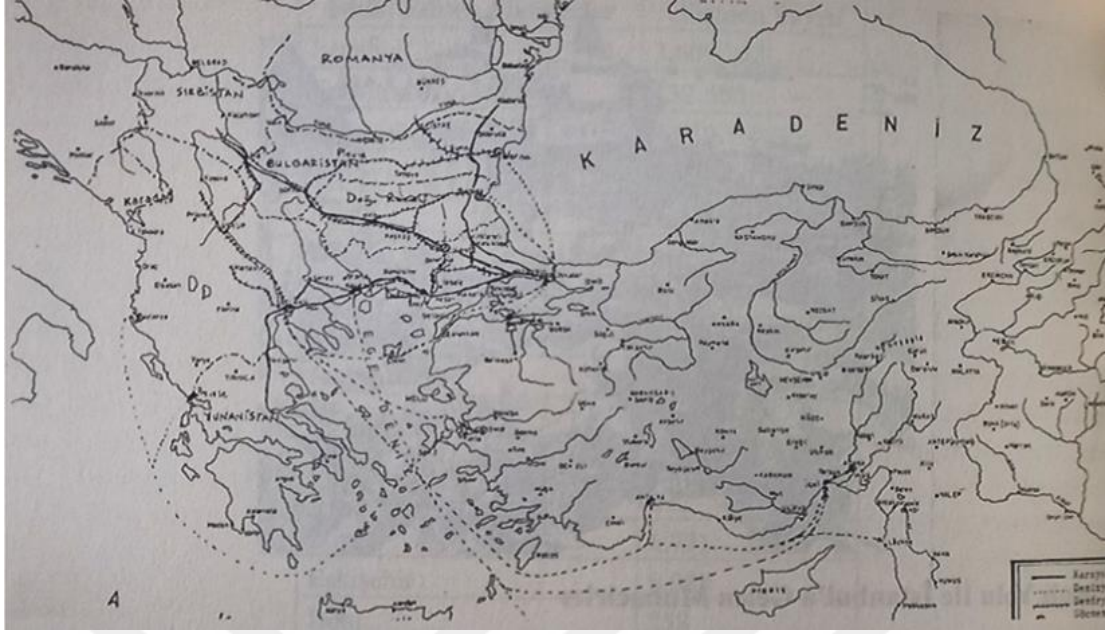
1.2.2. Kuzey Makedonya'dan Türkiye'ye Yapılan Göçler

Göç, farklı bilim dallarında farklı tanımlarla ortaya çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü, göç kelimesini; ekonomik, toplumsal ve siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, yaşanan coğrafi mekânı, kendilerine özgü sebeplerle sürekli veya geçici olarak terk edip yeni bir yerleşim yerine gitme düşüncesiyle tanımlanabilir (Özkan, 2019).

Göç, insanların veya toplulukların kendi iradeleriyle gerçekleştirebileceği özgür bir seçim olabileceği gibi, kendi iradeleri dışında gelişen zorlama bir süreç olarak da meydana gelebilir. Bireysel bir süreç olabileceği gibi, kitlesel bir dalga şeklinde de yaşanabilir (Ekici & Tuncel, 2016). Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan topraklarında güç kaybetmesiyle birlikte, bu tür göçler gözlemlenmeye başlamıştır.

Osmanlı'nın dağılma dönemi ile başlayan Balkan toprakları kaybı neticesinde Anadolu'ya doğru ilk göç hareketi; 93 Harbi adı verilen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşıyla başlamış, 1912-1913 Balkan Savaşı'yla devam etmiş, 1923-1951 döneminde fert ve aile düzeyinde, 1952-1967 döneminde kitlesel düzeyde, 1968-1996 yılları arasında da yine fert ve aile düzeyinde gerçekleşmiştir (Tekin, 2018), (bkz.: Görsel 2).

Balkanlardan gelen göçün ana hedefi Türkiye olmuştur ve bu göç hareketi Cumhuriyet dönemiyle birlikte önemli bir artış göstermiştir. Makedonya'da yaşayan, Türk soyundan gelen ve kendilerini Türk kültürüne ait hisseden Müslüman Makedonların, Balkan Savaşları, tecrit ve sürgün gibi sebeplerle Türkiye'ye göç ettikleri bilinmektedir. Bu göç hareketlerine bakıldığında, ilk kitlesel göçün 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sonucunda başladığı görülmektedir (Sinan & Kapan, 2019).

Görsel 2: Balkan Savaşları Sonrası Türkiye'ye Yapılan Göçler ve Güzergahları

Kaynak: Çağ, 2013.

93 Harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus Harbi, yalnızca Osmanlı'yı değil, Avrupa'daki büyük devletleri de etkileyen ve Rumeli ile Doğu'da iki ayrı cephede cereyan eden son büyük savunma savaşlarından biridir (Yapıcı, 2012). Türk ordusu, Rumeli'deki en büyük yenilgisini bu savaşta almıştır. Savaş sonrasında, Rumeli'deki Müslüman halk, Bulgaristan ve Sırbistan'dan ayrılarak Kosova, Manastır ve Selanik gibi bölgelere yerleşmişlerdir (Ağanoğlu, 2017), (bkz.: Tablo 1).

Bulundukları yer	Sayıları
Edirne Vilayeti	105.000
Selanik Vilayeti	60.000
Kosova ve Manastır Vilayetleri	140.000
İstanbul **	120.000
Osmanlı'nın Asya toprakları	90.000
Toplam:	515.000 ¹⁹²
* Sonradan Bulgaristan ve Doğu Rumeli olan bölgeler kastediliyor.	
** Anadolu yakasını da kapsıyor.	

Tablo 1: Bulgaristan'dan Göç Verileri

Kaynak: (McCarthy, 2014).

İkinci kitlesel göç hareketi, 1912-1913 yıllarında gerçekleşen 1. Balkan Savaşı sırasında yaşanmıştır. Makedonya'nın antlaşma sonucunda Bulgaristan sınırlarına dahil olması, Sırbistan'ın bağımsızlığını ilan ederek topraklarını sürekli genişletme amacı gütmesi, Yunanistan'ın toprak kazanma isteği ve Rusya'nın Balkan Slavlarını kışkırtması, savaşın patlak vermesinin temel sebepleridir (Şehirli, 2022). 1. Balkan Savaşı, 93 Harbi gibi Osmanlı için büyük bir yenilgiyle sonuçlanmıştır (McCarthy, 2014). Bu yenilgi sonrası, Osmanlı hakimiyeti bu topraklarda sona ermiştir (Çavuşoğlu, 2006).

Bu tarihlerde, askerleriyle birlikte bölgeden çekilen Türkler ve Müslümanlar, büyük bir göç hareketi başlatmışlar ve göç, katliam korkusuyla gerçekleştirilmiştir. Bu süreç, bölgeden gerçekleşen en büyük göç hareketi olmuştur (Sinan & Kapan, 2019).

1914-1918 yılları arasında gerçekleşen I. Dünya Savaşı sonucunda kurulan iki yeni devlet olan Yugoslavya ve Türkiye, aralarındaki ilişkileri güçlendirme amacı güderek, iki savaş arasındaki dönemde, Yugoslavya'da yaşayan Müslüman göçü ile ilgili bir mutabakat imzaladılar. 1938 yılının temmuz ayında dönemin Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras, Yugoslavya yetkilileri ile yaptığı görüşmelerde, 200.000 Müslüman'ın Türkiye'ye gönderilmesi için anlaşmaya varmıştır. 1931 yılında krallığa bağlı olarak çıkarılan toprak kanunu, Makedonya bölgesindeki Müslüman ve Türk nüfusunu olumsuz yönde etkilemiş ve göçü tetiklemiştir. Bu gelişmelerin ardından Türkiye, her iki ülkedeki mal varlıklarının karşılıklı değerlendirilmesi talebini Yugoslavya'ya iletmiş ve bu talep kabul edilmiştir. Bu olayların ardından, 1938 yılında imzalanan "Göçmen Anlaşması" iki ülke arasındaki göç planının son şeklini oluşturmuştur. Ancak, Atatürk'ün vefat etmesi ve II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi gibi sebeplerle anlaşma uygulanamadan askıya alınmıştır (Erken, 2018).

Gizem Sinan ve Kaan Kapan'ın 'Makedonya'dan Türkiye'ye Yapılan Göçlerin Mekânsal Analizi' adlı ortak makalelerinde, 1923 ile 1933 yılları arasında Makedonya'dan Türkiye'ye gelen göçmen sayısının 108.179 olduğu belirtilmiştir (2019), (bkz.: Tablo 2).

YILLAR	GÖÇMEN SAYISI
1923-1933	108.179
1934	3.129
1935	3.489
1936	250
1937	65
1938	71
TOPLAM	115.273

Tablo 2: 1923-1938 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Göçmen Sayısı

Kaynak: (Sinan & Kapan, 2019).

Türkiye Cumhuriyeti ve Yugoslavya Devleti arasında 1952-1953 yıllarında tekrar başlayan görüşmeler sonucunda, 1953 yılında imzalanan Türk-Yugoslav Centilmenlik Antlaşması'nda göçle ilgili doğrudan bir madde bulunmamaktadır. Ancak, taraflar arasında yapılan sözlü görüşmelerde, Yugoslavya'dan Türkiye'ye göç etmek isteyen vatandaşlara "Serbest Göçmen" statüsünün verilmesi kabul edilmiştir (Erken, 2018), (bkz.: Tablo 3).

1952 yılından önceki dönemde, Türkiye'ye gelen göçmenler "iskânlı göçmen" statüsünde kabul edilerek, devletin sağladığı yardımlarla ev, toprak gibi mülk edinmişlerdir (Yüsküp, 2007).

1952-1967 yılları arasında, Yugoslavya-Makedonya'dan tamamı serbest olarak gelen göçmen sayısı 175.392, aile sayısı ise 45.338 olmuştur.

YILLAR	NÜFUS	AİLE
	SAYI	SAYI
1952	73	32
1953	1.113	303
1954	9.728	2.437
1955	17.000	4.047
1956	31.969	8.083
1957	30.162	8.250
1958	30.137	8.741
1959	18.403	4.795
1960	13.403	3.417
1961	7.091	1.801
1962	3.399	1.286
1963	2.603	996
1964	1.288	318
1965	1.998	333
1966	3.672	783
1967	3.452	716
TOPLAM	175.392	45.338

Tablo 3: 1952-1967 Yılları Arasındaki Türkiye'ye Gelen Göçmen Sayısı

Kaynak: (Sinan & Kapan, 2019).

Göç 1967 yılından sonrasında da devam etmiştir. Bu göç hareketinin etkileri Makedonya'nın 1953–1994 yılları arasındaki nüfus sayım sonuçlarında görülmektedir (bkz.: Tablo 4).

Milliyet	1953	%	1961	%	1971	%	1981	%	1991	%	1994	%
Makedon	860699	68.5	1000854	71	1142375	69	1279323	67.0	1328187	65.3	128830	66.5
Arnavut	162524	12.4	183108	13.0	279871	17.0	377208	19.8	441987	21.7	442914	22.9
Türk	203938	15.6	131431	9.6	108552	6.6	86591	4.5	77080	3.8	78019	4.0
Rom	20462	1.6	20606	1.5	24505	1.5	43125	2.3	52103	2.6	43732	2.3
Ulah	8668	0.6	8046	0.6	7190	0.6	6384	0.3	7764	0.4	8467	0.4
Sırp	35112	2.7	42728	3	46465	2.8	44468	2.3	42277	2.1	39260	2.0
Müslüman	1591	0.1	3002	0.2	1248	0.1	39513	2.1	31356	1.5	15315	0.8
Bulgar	920	0.1	3087	0.2	3334	0.2	1980	0.1	1370	0.0	1547	0.1
Yunan	848	0.1	836	0.1	536	0.0	707	0.1	474	0.0	349	0.0
Boşnak	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	7244	0.4
Yugoslav	---	--	1260	0.1	3652	0.2	14225	0.7	15703	0.8	594	0.0
Diğerleri	9752	0.8	10995	0.7	29580	1.7	15612	0.8	31838	1.6	8703	0.4
Toplam	1304514	100	1304514	100	1647308	100	1909308	100	2033964	100	1936877	100

Tablo 4: 1953–1994 Yılları Arası Makedonya’nın Nüfus Sayım Sonuçları

Kaynak: (Yüsküp, 2007).

Balkan kökenli göçmenler, özellikle Marmara Bölgesi'ne (%56,7) yerleşmiş ve İstanbul, Bursa, Sakarya, Balıkesir gibi illerde yoğunlaşmışlardır (Sinan & Kapan, 2019).

Türkiye’ye göç eden bu bireyler, doğup büyüdüğü toprakları ve sahip oldukları mal varlıklarını geride bırakarak Sakarya’ya geldiklerinde çeşitli zorluklarla karşılaşmışlardır (bkz.: Görsel 3). Sakarya'ya önceden göç eden akrabalarının yanına yerleşenler, kısa süreliğine bir arada yaşamış ve birçok aile tek bir evde birlikte kalmak zorunda kalmıştır. Çoğu, bulabildikleri çeşitli işlerde çalışarak, dayanışma içerisinde ev sahibi olmaya gayret etmiştir. Ayrıca, gelen göçmenler arasında Türkçeyi hiç bilmeyenler de bulunmakta olup, dil problemi nedeniyle iletişimde güçlük yaşamışlardır (Yüsküp, 2007).

Görsel 3: Adapazarı'nda Geçici Olarak İskân Edilen Muhacirlerin Bir Görüntüsü

Kaynak: Çağ, 2013

1.2.3. Sakarya'da Yaşayan Kınalı Muhacirleri

Manastır şehrinin sınırları içinde yer alan Makedonca'da "Kremenica" ve Türkçe'de "Kınalı" olarak anılan Kınalı köyünün ismi hakkında, etimolojik açıdan net bir bilgiye ulaşılmamaktadır. Ancak Dilek Yüsküp, "Sakarya'da Yaşayan Makedonya Göçmenlerinde Gelenek ve İnançların İncelenmesi" başlıklı tezinde, köyün adının bölgedeki bir kaynaktan türediğini iddia etmiştir (2007), (bkz.: Görsel 4).

Görsel 4: Kınalı Köyünde Bulunan Bir Su Pınarı

Kaynak: Yüsküp, 2007

Makedonya'nın Manastır ilinin güneydoğusunda yer alan Kınalı köyü, şehir merkezine 17 km mesafededir. Köy, İstanbul, Selanik, Manastır, Üsküp ve Avrupa'ya giden bir

demiryolu hattı üzerinde konumlanmaktadır. Ayrıca, köyün 4 km batısında, Selanik ve Üsküp güzergahını takip eden bir anayol bulunmaktadır. Rakımı yaklaşık 500 m civarında olan köyün, doğu tarafında çukurlaşma gözlemlense de genellikle düz bir yapıya sahiptir. Kınalı köyünden 3 km uzaklıkta Türk köyleri olan Mecitli ve yaklaşık 7 km mesafede Germiyan köyü yer almaktadır. Ayrıca Kınalı köyünde üç adet dere vardır (Korkmaz, 2019).

Kınalı köyü, tarım ve hayvancılıkla geçinen bir yerleşim yeridir. Büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvancılığı yapılmaktadır. Tarım ürünleri arasında nohut, mısır, arpa, yulaf, buğday ve çavdar yer almaktadır. Köyde üretilen tarım ve hayvancılık ürünlerinin ihtiyaç fazlası, Manastır'a götürülerek salı ve cumartesi günleri kurulan pazarda satılmaktadır. Elde edilen gelirle; gaz, sabun, tuz, şeker gibi temel ihtiyaç maddeleri temin edilmektedir. Her evde bir dokuma tezgâhı bulunduğundan, tekstil ürünlerinin üretimi tamamen köylünün kendi imkânlarıyla yapılmaktadır (Korkmaz, 2019). Tekstil ürünlerinin üretiminde kullanılan yün iplikler köylü tarafından temin edilirken, pamuk iplikler ise çarşıdan alınmaktadır (Civan, 2023).

Kınalı köyünde yapılan mimari incelemeler sonucunda, bilinen beş adet cami tespit edilmiştir. Bu camilerden üçü zamanla kullanılmaz hale gelmiştir. Bu camilerden biri olan köyün ortasında yer alan Yunus Ağa Camii 1960 yılına kadar aktif olarak kullanılmıştır. Ancak bu yıllarda gerçekleşen büyük göç nedeniyle köyün nüfusu azalmış ve cami de zamanla işlevini yitirmiştir. 2012 yılında, farklı bölgelerde yaşayan köylülerin katkılarıyla cami büyük bir tadilatı geçirmiştir (Korkmaz, 2019), (bkz.: Görsel 5).

Görsel 5: Kınalı Camii

Kaynak: Korkmaz, 2019

Köyde mevcut olan köprüler, köydeki yerleşim yerlerine yakınlıklarına göre adlandırılmıştır. Bu köprüler arasında Yoş'e'nin Köprüsü, Bibişin Köprüsü, Hayrul Demir ve Hacı Sami isimli köprüler yer almaktadır. Bu köprüler birbirine yaklaşık 100 metre uzaklıkta olup, Azmak Deresi üzerinde yer almaktadır. Köprülerin çoğu, köy içi ulaşımın sağlanması amacıyla yapılmıştır. Örneğin, Yoş'e'nin Köprüsü, Manastır'a ulaşımı sağlayan ana yola geçiş imkânı tanımaktadır (Korkmaz, 2019), (bkz.: Görsel 6).

Görsel 6: Kınalı Köyünde Bulunan Bir Köprü

Kaynak: Korkmaz, 2019

Köyde birçok evde su kuyuları bulunmasına rağmen, içme suyu kalitesinde olmayan bu sular, çevrede bulunan pınar adı verilen su kuyularından testi veya kova yardımıyla taşınarak içme suyu ihtiyacını karşılamıştır. Ayrıca, cami yanında önemli bir su kaynağı olan ekşi su, sondaj yardımıyla maden suyu olarak çıkarılmış ve köylülerin hizmetine sunulmuştur (Korkmaz, 2019).

Köydeki evler genellikle kerpiçten yapılmıştır. Kerpiçler, çamur ve samanın harmanlanarak kalıplara dökülmesi ve tuğla şeklinde hazırlanmasıyla oluşturulmuştur. Bu tuğlalar üst üste dizildikten sonra, Kaymakçalan Dağı'ndan getirilen ağaçlarla desteklenir. Yapının üzerini örtmek için ise U şeklinde basit kiremitler yerleştirilir. Evin bahçe duvarları da aynı şekilde kerpiçten yapılmıştır (Korkmaz, 2019), (bkz.: Görsel 7).

Görsel 7: Kınalı Köyünde Bulunan Bir Ev

Kaynak: Korkmaz, 2019

1958-1962 yıllarında Kınalı Köyü'nden Türkiye'ye göç eden Kınalılar, Sakarya dahil olmak üzere Marmara Bölgesi'nin çeşitli bölgelerine yerleşmişlerdir. Kınalı Muhaciri Musa Korkusuz (2019, s: 53), Kınalı'dan Türkiye'ye olan yolculuklarını şu şekilde anlatmaktadır:

“Bazı ailelerimiz Manastır vilayetinden, bazı ailelerimiz ise köyümüzden trene binmişlerdir. Yunanistan'dan, Selanik kentinden bir gece beklenerek Türkiye'ye doğru hareket edilmiştir. Bu yolculuk Türkiye'nin İstanbul Zeytinburnu'nda son buldu. Süresi, Selanik'te duruş dahil olmak üzere tam iki gün olmuştur. Trenimiz, yük ve yolcu taşıyan posta treni şeklindeydi. Zeytinburnu'nda muhacirhane denilen geçici konaklama yerinde vagonlar açılıp eşyaların çıkarılması beklenmiştir. İşlem tamamlanınca, daha önce gelenlerin bulunduğu şehirler ile birlikte; Adapazarı, Bursa, Yenişehir, Manisa, Gölarmara gibi kentlere dağılarak yeni Türkiye yaşamına başladık.”

Göç sırasında, Kınalılar taşıyabildikleri eşyalarını yanlarına alarak yola çıkmışlardır. Tahmini olarak Sakarya iline kınalıdan 400-500 hanenin göç ettiği düşünülmektedir. Çünkü yaklaşık Sakarya'nın farklı bölgelerinde yaşayan Kınalılar, düğün zamanlarında 650 haneye davetiye gönderdiklerini söylemektedirler (Korkusuz, 2024).

2. BÖLÜM: MAKEDONYA TÜRKLERİNİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Etimolojik olarak incelendiğinde, kültür kelimesinin doğadan türediği bilinmektedir. Latince kökü, tarımda gelişimden ikamet etme, tapmaktan koruma gibi birçok anlam taşıyan “colere”dir. Zaman içerisinde “colere” kelimesi önce Latince “cultus” olmuş, daha sonra da dinî bir terim olan “kült” halini almıştır (Bakırcılar, 2010). Akademisyen Prof. Işıl Altun (2004), ‘Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm’ adlı kitabında kültür kelimesini, “Toplumlar, kültür ve geleneklerini, inanç sistemlerini bir miras olarak geçmiş değerlerinden, tarihi oluşumlarından devralır” cümlesi ile açıklamıştır. Hukuk düşünürü Samuel von Pufendorf, kültür kavramını, günümüzdeki anlamına en yakın şekilde, doğaya karşıt olan ve belli bir toplumsal bağlam içinde ortaya çıkan tüm insanların eserlerini anlamlandırmada kullanmıştır. Kültür, zaman içerisinde genelleşerek, akrabalık ve aile örgütlenmesi sistemlerini, iktisadi üretim ve mübadele sistemini, siyasi ve dinî örgütlenmeyi, günlük yaşam kurallarını, ahlak ve adalet sistemini, din, efsane, sanat, felsefe, hatta bilim üretimini içeren bir olgu olarak, bütün tarihsel ve evrensel boyutuyla karşımıza çıkmaktadır (Sipahi, 2015).

Kültürel olarak, büyük imparatorluklara ev sahipliği yapan ve medeniyetlerin buluşma noktalarından biri olan Makedonya toprakları, çok fazla etniğin, dinin, dilin ve kültürün bir arada yaşadığı farklı toplulukların karşılaşma ve birlikte yaşadığı yer olmuştur. Bu topraklarda yaşayan etnik kökenlerden biri de Türkler olmuştur. (Murati, 2023). Bu bağlamda, sosyal ve kültürel bir varlık olan insanın, dünyada var olduğu günden itibaren çevresine ilgi duyması, çeşitli bilgiler edinerek kültürel birikim sağlaması ve bu birikimini içinde yaşadığı doğal çevreyi de şekillendirme çabasıyla yola çıkılırsa Türkler, Makedonya topraklarında varlıklarını sürdürürken kendilerine has kültürlerine daima sahip çıktıklarını söyleyebiliriz. Ancak bu topraklarda yaşayan bazı Türk toplulukları Makedon kültüründen kısmen de olsa etkilendiği düşünülmektedir. Çünkü bu iki kültürü günümüzde incelendiğinde birbirleriyle benzer özellikler taşıdıkları gözlenmiştir. Bunun nedeni olarak da geçmiş dönemlerde aralarında “kültürel alışveriş”in gerçekleştirildiği söylenebilmektedir (Tımcheva & Özer, 2021). Makedonya’da yaşayan Türk topluluklardan Manastır ilinin Kınalı köyünde yaşayan Kınalı topluluğu ise bu topraklarda yaşadıkları dönem boyunca diğer Türk topluluklarının aksine tamamen kendi

içlerinde, öteki toplumlardan oldukça uzak ve kapalı olarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Örneğin Kınalı topluluğu Makedonya’da yaşadıkları dönemde, her türlü ihtiyacı dahilinde yaptığı alışverişlerde genellikle kendi topluluklarıyla iletişime geçmişler, hatta kendi köylerinin dışından başka bir Türk köyünden bile (Kınalı’ya en yakın Türk köyü olan Mecitli) kimseyle evlenmemişlerdir (Korkusuz, 2024). Kendi kültürlerine oldukça bağlı olan Kınalılar, gelenek görenek, örf ve âdet anlayışlarını gelecek kuşaklara aktarmaya da çok özen göstermişlerdir. Örneğin, Kınalı muhacirlere ait düğün, sünnet, bayram gibi özel günlerde veya günlük hayatlarında pişirdikleri, ikram ettikleri geleneksel yemeklerini, ritüelleri genç kuşaklara öğreterek aktarımı günümüzde de titizlikle devam etmektedirler. Ayrıca yine özel günlerde veya günlük hayatlarında kullandıkları bazı tekstil eşyalarını (giysi, aksesuar, ev tekstili vb.) halen geleneksel yöntemlerle günümüzde de dokuyarak, dikerek ve işleyerek üretimini yapmaktadırlar. Özellikle 21. yüzyılın moda anlayışı içerisinde değerlendirecek; Kınalı muhacirlerin giyim kuşam, ev tekstili gibi eşyalarını sembolikte olsa özel günlerde giyerek (bkz.: Görsel 8) veya kullanarak geçmişte uyguladıkları gelenek, görenek ve örf adetlerini günümüzde de genç neslin tercih ederek kullanmaları sıkı sıkıya bağlı oldukları kültürleri yaşatma çabaları onların bilinirliğini araştırılmasının en önemli destekleyen etken olmaktadır. Bu bağlamla Kınalı muhacir ailelerinin halen sürdürmeyi başardıkları birçok önemli günlerden örneğin evlilik ve sünnet törenlerini ana hatlarıyla incelediğimizde, Kınalılarda evlilikler, genel olarak görücü usulüyle gerçekleştiği ve evlenecek kişilerin tüm hazırlıkları aile büyükleri tarafından yürütüldüğü görülür. Evlenecek kişilerin aile büyükleri arasında verilen karşılıklı kararlar sonucunda, çiftlerin evlilik kararı alınmaktadır. Evliliğe geçiş süreci, ilk olarak söz kesme aşamasıyla başlar. Söz günü gelin olacak genç kız, damadın aile büyükleri tarafından istenir.

Görsel 8: Kınıalı Muhacirlerinin Geleneksel Kıyafeti

Kaynak: Ümman Yılmaz Arşivi

Sözü kesilecek kişilerin aileleri karşılıklı birbirlerine hediye, ikramlarda bulunurlar. Kınıalılarda evlenecek çiftlere söz kesildikten sonra damadın annesinin ve ailesinin düzenlediği ‘top koyma’ töreni yapılır. Bu tören geleneği erkek tarafının yakın bir akrabasının düğününde gerçekleştirilir. Düğünü yapılan gelin ve damadın eğlenceleri sırasında yeni sözlü çiftin nişanı, yakın akrabalara, komşulara, arkadaşlarına bu törenle duyurulur. Düğünü yapılan gelin ve damat için düzenlenen kutlama eğlenceleri sırasında sözlü çiftlerden erkek tarafı (kayınvalide, görümce vb.) nişanı ilan edilecek gelin kızı dans pistinden farklı bir alana, gelinin kardeşleri, arkadaşları, akrabaları vb. eşliğinde oyun oynayarak çekilir ve düğün sahibi çiftlerden uzaklaştırılır. Nişanı ilan edilecek genç kızı,

evleneceği kişinin annesi(kayınvalidesi) akrabalarına, arkadaşlarına gelinini takdim eder. Daha sonra yeni nişanlı çift eğlenceler ve hediyeler eşliğinde tebrik edilerek dualarla kutlanır. Bu kutlama sırasında, damadın annesi gelin kızın başlığına altın lira takarak (bkz.: Görsel 9), başının üstüne de giysi ve kumaşlar yerleştirir. Nişanlanan çiftin yakın akrabaları ise giysilik kumaşlar getirerek, kızın başından aşağıya doğru açar, baş ve yüzü örtülecek şekilde yerleştirirler (Öngen, 2024).

Görsel 9: Top Koymada Kızın Fesine Altın Sarı Lira Bağlama

Kaynak: Feriha Yıldız Arşivi

Nişanlı genç kıza hediye edilen giysilik kumaşlar, annesi ve kız kardeşleri tarafından toplanarak tören yerine kurulan sergi alanına asarak gelen misafirlere sergilenir, daha sonra kız evine çeyiz sandığında saklanır (bkz.: Görsel 10). Nişanlı çift eğlenceler eşliğinde kutlamalar devam ederken kayınvalidenin gelinin eline verdiği yemiş çuvalındaki (bkz.: Görsel 11) şeker ve yemişleri misafirlere ikram ederek kutlamalar son bulur. Nişanlanan çift için aile büyükleri düğün gününe karar vermek için toplanırlar. Geleneklere uygun bir gün tespit edilerek düğün hazırlıkları başlar (Öngen, 2024).

Görsel 10: Kınıalı Muhacirlerine Ait Sandık

Kaynak: Feriha Yıldız Arşivi

Görsel 11: Top Koymada Yemiş ve Şekerlerin Koyulduğu Torba

Kaynak: Feriha Yıldız Arşivi

Düğün gününü ilan etmek ve düğüne gelecek misafirleri davet etmek adına erkek tarafı (damat, akraba genç delikanlılar, çocuklar) davullar eşliğinde duyurur ve davet eder. Kınıalı muhacirleri Sakarya'ya ilk göç ettikleri dönemde, düğün davetini “Yağlının Yunus” lakabıyla bilinen Yunus Dayı üstlenmiş, onun vefatından sonra ise bu gelenek, Düğüncü Recep (Recep Türkücü) tarafından devam ettirilmiştir. Düğün hazırlıkları, düğün öncesi bir hafta süresince devam eder. Bu süreçte, damat ve akrabaları tarafından, çeyiz sandığı, yatak, yorgan, yastık, kullanıma hazır yün gibi eşyaları, kız evine "yük

gitmesi" adı altında eğlenceler eşliğinde götürür. Düğün günü çarşamba günü başlayarak üç gün sürer. Düğünün ilk günü çarşamba akşamı gelin kız için baba evinde kına gecesi düzenlenir. Perşembe sabahı, aynı evde dini nikah kıyıldıktan sonra, gelin kızın çeyiz eşyaları evinden alınarak damat evine taşınır (Korkusuz, 2019). Çeyiz taşınırken, erkek tarafı tek eşliliği simgeleyen bir ritüel olarak çeyiz eşyalarını tek tek taşır (Avukat, 2024). Kız tarafının kadınları, damat evine gidip çeyiz eşyalarını düzenleyip, bunları detaylı bir şekilde görücüye çıkarırlar (bkz.: Görsel 12-13).

Görsel 12: Kınalı Muhacirine Ait Çeyiz Sermesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Görsel 13: Kınalı Muhacirine Ait Çeyiz Sermesi-2

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Perşembe akşamı, damat evinde düğün merasimi yapılır. Düğünün ertesi günü, "duvak açımı" ve "yemek günü" olarak bilinir. Gelin, yöresine özgü geleneksel kıyafetini giyer ve evin uygun bir köşesinde sandalye üzerinde oturarak, misafirlere hayırlı olsun dileklerini kabul eder. Ardından, yöreye özgü "yazgı" adı verilen sofraya örtüleri serilir ve yemekler misafirlere ikram edilir. Üçüncü gün akşamı ise, "Gosti" (ziyafet) adı verilen bir düğün yemeği düzenlenir ve bu yemek, kız tarafının damat evine gelmesiyle gerçekleşir. Düğünden yedi gün sonra, gelin, baba evine gider ve misafirlere yemek hazırlamak için gelin, baba evinde bırakılır. Damat ailesinin diğer fertleriyle birlikte akşam tekrar akşam yemeği için kız evine gelir. Çeşitli yemeklerin ikram edilmesinin

ardından, gelin ve damat kendi evlerine döner. Bu gelenek, her haftanın yedinci günü olmak üzere toplamda yedi hafta süresince tekrarlanır (Korkusuz, 2019).

Kınalı muhacirlerine ait diğer bir tören ise sünnet düğünüdür. Sünnet düğünü, toplamda yedi gün süren bir etkinliktir. Eğer düğün davullu olacaksa, bir davetçi tutulur ve çevreye duyuru yapılır. Düğünün ilk günü, komşu kadınlar bir araya gelerek yemek hazırlarlar; bu hazırlıklara somun ekmek (bkz.: Görsel 14) yapımı ile başlanır (Korkusuz, 2019).

Görsel 14: Kınalı Muhacirlerinin Somun Ekmeği

Kaynak: Sakarya Haber Ajansı, 2020

Sünnet çocuğuna, ailenin maddi durumuna bağlı olarak pamuklu ve kuşaklı bir takım kıyafet alınır. Ayrıca, çevre köylere haber salınarak güreş için pehlivanlar davet edilir. Bunun yanı sıra, at koşu yarışları da düzenlenir ve yarışta kazanan kişi, düğün sahibinden hediye alır. Sünnet çocuğu, atın üzerinde gezdirilerek düğün kutlamalarına katılır. Düğünün son günü, sünnet işlemi gerçekleştirilir. Katılımcılar, birer tepsi börek veya pide hazırlayarak ikramda bulunurlar. Davullar çalınır, çengiler eşliğinde oyunlar oynanarak düğün sonlandırılır (Civan, 2023). Kınalı muhacirleri düğün törenlerinde misafirlerine zengin bir mutfak kültürü sunarlar. Özellikle baklagillerden, nohudu sıkça kullanmaktadırlar (Korkusuz, 2024). Kültürlerine ait börek ve pideleri ikram ederler (Avukat, 2024), (bkz.: Görsel 15). Ayrıca Kınalıların mutfağında düğünlerde ikram edilen yemekler arasında; kuru fasulye, patates yemeği, borani, patates kapaması, unlu köfte, kapama, nor gömmesi, tuzlu sütlaç, keşkek, kaçamak, güneş yufkası, sütlü tarhana,

ekmek kaşığı, erikli un çorbası, pirinç çorbası, bulgur çorbası ve şehriye çorba yer almaktadır (Korkusuz, 2019).

Görsel 15: Kınılı Muhacirlerine Ait Yöresel Yemekler

Kaynak: Feriha Yıldız Arşivi

Makedonya muhacirleri yaşadıkları Konya şehrini geride bırakarak, Makedonya'nın Kınılı köyüne göç ederken yanlarına sadece sıkı sıkıya bağlı kaldıkları, özenle koruyarak sakladıkları gelenek, görenek, örf, adet, el sanatları, giyim kuşamın gibi birçok değeri yanlarında götürmüşler ve tekrar anavatanlarına dönerken bu değerlere sahip çıkarak günümüzde de yaşatmaya çalışmaktadırlar. Yapılan tez araştırmasında incelenen Kınılı Muhacirlere ait el dokuma sanatlarından yastık dokumalarının desen özelliklerinin araştırılarak incelenmesine destek olması ve konunun anlaşılabilirliği açısından bu kültüre ait dokuma sanatını ve yöreye ait dokumacılığın bir sonraki ana başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür.

3. BÖLÜM: KINALI MUHACİRLERİNDE DOKUMACILIK

Halk kültürü içinde ele alınabilecek kültürel değerlerin bir parçası olan Geleneksel Türk El Sanatları, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir mozaik oluşturmuştur (Arıoğlu & Aydoğdu Atasoy, 2015). Türk el sanatları, halkın yaşamını, estetik anlayışını ve dünya görüşünü yansıtan önemli bir kültürel miras olup, bu mirasın korunması ve yaşatılması, geleneksel sanatların sürekliliği açısından büyük önem taşımaktadır (Özdinç, 2016).

İnsanoğlu post, düğüm, keçeleştirme, örme ve dokuma olmak üzere beş temel yöntemlerle dokusal yüzeylerle kendilerini yaşadığı ortamın olumsuz doğal şartlarından korumak için daima örtünme ihtiyacı duymuşlardır. Bu ihtiyaçları doğrultusunda farklı teknik ve malzemelerle ürettikleri tekstil yüzeyleri, onları olumsuz doğa koşullarından korumuş ve hareketlerini engellemeyerek rahat ve güvenli hissetmelerini sağlamıştır. Zamanla toplumlar ve coğrafi koşullar dokusal yüzeyleri gelenekselleştirmiş, yerel ve ulusal kimlikler ile sanatsal düzeyde çalışmalar ve uluslararası örnekler oluşturmuşlardır. Dokumacılığın ilk olarak ne zaman, nerede, nasıl ve kimler tarafından oluşturulduğu bilinmemektedir. M.Ö. 7000 yıllarında dokunmuş kumaşların kullanıldığına dair Anadolu'da Çatalhöyük'te arkeolojik buluntuların bulunması, iki iplik sistemiyle oluşturulan dokusal yüzey tekniklerinden dokuma ve el dokumacılığının günümüzden en az 9000 yıl kadar öncesinde bilindiğini ortaya koymaktadır. Arkeolojik buluntulardan dokumacılığın Anadolu ve çevresinde başladığı düşünülmektedir. Anadolu'nun yanı sıra, yaklaşık olarak M.Ö. 5500 yıllarına tarihlendirilen Kıbrıs, Girit ve Yunanistan'da arkeolojik dokumaların bulunması, dokuma ile ilgili buluntuların ele geçmesi bu tahmini doğrulamaktadır ("Türkiye Dokuma Atlası", t.y.).

Temelde, dokuma, dikey ipliklerin (çözü) arasından yatay ipliklerin (atkı) geçmesiyle oluşan düz yüzeyli ürünlerdir. Bu işlem için kullanılan tezgâh türü ise üretilmek istenen ürünün türüne göre değişir. Halı ve kilim gibi ürünlerin dokunmasında yatay yer tezgâhları ve dikey (ıstar) tezgâhlar kullanılırken, kumaş dokumalarında ise mekikli tezgâhlar (düz, armürlü ve jakarlı) tercih edilmektedir (Yıldırım, 2021).

Kınalı muhacirleri, ilk olarak dokumalarında yatay yer tezgâhı kullanmışlardır (bkz.: Görsel 16). Yörede, dokumalarını ellerinde bulunan portatif tezgâhlarda yapmışlardır. Konar-göçer bir Yörük toplumu olmaları nedeniyle bu tezgâhlar, onlar için büyük bir kolaylık sağlamıştır. Yatay yer tezgâhı;

"Kalın ve uzun iki ağaç ile yere paralel bir şekilde kurulan dokuma tezgâhıdır. Yer tezgâhları, bir kare veya dikdörtgen şekli oluşturacak şekilde dört köşeye çakılan kazıkların paralel yöndeki dış tarafına yerleştirilen iki levant (düzgün ve kalın ağaç), çözgü çaprazını sağlayan bir çubuk ve çözgülerin ağızlık hareketini sağlayan güç çubuğundan ibarettir. Yatay yer tezgâhının, Antik Mısır'da kullanıldığı tahmin edilmektedir" (Yıldırım, 2021, s: 31).

Görsel 16: Yatay Yer Tezgâhı

Kaynak: Çavuşoğlu, 2017

İlk olarak yatay yer tezgâhını kullanan Kınalılar, zamanla 2 ya da 4 gücülü mekikli tezgâhlara geçiş yapmışlardır. Mekikli dokuma tezgâhı, çözgü ipliklerinin oluşturduğu aralıktan atkılığının mekikle geçirilmesi suretiyle elde edilen düz yüzeyle dokumalardır (bkz.: Görsel 17). Hem yatay yer tezgâhını hem de mekikli tezgâhı kullanan Kınalılar, kilim, yastık, önlük (fita), seccade, yorgan, çarşaf gibi çeşitli dokuma ürünlerini üretmişlerdir (Yıldız, 2024).

Görsel 17: Kınalı Muhacirlerine Ait Dokumalar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

4. BÖLÜM: SAKARYA’DA YAŞAYAN KINALI MUHACİRLERİN YASTIK DOKUMALARI

Türk Dil Kurumu'na göre yastık sözcüğü, "Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan, içi yün, pamuk, kuş tüyü, ot vb. malzemeyle doldurulmuş küçük minder" anlamına gelmektedir. Öz Türkçe’de yaftuk veya yafruk olarak düşünülen bu kelime, Altay Türkçesi’nde yasdih, yasduk, yastuk ve yastık şeklinde farklı sesletimlerle Anadolu ağzlarında da yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Tuğuz,2024).

İlk yastık, M.Ö. 7.000’li yıllarda Mezopotamya’da kullanılmaya başlanmıştır. Ancak, bu ilk yastıkların malzemesi, günümüzde kullanılanlardan oldukça farklıdır. Taştan yapılan bu yastıkların amacı, konfor sağlamaktan ziyade, yüzü böceklerden korumaktı. Zaman içerisinde farklı formlar alarak evrimleşen yastık, Çin’de bronz, bambu ve ahşap gibi (bkz.: Görsel 18) malzemelerden yapılmaya başlanmıştır ("Tüm yönleriyle yastığın tarihçesi", 2021). Antik Çinliler sert yastığın; aslan, kaplan ve ejderha gibi kötü ruhları uzaklaştırdığına inanırlardı ("History of the Pillow", t.y.). İngiltere’nin Londra şehrinde bulunan Victoria ve Albert Müzesi’nde yer alan bilgiye göre; Çin kültüründe rüyalarda görülen hayaletler ve ruhlar maddi dünyanın bir parçası olarak görülürdü. Yastık bu bilinçli ve bilinçdışı, gerçeklik ve yanılsamaya aracılık ettiği için önemli bir değere sahipti ("History of the Pillow", t.y.).

Görsel 18: Çin Han Hanedanlığı Dönemine Ait Bronz Yastık

Kaynak: What is China's history of pillow?, t.y.

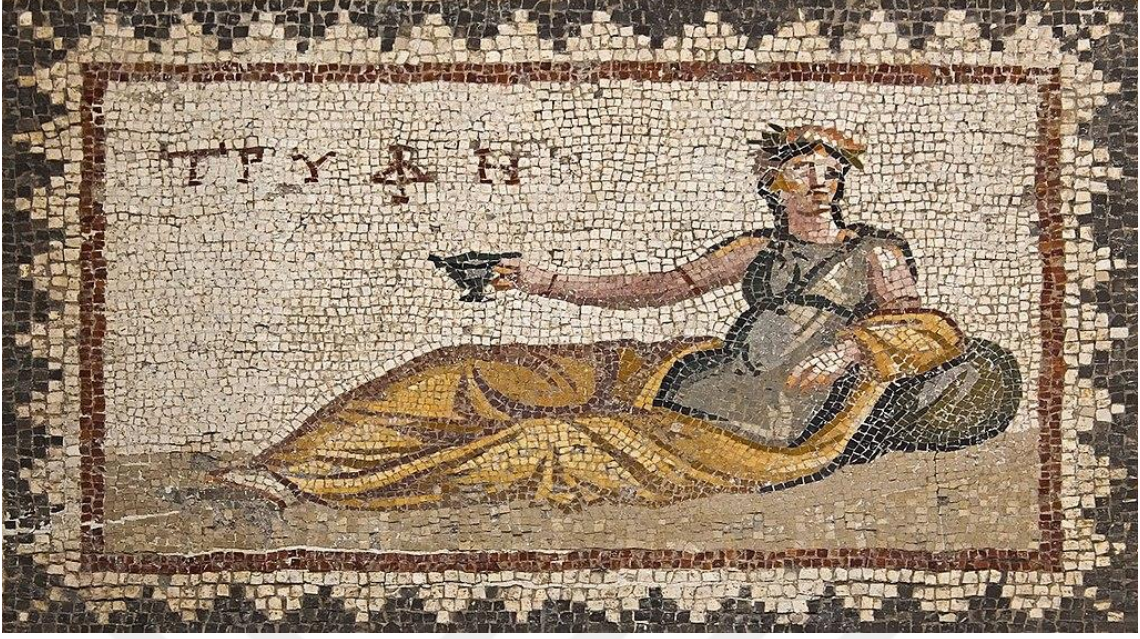
Antik Mısır'da kullanılan yastıklar, taş, ahşap, fildişi ve seramik gibi (bkz.: Görsel 19) dayanıklı malzemelerden üretilmiştir. Bu yastıklar yalnızca konfor ve dinlenme amacıyla değil, aynı zamanda ölümden sonraki yaşama olan inancın bir yansıması olarak sembolik bir işlev taşımaktadır. Cenaze ritüellerinde, ölen kişinin ahirette rahatlığını sağlamak amacıyla mezarlara yerleştirildiği bilinmektedir. Ayrıca, bazı yastıkların üzerinde dini veya manevi anlamlar taşıyan hiyeroglifler ve semboller bulunmakta olup, bu nesnelere ritüel ve kültürel bir anlam yüklenmiştir. ("History of Pillow: Everything You Must Know", t.y.). Antik Mısır'da, uyku esnasında ortaya çıkabilecek kötü varlıklardan korunmak amacıyla tanrı Bes, yastıkların kenarlarına tasvir edilmiştir. Mısır yastıklarının formu, Çin yastıklarına kıyasla daha dar olup, bu nedenle "başlık" olarak adlandırılmıştır. ("History of the Pillow", t.y.).

Görsel 19: M.Ö. 7500 Yıllarına Ait Antik Mısır'da Kullanılan Ahşap Yastık

Kaynak: Chiphell Pillow History Tartışması, t.y.

Antik Yunan ve Roma toplumlarında yastıklar yalnızca uyku amacıyla değil, aynı zamanda yemek yerken ve içki içerken konfor sağlamak için de kullanılmıştır (bkz.: Görsel 20). Rahata ve zevke düşkünlükleri nedeniyle, yumuşak yastıkların öncüleri olarak kabul edilmektedirler. Yastık kullanımı, sınıfsal farklılıklara bağlı olarak değişiklik göstermiş; halkın yastıkları pamuk ve yün gibi malzemelerle doldurulurken, zengin kesim kuş tüyü dolgulu yastıkları tercih etmiştir. Ancak zamanla, yumuşak yastıklar erkekler tarafından zayıflık göstergesi olarak görülmeye başlanmış ve bu nedenle kullanımı önemli ölçüde azalmıştır ("History of the Pillow", t.y.).

Görsel 20: MS 3. Yüzyıldan Kalma, Elinde Kadehle Yumuşak Bir Yastığa Yaslanmış Bir Kadını Gösteren Yunan Mozaïği

Kaynak: Pillows: History and Impact, 2024

16. yüzyılda yumuşak yastıkların kullanımı tekrardan yaygınlaşmış ve Orta Çağ'dan itibaren genellikle yumuşak malzemelerle doldurulmuş yastıklar kullanılmaya başlanmıştır. Lüks kumaş üretiminin artmasıyla birlikte, soylular arasında yastıklar vazgeçilmez bir eşya haline gelmiştir. Sanayi Devrimi'yle birlikte, uygun fiyatlı üretimin artması, herkesin kendi yastığını yapabilmesine olanak tanımıştır. Bu dönemdeki yastıklar genellikle yumuşak malzemelerle doldurulmuştur ("Yastığın tarihi: Rahat bir uykunun ilk nesnesi", t.y.).

Göçebe yaşam tarzını benimseyen Türkler, yastıklarında dolgu malzemesi olarak yumuşak materyalleri tercih etmişlerdir. Yastık dolgularında pamuk, yün, kuştüyü, ot ve kıtık (keten ve kenevir lifleri) gibi çeşitli yumuşak malzemeler kullanılmıştır (Yılmaz& Koyuncu, 2013). Osmanlı Dönemi sanatçılarından Levni'nin, 17. ve 18. yüzyıllar arasında yaptığı genç kadın ve erkek minyatürlerinde yumuşak yastıkların tasvir edildiği görülmektedir (bkz.: Görsel 21-24).

Görsel 21: Genç Adam

Kaynak: And, 2017

Görsel 22: Genç Adam (Detay)

Kaynak: And, 2017

Görsel 23: Genç Kadın

Kaynak: And, 2017

Görsel 24: Genç Kadın (Detay)

Kaynak: And, 2017

Türk kültüründe yastıklar önemli bir yere sahip olup, boyutları ve yapımında kullanılan dış malzemeler açısından çeşitlilik göstermektedir. Dış yüzeylerinde halı, kilim, zili, sumak ve cicim gibi geleneksel dokuma tekniklerinin yanı sıra kumaş dokumalara da rastlanmaktadır. Yörük Türk toplumlarında, ulaşımın kolay olması açısından dokumalarda yün, pamuk ve kıl gibi çeşitli doğal lifler tercih edilmiştir. Bu nedenle, Yörük kökenli bir topluluk olan Kınalıların yastık dokumalarında da benzer malzemelerin kullanıldığı görülmektedir. Kınalı yastıklarında kullanılan malzemeler ve dokuma teknikleri, 4.1 numaralı başlık altında detaylı olarak incelenmiştir.

4.1. Yastık Dokumalarının Malzeme ve Üretim Teknik Özellikleri

Kınalı muhacirlere ait dokumalar öncelikle yatay yer tezgâhlarda dokunarak üretilse de zamanla ihtiyaçların değişimi ve gelişen teknoloji doğrultusunda 2 veya 4 gücülü mekikli tezgâhlarda dokunmaya başlamıştır. Topluluğa ait bir çok giysi ve ev tekstilinin dokunduğu bilinmektedir. Özellikle yastık dokumalarının, örgü sıklıkları birbirine yakın olanlarının atkılarında yün, çözümlerinde ise pamuk iplik kullanılmıştır. Atkı ipliklerinde kullanılan yün iplikleri, iğne ile eğirilerek elde edilmiş ve kök boya ile kazanlarda boyanmıştır. Çözgü iplikleri ise genellikle çarşıdan temin edilmiştir (Civan, 2023).

Dokumada kullanılan malzemeler: Yastık dokumalarında; tezgah, mekik, tarak, çıkırık, çözgü aleti, yün ve pamuk iplikler ve gücü-tarak tığı kullanılmıştır. Malzemeler aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

Dokuma Tezgâhı: Yastık dokumalarında ilk olarak yer tezgâhı (bkz.: Görsel 16) kullanılmış, sonrasında ise 2 ya da 4 çerçeveli mekikli tezgâhlar (bkz.: Görsel 25) tercih edilmiştir. Esmâ Hanım'dan alınan sözlü bilgiye göre, yörede tezgâhı tanımlamak için "tezgak" terimi kullanılmaktadır (Yılmaz, 2024).

Görsel 25: İki Gücülü Mekikli Tezgâh

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Duvarda Çözü Aleti: Alanı sınırlı olan yerlerde kullanılan bu alet, atölye içinde duvara yerleştirilmiş metal veya ahşap malzemelerden yapılmış olup, çözü atılmasını kolaylaştıran bir araçtır (bkz.: Görsel 26).

Görsel 26: Duvarda Çözü Aleti

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Mekik: Çözgü ipliklerinin arasından atkı ipliğinin geçmesini sağlamak için pedal yardımıyla çözgü ipliklerini ayıran ve bu şekilde iki ipliği birbirine bağlayan parçadır (bkz.: Görsel 27). Görsel 27’deki mekik Kınalı köyünde kullanılan mekiktir. Mekiğin sahibi Cevriye YILDIZ’dır.

Görsel 27: Mekik

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Tarak: Çözgü ipliklerini belirli aralıklarla düzenli bir şekilde tutmaya ve dokuma sırasında atkı ipliğini sıkıştırmaya yarayan parçadır. Ayrıca kumaşın genişliğini belirler ve mekik yönünü kontrol eder (bkz.: Görsel 28). Görsel 28’deki tarak, 1885 yılından kalma Hacer Hanım’a ait taraklardır.

Görsel 28: Tarak

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çıkırık: İplik bükme, iplik sarma gibi işlerde kullanılan, el veya ayakla çevrilen alettir (TDK), (bkz.: Görsel 29). Görsel 29'deki çıkırık Cevriye YILDIZ'a aittir ve takriben 1950 yılından kaldığı bilinmektedir.

Görsel 29: Çıkırık

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Gücü-Tarak Tığı: Çözgü ipliklerinin, gücü gözlerinden ve dokuma tarağının dişlerinden geçirilmesini sağlayan alettir (bkz.: Görsel 30).

Görsel 30: Gücü-Tarak Tığı

Kaynak: Mekikli Dokumaya Hazırlık; 2007

İplikler: Yastık dokumalarında atkı ipliği olarak kullanılan yün, koyun ve keçilerden elde edilen, protein esaslı yün liflerinin bükülmesiyle üretilir (bkz.: Görsel 31). Çözgü ipliği

olarak ise pamuk (bkz.: Görsel 32), pamuk bitkisinin kapsülündeki (koza) tohumlarından elde edilen elyafların işlenmesiyle üretilir ve yaygın bir şekilde kullanılır (MEGEP Mekikli Dokumaya Hazırlık, 2007).

Görsel 31: Yün İplik

Kaynak: Yün İp, Doğal Koyun Yünü Halı Dokuma İpliği, t.y

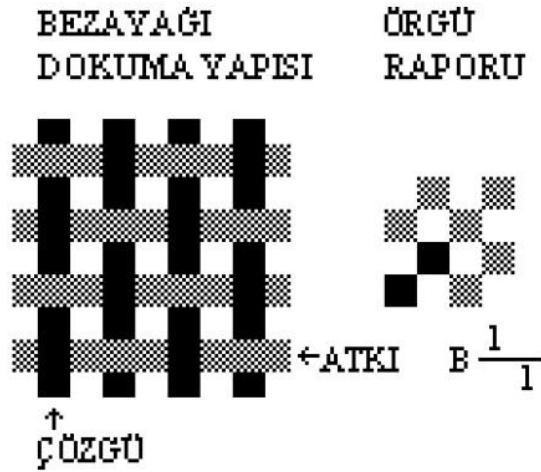
Görsel 32: Pamuk İplik

Kaynak: Pamuk Polyester İplik, t.y.

Üretimde kullanılan bir diğer önemli unsur ise boyalardır. Esmâ Hanım ile yapılan görüşmede, dokumaların renkleriyle ilgili bazı bilgilere ve detaylara ulaşılmıştır. Kınalılar için dokumalarda kullanılan renkler her zaman büyük bir öneme sahiptir. Örneğin; dokudukları kumaşlarda kullandıkları geleneksel renklerin dışında başka bir renk kullanıldığında, bunu kendi dokumaları olarak kabul etmezlermiş. Ayrıca, Kınalılar arasında dokumalarda görülen pembe rengi, sadece Konya'dan göç edenlere özgü bir özelliktir ve bu renk, diğer göçmen topluluklarının dokumalarından ayıran en önemli unsur olarak görülmüştür. Kınalılar dokuyacakları iplikleri kendileri kazanlarda boyarlarmış. Böylelikle titizlikle geleneksel renklerinde ipliklerini boyamaya özen göstermişlerdir. Günümüzde iplik boyamacılığın kalmadığını ancak Kınalı dokumalarını üretmeye devam eden Esmâ Hanım, özellikle köylerinde dokunan kumaş, desen renklerini doğru bir şekilde koruyarak kullanmaya oldukça dikkat ettiğini belirtmiştir.

Üretim Teknikleri: Yastık dokumaların zemin örgüsünde bezayağı (bkz.: Görsel 33) veya dimi (bkz.: Görsel 34) kullanılmıştır. Bu örgüler, kumaşın ana örgüsünü oluşturarak zemin yüzeyini meydana getirirler. Ancak desen, dokumanın zemin yüzeyini meydana getiren çözgü ve atkı kesiştiren örgü biriminin (bezayağı veya dimi) kullanıldığı her bir dokuma sırasında dokuyucu tarafından iğneye geçirilmiş iplik (tek renk veya farklı renkte) yardımıyla zemin yüzeyine dışardan müdahale edilerek oluşturulur. Kınalı muhacirlerine ait bu detaylı dokuma tekniğiyle oluşan desenler yastıkta görsel zenginliğini arttırmaktadır.

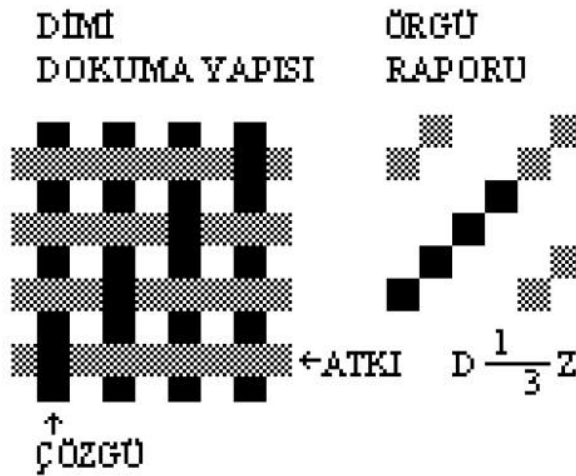
Bezayağı: 'En basit, en sağlam ve en ince kumaş dokusu veren örgüdür. En küçük birimi iki çözgü ve iki atkıdan oluşur. Bezayağı örgülü bir kumaşın her iki yüzü de aynıdır. Bu örgüyü dokumak için iki çerçeve yeterlidir, gerekirse çözgü sıklığına göre çerçeve sayısı artırılabilir' (Özkan, 2011, s: 182).

Görsel 33: Bezayağı Örgüsü

Kaynak: Özkan, 2011

Dimi: ‘Dimi örgülerde çözgü ve atkı iplikleri birbirlerine komşu karelerde birden fazla kez üste çıkarak kumaş yüzeyinde atlama olarak tanımladığımız iplik uzunlukları oluştururlar. Dimi örgülerde bu iplik uzunlukları birbirlerine göre eşit miktarlarda yatay ya da düzey yönde kaymış konumda yan yana dizilerek kumaşta Dimi çizgileri (diagonalleri) dediğimiz bir görünüm efektini oluştururlar. Dimi çizgisinin yönüne göre bu örgüler sağ dimi(Z), sol dimi (S) yollu olarak adlandırılırlar. En küçük birimi üç çözgü ve üç atkı ipliğinden oluşur. Örgüdeki atlama sayısına göre kumaşın her iki yüzünde aynı görünümü verebildiği gibi çözgü ağırlıklı ya da atkı ağırlıklı bir yapıda elde edilebilir. Dimi örgüleri bezayağı örgüye oranla daha elastik ve kalın kuma dokuları verirler’ (Özkan, 2011, s: 183).

Görsel 34: Dimi Örgüsü

Kaynak: Özkan, 2011

4.2. Yastık Dokumalarında Kullanılan Motifler ve Desenler

Motif kelimesi, Türk Dil Kurumu'na göre; "Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri" anlamına gelmektedir. Türk El Sanatlarının en küçük birimi olan motif, süslemeyi oluşturan biçimlerin her birine verilen ad olup, güzel sanatların her dalında kompozisyonun temelini oluşturan öğelerdir (Uşak, 2008). Başka bir kaynağa göre ise dokumalarda, adı olan ve anlamlı en küçük yapı taşına "yanış", "nakış", "desen", "model", "yağniç", "yagniç", "örnek", "motif" ve "oyu" gibi adlar verilmektedir (Deniz, 2005). Kınalılar arasında, bu motifler 'Gül' olarak adlandırılmaktadır.

Yazılı bir tarih niteliği taşıyan Türk dokumaları, Türklerin estetik anlayışını yansıtan önemli birer kültürel mirasımızdır. Bu dokumalar sözsüz iletişimin başlıca unsuru olan motiflerle şekillenmiştir. Dokumaların yüzeylerinde kullanılan motifler, yalnızca şekillerden ibaret olmayıp, Türk kültürünün en eski çağlarından itibaren günümüze kadar aktarılan anlam yüklü sembollerdir. Özellikle ilk dokuma örnekleri (halı, kumaş gibi) günümüze kadar süregelen motifler, kompozisyon ve estetik ölçütler toplumun inanç sistemini yansıtarak şekillenmiş ve çok az değişikliklerle günümüze kadar ulaşmıştır. Bu estetik ölçüt, Türklerin inanç felsefelerine dayalı olarak gelişmiş olduğu, el dokumalarının süslemelerinde belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir (Özdiñ, 2016).

Türklerin kültürel mirasın temsilcisi olan motifler, Anadolu halılarında genellikle geometrik şekillerde görülmektedir. Mustafa Genç, doktora tezinde Anadolu dokumalarında kullanılan geometrik desenler hakkında şu bilgileri sunmaktadır: Anadolu'da kilim dokuyanlar genellikle Yörükler ve Yörüklükten yerleşik hayata geçenlerdir. Desenlerini kâğıda çizmedikleri için akıllarında tutmak zorundadırlar. Akılda tutmak amacıyla motiflerin her biri, sayılacak duruma getirilmiştir. Ayrıca, kuşaktan kuşağa aktarılan motiflerin şekillerinin herkes tarafından kolayca ezberlenmesi gerekir. Dokuyucular motif ve desenleri ya akıllarında tutacak ya da daha önce yapılmış bir dokumaya bakacaklardır. Geometrik motiflerle yeni motifler üretmek ve deseni tüm zemine yerleştirmek için bu motiflerin sayılı olması önemlidir. Yörük ve köy kilimlerinde desenler simetrik olduğundan, dokuyucular için motif yerleştirme işlemi kolaydır. Motifler, desenlerin belli bir düzen içinde yerleştirilmesiyle dokumanın genelinde bir desen yapısını oluşturur. Bir motif ilk şeklinde iken, çeşitli yönlerde tekrarlandığında

başka bir motifi veya motif grubunu oluşturur. Bu motif grubu, tekrar edilerek yeni desenler yaratılır (2016).

Motiflerin şekillendirilme nedenlerini akademisyen Prof. Didem Atış sanatta yeterlilik tezinde beş başlık altında detaylandırılmıştır. Motif şekillendirmede ilk olarak; yaşam biçiminin etkili olduğunu savunmuştur. Yörükler, sürekli olarak göç ettikleri ve dış etmenlerden izole oldukları için kendi kültürel motiflerini dış unsurlarla karıştırmadıklarını ve bu izolasyon, onları kendi motiflerini ve renklerini oluşturarak korumaya ittiğini belirtmiştir. İkinci olarak, gelenekler önemli bir rol oynamıştır. Yörüklerin yazılı kanunları yoktu; bu yüzden toplumsal düzeni sağlamak için geleneklerine sıkı sıkıya bağlı kalmaları gerekmiştir. Motiflerin nesilden nesile aktarılması, bu geleneksel değerlerin yaşatılmasının bir yolu olmuştur. Evlenme gibi toplumsal geçişler bile, gelinin kendi motiflerini kullanarak ve yeni yerin motiflerini öğrenerek devam etmesine yol açmıştır. Üçüncü başlık ise, sistemleştirme gereksinimidir. Motiflerin kolayca tanımlanabilmesi ve akılda kalıcılığı için, her bir aşiretin motifleri sistematik bir şekilde oluşturulmuş ve nesilden nesile aktarılabilecek hale getirilmiştir. Bu sayede hem bireylerin hem de toplulukların kimlikleri ve geleneksel bağları pekiştirildiğini anlatır. Dördüncü başlık teknik zorunluluklara dayanmaktadır. Yörükler, bulundukları bölgedeki teknik gerekliliklere uygun olarak, işlenmesi kolay geometrik motifleri kullanmışlardır. Bu motifler, yerel dokuma tekniklerine uygun olarak uygulanmıştır. Son olarak, dokuyucunun yaratıcılığı da motiflerin şekillendirilmesinde etkili olmuştur. Yörükler, geleneksel motifleri devam ettirirken, kendi yaratıcılıklarını kullanarak yeni motifler oluşturmuşlar ve önceki dokumaların üzerine kendi özgün dokunuşlarını eklediklerini söylemiştir. Bu unsurların birleşimi, yörük halkının tüm dokuma süslemelerinde genellikle geometrik motif kullandıklarını yansıtmaktadır (Atış, 2000).

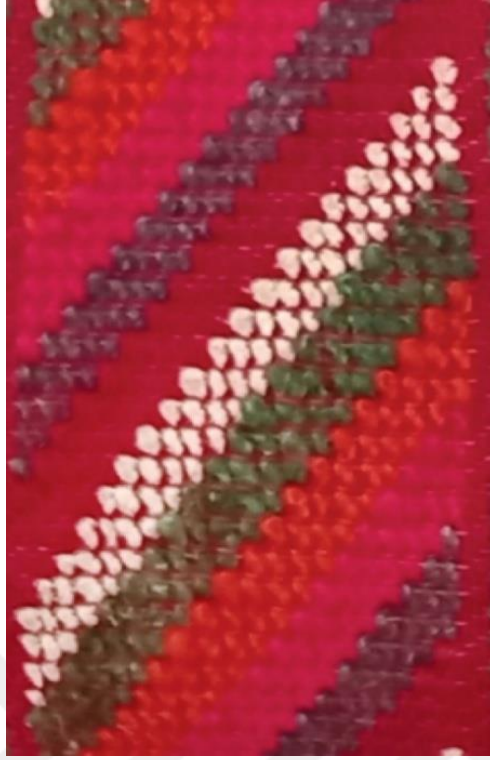
Motiflerin geometrik formda şekillendirilmesinin önemli nedenlerinden biri olarak öne çıkan gelenekler, toplumların kültürel temellerinin şekillenmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu gelenekler, çoğunlukla dini inançlarla ilişkili olarak gelişmiş olup, kültürün ve toplumsal yapının temel unsurlarını oluşturmuşlardır. Gelenekler, toplumlar arasında nesilden nesile aktarılarak, toplumsal kimliği oluşturan ve sürdüren faktörlerden biri haline gelmektedir. Dolayısıyla, dokumalarda kullanılan motifler yalnızca estetik

birer öge olmanın ötesinde, toplumsal ve dini değerlerin bir yansıması olarak da işlev görmektedir.

Dokumalarda kullanılan motifler üzerinde yapılan araştırmalarda, bu motiflerin toplumun inanç sistemi, kültürel yapısı ve mitolojik öğeleriyle nasıl ilişkilendirildiği incelenmelidir. Eski döneme ait dokumalarda yer alan motifler, sadece dokuma sanatına özgü olmayıp, aynı zamanda farklı sanat dallarına ait eserlerde de benzer motiflerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, motiflerin, tarihsel ve kültürel açıdan taşıdığı anlam, onların kökenlerinin anlaşılması açısından kritik bir öneme sahiptir.

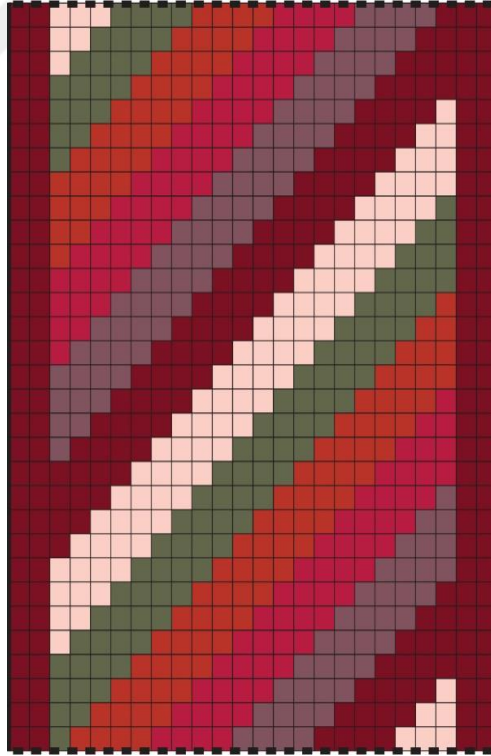
Konya'dan Makedonya'ya gelen Kınalı muhacirlerinin de yörük olmaları onların dokumalarına geometrik desen kullandıklarını, geçmişten gelen geleneksel dokuma anlayışı içerisinde devamlılığını göstermektedir. Dokumalarında kullanılan tüm motiflere 'Gül' adı verilmektedir. Yastık dokumalarında karşımıza çıkan dört köşeli motifler incelendiğinde, bu motiflerin geometrik formlar üzerine kurulu olduğu ve özellikle paralelkenar (bkz.: Görsel 35) ve eşkenar dörtgen (baklava dilimi) (bkz.: Görsel 37) gibi şekillerin yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu geometrik motifler hem estetik bir düzen hem de toplumsal geleneklerle bağlantılı olarak, toplumların kültürel mirasını ve tarihsel sürekliliğini yansıtan önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yastıklarda kullanılan süslemeler sedef, ana bordür, zemin yüzeyinde farklı form ve renklerde kullanılmıştır. Bunlar sırasıyla incelendiğinde;

Paralelkenar Formu: Bu form yastık dokumalarının sedef ve zeminlerinde, diyagonal olarak yerleştirilerek dokunduğu görülmektedir.

Görsel 35: Kınalı Yastık Dokumalarında Görülen Paralelkenar Formu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 1: Paralelkenar Formu Desen Çözümlemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Görsel 36’da görülen 19. yy. Konya yöresinde dokunan bir halının iç ve dış sedeflerinde paralelkenar formun yer aldığı su yolu motifine rastlanmıştır.

Görsel 36: 19. yy. Konya Halısı

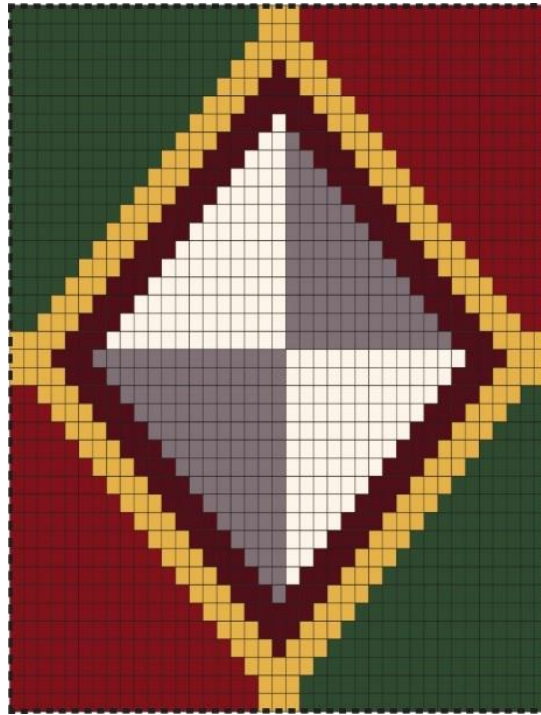
Kaynak: Erbek, 2015

Eşkenar Dörtgen Formu: Bu form birçok dokumada görülmektedir. Bu nedenle dokumaların bordür ve zemin kısımlarında sıkça karşımıza çıkmaktadır (bkz.: Görsel 37).

Görsel 37: Kınalı Yastık Dokumalarında Görülen Eşkenar Dörtgen Formu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

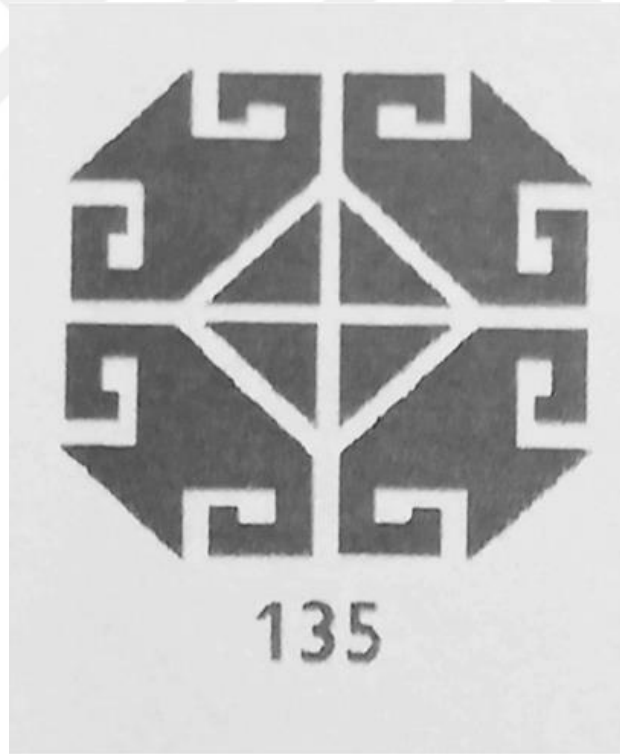

Çizim 2: Eşkenar Dörtgen Formu Desen Çözümlemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Beyhan Karamağaralı, Bir Konya Halısı Hakkında adlı makalesinde dört köşeli olan bir motifi Türklerin kutsal dört yönüyle ilgili olduğunu iddia etmiştir. Aynı zamanda dört yönünün sadece Türklerde değil Musevilikte, Hristiyanlıkta ve İslamiyet'te kutsal olduğunu ifade etmiştir (1997).

Mine Erbek'in Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri adlı eserinde, Kınalıların yastık dokumalarında yer alan ve + şeklinde bölünmüş eşkenar dörtgen motifine dair değerlendirmeler yapılmıştır. Erbek, bu motifleri, Doğum ve Çoğalma Motifleri bölümünde; elibelinde, bereket, yıldız ve yaşamı simgeleyen motifler olarak ele almaktadır. Özellikle elibelinde, bereket ve yıldız motifleri, kadınla ilişkilendirilen semboller olarak öne çıkmaktadır. Elibelinde motifi, ana tanrıça ile bağlantılı olup, kadının doğurganlık ve bereketini simgeler (bkz.: Görsel 38). Bereket motifi ise genellikle elibelinde motifiyle ve koçboynuzu sembolüyle birlikte kullanılır ve kadın-erkek ilişkilerini konu alır (bkz.: Görsel 39). Yıldız motifi ise çalışkanlık ve bereketi sembolize eden bir diğer önemli motiftir (bkz.: Görsel 40), (2002).

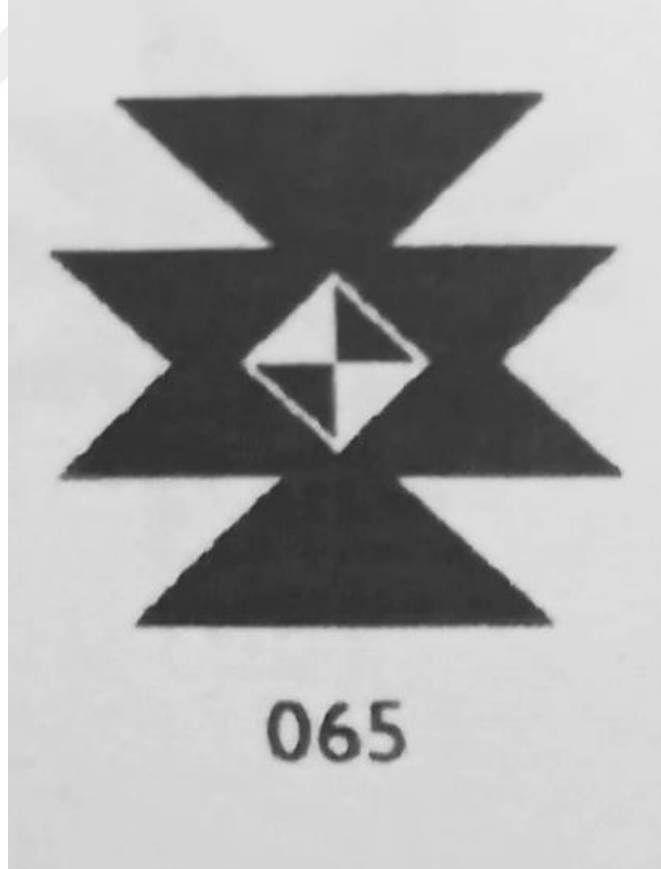
Görsel 38: Elibelinde Motifi

Kaynak: Erbek, 2002

Görsel 39: Bereket Motifi

Kaynak: Erbek, 2002

Görsel 40: Yıldız Motifi

Kaynak: Erbek, 2002

Eşkenar dörtgen formunu, Neriman Görgünay Kırzioğlu'nun Altaylardan Tunaboyu'ya Türk Dünyası'nda Ortak Yanışlar (Motifler) adlı eserinde şu şekilde açıklamaktadır; Kınalı dokumalarında yer alan + şeklinde bölünmüş eşkenar dörtgen motifin benzerini, Konya'ya ait bir halıda rastladığını belirtir (Kırzioğlu, 2001), (bkz.: Görsel 41).

Görsel 41: 18 yy. Konya Halısı

Kaynak: Görgünay Kırzioğlu, 2001

Kırzioğlu kitabında Oğuz Boyları Damgalarından Avşar boyunun ait damganın Yazıcıoğlu'na göre X, Reşid Ud Din'e göre + şeklindedir (Kırzioğlu, 2001), (bkz.: Görsel 42). Türkmen dokumalarında yer alan motiflerin bölünmesini ait olduğu boyların damgalarından olabileceğine değinmiştir. Oğuzların Avşar boyuna mensup olan Karamanoğlu Beyliği'nin dokumalarında yer alan eşkenar dörtgenlerin bu formlar ile bölündüğü görülmektedir.

LEVHA II					
OĞUZ BOYLARI DAMGALARI					
	BOYUN ADI	YAZICI-OĞLU'na göre	REŞİD UD DİN'e göre	KÂŞGARLI'ya göre	
BOZ-OK KAVİMLERİ (SAĞ KOL)	GÜN-HAN	KAYI			1
		BAYAT	↑	↗	2
		ALKA-EVLİ	↑	↗	3
		KARA-EVLU	T	H	4
	AY-HAN	YAZIR	X	Y	5
		DÖGER	^	X	6
		DODURĞA	^	Y	7
		YAPARLI	π	√	8
	YILDIZ-HAN	AVŞAR	X	+	9
		KIZIK	J	X	10
		BEGDİLİ	Y	Y	11
		KARKIN	VI	VI	12
ÜÇ-OK KAVİMLERİ (SOL KOL)	GÖK-HAN	BAYINDUR	U	U	13
		BİÇENE	↑	Y	14
		ÇAVINDIR	√	Y	15
		ÇEBNİ	T	Y	16
	DAĞ-HAN	SALUR	↑	Y	17
		EYMÜR	Y	Y	18
		ALAYUNDLU	T	Y	19
		ÜREGİR			20
	DENİZ-HAN	İĞDİR	±	Y	21
		BÜĞDÜZ	U	Y	22
		YIVA	√	Y	23
		KINIK	U	↑	24

Görsel 42: Oğuz Boyları Damgaları

Kaynak: Görgünay Kırzioğlu, 2001

H. Melek Hidayetoğlu'nun Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak) (2007) adlı doktora tezinde, bu eşkenar dörtgen formu detaylı bir şekilde incelenmiştir (bkz.: Görsel 43-48). Hidayetoğlu, söz konusu formu genellikle "göz motifi" olarak tanımlamıştır.

Görsel 43: Konya Halısı-1

Kaynak: Hidayetoğlu, 2007

Görsel 44: Halının Detayı

(Kaynak: Hidayetoğlu, 2007

Görsel 45: Konya Halısı-2

Kaynak: Hidayetoğlu, 2007

Görsel 46: Halının Detayı

Kaynak: Hidayetoğlu, 2007

Görsel 47: Konya Halısı-3

Kaynak: Hidayetoğlu, 2007

Görsel 48: Halının Detayı

Kaynak: Hidayetoğlu, 2007

Aynı zamanda, Karaman Müzesi'nde yer alan eserlerde de eşkenar dörtgen motifine rastlanmaktadır. Bu motif, göz (bkz.: Görsel 49) ve yıldız (bkz.: Görsel 50) motifleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Konuk & Konuk, 2019). Göz motifi, genellikle koruyucu ve sembolik bir anlam taşırken, yıldız motifi ise çalışkanlık ve bereketi simgeler. Bu motiflerin her biri, bölgenin kültürel yapısını yansıtan önemli estetik öğeler olarak halı ve dokumalarda yer alır ve Türk halıcılığının sembolik dilinin bir parçasını oluşturur.

Görsel 49: Göz Motifi

Kaynak: Konuk & Konuk, 2019

Görsel 50: Yıldız Motifi

Kaynak: Konuk & Konuk, 2019

Bunlara ek olarak, Türk El Dokumalarının yer aldığı kataloglarda Konya yöresine ait dokumalarda, söz konusu motiflerin tekrar yer aldığı halılara rastlanmaktadır. Bu motifler genellikle çeşitli tasarımların merkezine yerleştirilmiştir. Örneğin, görsel 51’de yer alan 18. yüzyıla ait Konya yöresine ait bir halının bordür kısmında, gül motifinin tam ortasında bu eşkenar dörtgen motifine rastlanmaktadır.

Görsel 51: 18. yy. Konya Halısı

Kaynak: Erbek, 2015

Aynı katalogda 16. yy.'da dokunmuş olan bir Konya halısının zemininde tekrar ilkesine bağlı kalarak kaydırmalı eksen üzerine yerleştirilmiş ejder motifinin merkezinde bu forma rastlanmaktadır (bkz.: Görsel 52).

Görsel 52: 16. yy. Konya Halısı

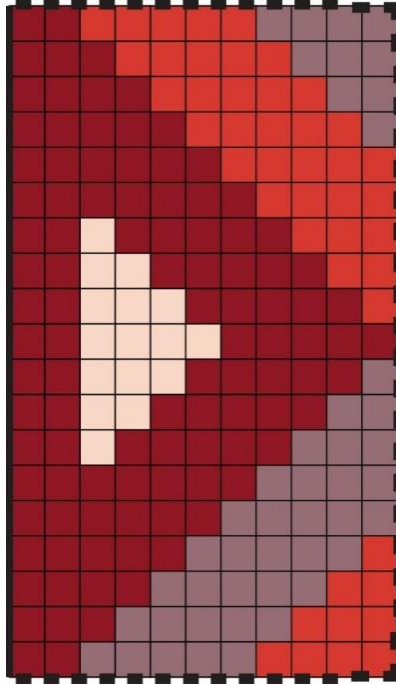
Kaynak: Erbek, 2015

Üçgen Formu: Kınalı dokumalarında görülen bir diğer geometrik unsur, üçgendir. Üçgen sembollerinin, eşkenar dörtgen motiflerinin kenarlarına sıralı bir şekilde dizildiği gözlemlenmektedir (bkz.: Görsel 53). Bu üçgen formlar, yörede "Aşık" adıyla anılmaktadır. Âşık olarak adlandırılmalarının nedeni, bu üçgen şekillerin, hayvanların aşık kemiğine benzetilmesidir (Yıldız, 2024).

Görsel 53: Kınalı Yastık Dokumalarında Görülen Üçgen Formu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 3: Üçgen Formu Desen Çözümlemesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Türk El Sanatı Halı Kataloğu incelendiğinde Konya yöresinde dokunmuş halılarda üçgen formu muska motifi olarak kullanıldığı görölmektedir (bkz.: Görsel 54).

Görsel 54: 19. yy. Konya Halısı

Kaynak: Erbek, 2015

Motifler, bir kültürün özünü yansıtan temel unsurlar olup, bir araya gelerek desenleri oluştururlar. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre, desen terimi; tahta, çini, kumaş, kâğıt gibi yüzeyler üzerinde yapılan çizim, bu yüzeyler aracılığıyla varlıkların veya nesnelerin belirli çizgilerle gösterilmesi, tasvir edilmesi ve görsel bir etki yaratmak amacıyla gerçekleştirilen çizgisel çalışmaları ifade etmektedir (TDK).

Kınalıların yastık dokumalarında gözlemlenen geometrik motifler, bir araya gelerek belirli desenleri oluşturmaktadır. Yastıkların zemin kompozisyonunu oluşturan desenler hakkında çok fazla bilgi edinilmemiştir. Yapılan incelemelerde sadece kınalı muhacir ailelerin ellerinde kalan yastık eserlerin üzerinde var olan desenlerin ismi araştırmalar sonucunda tespit edilebilmiştir. Kınalılara ait yastık dokumalarındaki desenlere alma topu, dilimli, saatli ve parmak alaca isimleri verilmiştir.

Alma topu; eşkenar dörtgenin iç kısmının çapraz bir şekilde dörde bölünmesiyle oluşturulan bir motife dayanır. Bu motif, kaydırılmış eksenle birim tekrar ilkesine uygun olarak yerleştirildiğinde, özgün bir desen meydana gelir. Yastık dokumalarında, alma topu deseni genellikle dikey olarak konumlandırılmıştır (bkz.: Görsel 76).

Dilimli; eşkenar dörtgenin, + formu ile bölünmesiyle oluşturulan motifin, farklı aralıklarla, yön ve renk değişiklikleriyle düzenlenmesiyle meydana gelen desendir. Bu desen, dokumaların zemin kısmında kaydırmalı eksenle yerleştirildiği gözlemlenmektedir (bkz.: Görsel 56). Ayrıca, bu desen, Gülsüm Ortabağ tarafından "Güllü" desen olarak adlandırılmıştır. Deseni oluşturan motiflerin güle benzemesi nedeniyle bu ismin verildiği ifade edilmiştir.

Gül/Top Gül; eşkenar dörtgenlerin kaydırmalı eksen üzerine belirli aralıklarla yerleştirilen desenlerdir. Genel anlamda dokumaların ana bordür kısmında görülmektedir (bkz.: Görsel 56).

Parmak alacası; bir sütun içerisine diyagonal olarak yerleştirilmiş, paralelkenar desenlere parmak alacası adı verilmiştir. Dokumalarda; belirli aralıklarla ince sütun olarak, zemin ve sedef kısımlarında görülmektedir (bkz.: Görsel 57).

Saatli; Dilimli desenin kenarlarının aşık motifleri ile döşenmesiyle oluşan desen, dokumaların zemin kısmında yerleştirildiği gözlemlenmektedir. Cevriye YILDIZ ve Esma YILDIZ ile yapılan görüşme sırasında elde edilen bilgilere göre, bu desenin kum saatine benzetilmesinden dolayı 'Saatli' olarak adlandırıldığı varsayılmaktadır (bkz.:

Görsel 62). Aynı zamanda bu desen, Gülsüm ORTABAĞ tarafından 'Aşıklı Güllü' olarak adlandırılmaktadır (bkz.: Görsel 62).

Kınalı dokumalarının incelenmesi sonucunda, farklı malzemeler kullanılarak yapılan dokumalarda kendilerine özgü renklerin tercih edildiği, konar-göçer toplumlarda yaygın olarak görülen geometrik motiflerin yer aldığı ve çeşitli desenlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapılan görüşmeler doğrultusunda, Kınalı köyünde başlayan yastık dokumacılığı serüveni, ilk olarak yatay dikdörtgen formda, yün/pamuk iplikler kullanılarak dokunmuş ve geometrik desenlerle süslenmiştir. Zaman içinde bu yastıkların yerini kare form ve pamuk/orlon ipliklerin aldığı gözlemlenmiş olsa da kullanılan desenler değişmemiştir. Günümüzde ise geleneksel el tezgâhların kullanılmaması nedeniyle, dokunarak oluşturulan ve desenlendirilen bu yastıklar, artık etaminlerle işlenerek varlıklarını sürdürmektedirler (bkz.: Görsel 55).

Görsel 55: Kınalı Muhacirin Çeyizinde Yer Alan Yastık

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

5. BÖLÜM: SAKARYA KINALI MUHACİRLERİNİN YASTIK DOKUMA KATALOĞU

Eser Katalog No: S.K.M.Y.01

Görsel No: 56-57

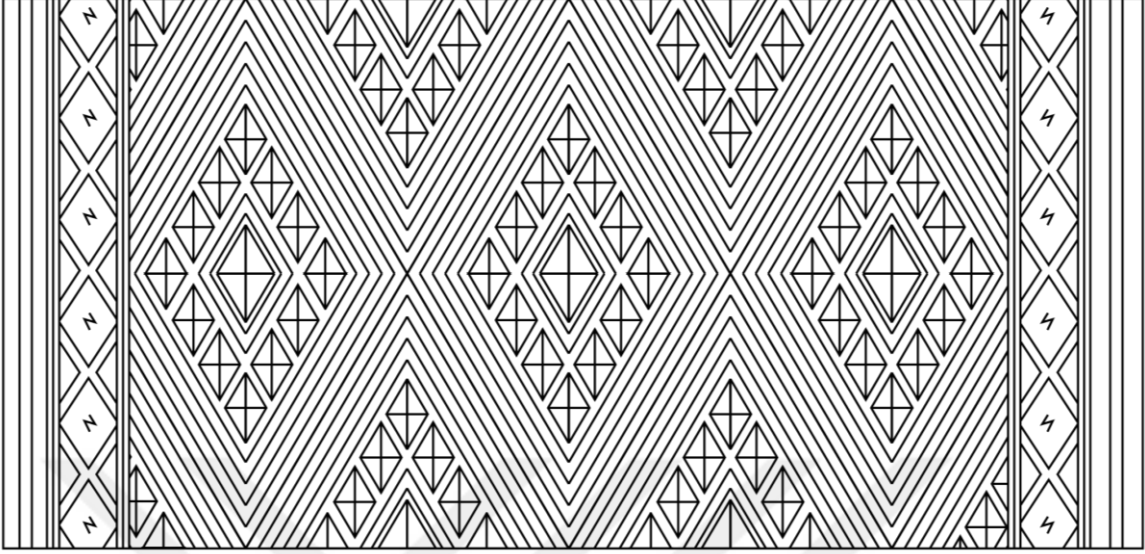
Görsel 56: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Ön Yüzeyi (Gül Dokuma.)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

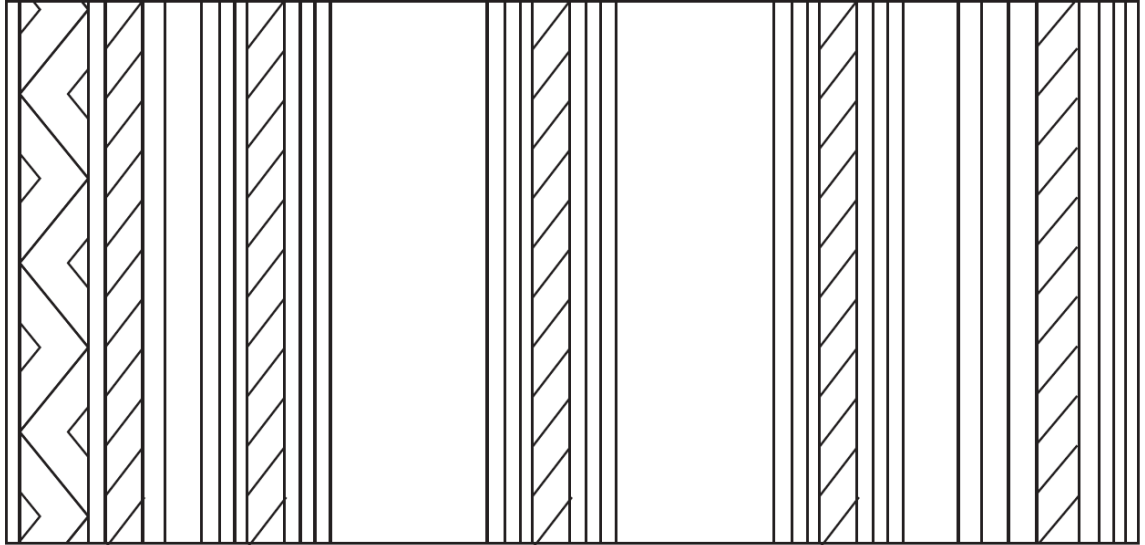
Görsel 57: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Arka Yüzeyi (Gül Dokuma)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 4: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Teknik Çizimi (Ön Yüzey)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

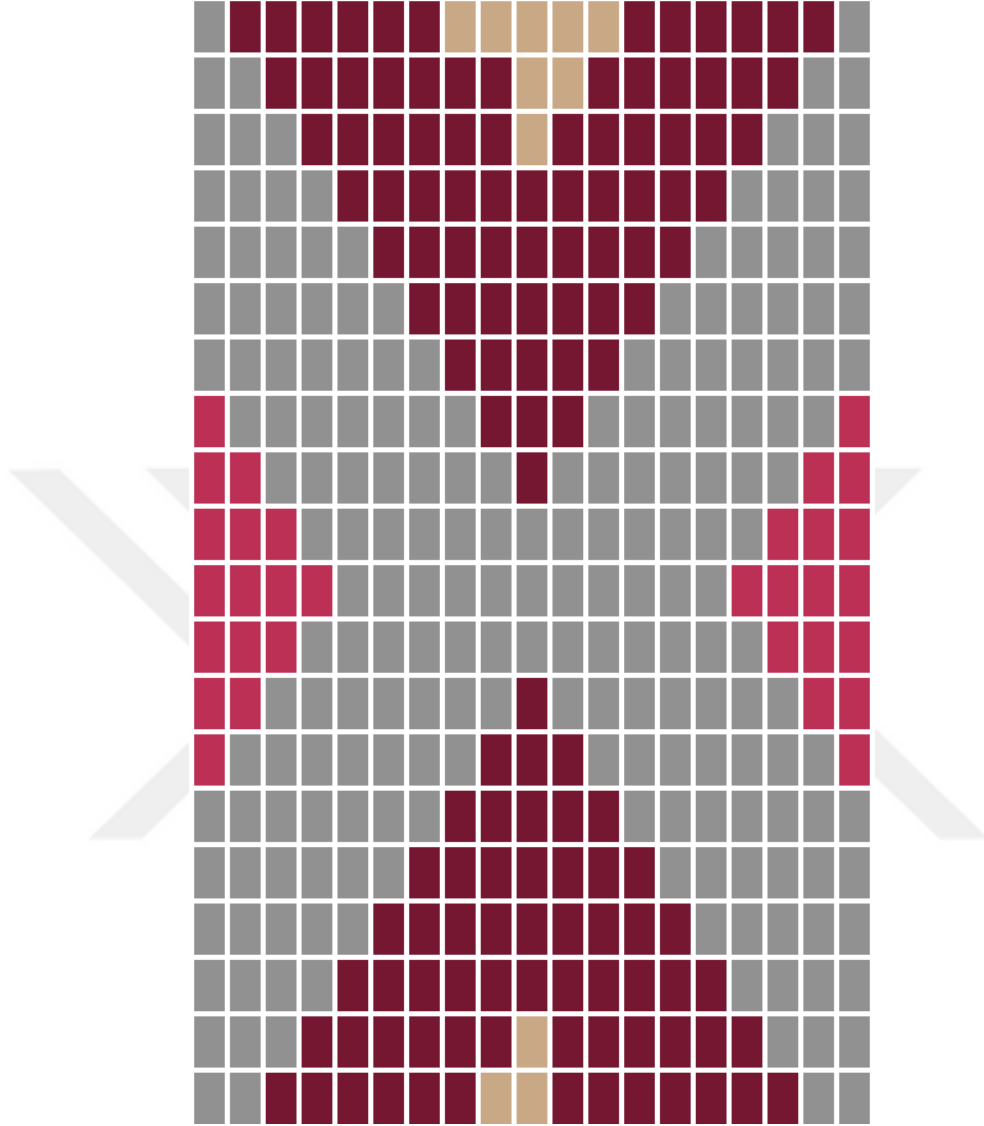
Çizim 5: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Teknik Çizimi (Arka Yüzey)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

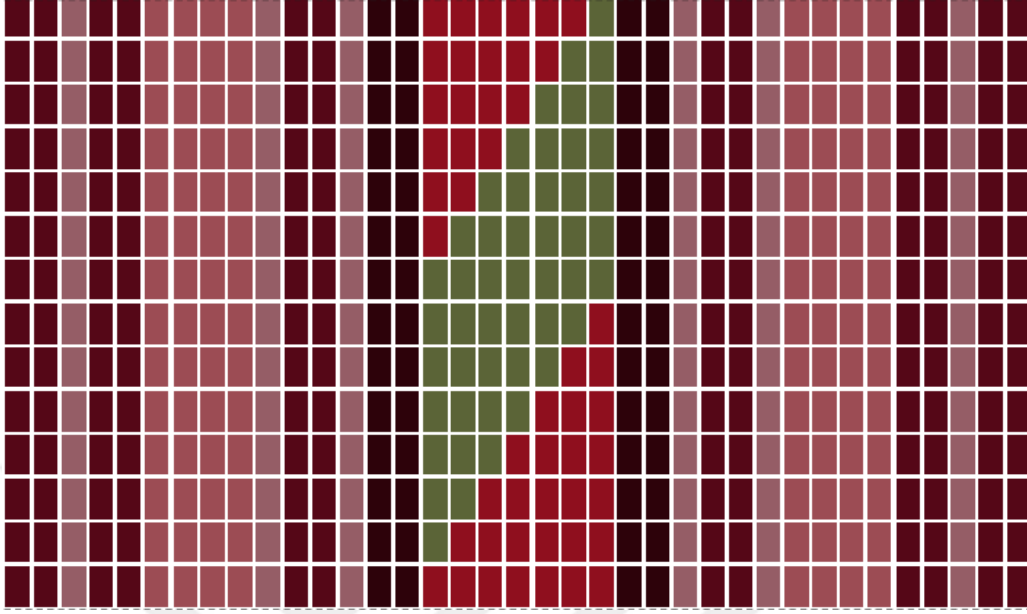
Çizim 6: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Ön Yüzeyin Zemin Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

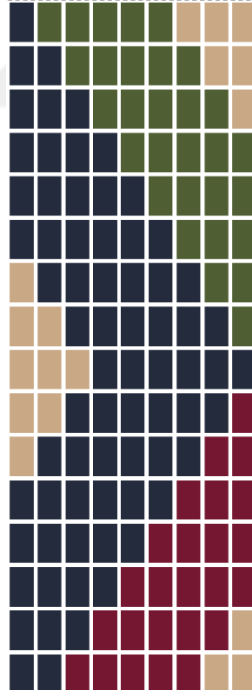
Çizim 7: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Ön Yüzeyin Bordür Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 8: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Arka Yüzeyin Zemin Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 9: S.K.M.Y.01 Numaralı Eserin Arka Bordürün Zemin Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Eser Katalog No: S.K.M.Y.01

Eserin adı: Gül Yastık Dokuma

Eserin bulunduğu yer: Sakarya /Serdivan

Eserin Tarihi: 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir.

Eserin dokuma tekniği: 2 gücülü tezgâh, bezayağı örgü

Eserin ölçüleri: Eni; 79 cm, boy; 40 cm

Atkı çözgü ilişkisi: Çözgü sıklık: 5 atkı sıklık: 7

Eserde kullanılan dikim tekniği: El dikişi

Eserin renkleri: Çözgüde; Ekru, atkı; bordo

Eserde kullanılan malzemeler: Atkıda yün iplik, çözgüde pamuk iplik kullanılmıştır.

Eseri dokuyan kişi: Fatma Civan

Eserin özellikleri: Kınalı muhacirlerinden Fatma Civan'a ait eserin 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir. İki gücülü yer tezgâhında dokunan yastık, yörede "Gül Yastık Dokuma" olarak adlandırılır. Dikdörtgen formda olan yastığın eni 79 cm, boyu ise 40 cm'dir. Yastığın çözgüsünde ekru renkte pamuk iplik kullanılmış olup atkısında da bordo renginde yün iplik kullanılmıştır. Yastığın zemin örgüsü bezayağı tekniğiyle dokunurken örgünün her bir sırasında yeşil, gri, kırmızı, pembe, açık kahverengi iplerle renklendirilerek yastığın deseni dokuyucu tarafından iğne iplikle dışardan müdahale ile oluşturulmuştur. Yastığın ön ve arka yüzeyleri ayrı ayrı dokunduktan sonra el dikişi ile birbirlerine birleştirilerek yastık formu oluşturulur (bkz.: Görsel 56-57). Yastığın iç dolgu malzemesi bilinmemektedir. Yastığın ön yüzeyi, dış sedef, ana bordür, iç sedef ve zemin olmak üzere dört ana kısımdan oluşmaktadır. Bu bölümleri sırasıyla ayrıntılı olarak incelediğimizde:

Yastığın Ön Yüzeyi;

Dış Sedef:

Dikdörtgen formda olan yastığın sağ ve sol dış kenarlarında 4 cm genişliğindeki dış sedef yer alır. Dış sedefin çözgü rengi ekru renk olup atkıdan ise borda renktedir. Yastık bezayağı tekniğinde dokunmuştur. Dış sedefin bordo renk zemin yüzeyinde yer alan desenler ise gri ve yeşil renkte yün ipliklerle 2,5 mm. Eninde 5 adet dikey çizgi şeklindedir. Bu desenler dokuyucu tarafından dışarıdan iğne iplikle manuel olarak dokuma sırasında yastık yüzeyine işlenerek oluşturulmuştur. Sedefi oluşturan 2,5 mm. Yeşil ve gri renk dik çizgilerin belirginliği, 6 mm. bordo renk zemin ile sağlanmıştır. Böylelikle koyu- açık

renk algısı, ön arka ilişkisi yaparak, zemin ile deseni birbirinden ayırarak belirginliğini arttırmıştır. Dış sedef renkli yün iplikler ile dokunmuştur (bkz.: Görsel 58).

Ana Bordür:

Yastığın ana bordürü, ön kumaş yüzeyinin her iki dış kenarında yer alan ve dış sedefin yanındaki bölümü oluşturur. Ana bordür 4 cm eninde 40 cm boyunda dikdörtgen formdadır. Ana bordürde yer alan baklava dilimleri 4 cm eninde ve 6 cm boyunda, araları yaklaşık birer cm olan, ikisi yarım toplamda 6 adet baklava dilimi yerleştirilmiştir. Baklava şeklindeki motifler zemin renginden de faydalanarak bordo, kırmızı, pembe olmak üzere kırmızı rengin tonlarında, yün iplikler ile dokunmuştur. Baklava dilimlerinin arasında yer alan 5 adet çarpı (x) şeklindeki 4 cm eninde ve 6 cm boyunda desen vardır. Bu çarpı şeklindeki desen ekru, gri ve yeşil renktedir. Çarpı şeklindeki formun her iki köşelerinde yer alan üçgen form vardır. Bu üçgen form ise borda ve pembe renkle oluşturulmuştur. Baklava dilimlerine ortasında yer alan z şeklindeki form ise ekru, yeşil ve gri renktedir. Ana bordürdeki yer alan desenler dokuyucu tarafından dokuma sırasında dışardan bezayağı örgü yüzeye iğne iplikle manuel olarak müdahale ederek oluşturmuştur. Bordürde yer alan desenler sonsuzluk ilkesi ile birbirini tekrar eden şekilde yerleştirilmiştir (bkz.: Görsel 58).

İç Sedef:

İç sedef 1,5 cm eninde, 40 cm boyunda dikdörtgen formdadır. İç sedef 2,5 mm eninde, 30 cm boyunda, bordo, küf yeşili ve gri renklerinden oluşan üç adet dikey çizgi formda desen yer alır. Dokuyucu tarafından zemin rengi ile belli aralıklarda hesaplanarak dışardan manuel olarak iğne iplikle işlenen desenlerin etrafında bordo zemin renginin görünürlüğü kompozisyonunun belirginliği arttırılmıştır. Böylelikle rengin açık koyu etkisi ile desen ve zemin ön arka ilişkisi yaparak dokuyucu desenin belirginliğini arttırmıştır. Ayrıca dış ve iç sedefte yer alan aşağıdan yukarıya doğru uzanan dik çizgi izleyicinin bakışlarını aşağıdan yukarıya doğru yönlendirerek sonsuzluk etkisi ile ilgi çekiciliğini arttırmaktadır (bkz.: Görsel 58).

Görsel 58: S.K.M.Y.01 (Ön-Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Zemin

Yastığın ön kumaşının zemin bölgesi 57 cm eni, 40 cm boyundadır. Yastığın zeminine desenler, kaydırılmış eksenle tekrar ilkesiyle yerleştirilmiştir. Eşkenar dörtgen formu desen, zeminde bütün formda 3 adet yer alır. Bu üç adet desenin üstünde ve altında 2 adet yarım baklava dilimi ortada, 2 adet ise çeyrek desen köşelerde yer alacak şekilde zemin üzerine yerleştirilmiştir. Baklava dilimi formdaki desenin çevresinde yeşil, bordo, gri, bordo (zeminin ortasında yer alan baklava motif etrafında) veya beyaz bordo yeşil bordo (üst ve altta yer alan baklava dilimi formundaki desen etrafında) olmak üzere renklerden her bir rengi 7 mm. olan 4 adet diyagonal çizgilerden oluşan kontürler bulunmaktadır. Baklava dilimi desenin ortasında eşit ölçülerde hardal renk ile oluşturulan çizgi, eşkenar dörtgen formundaki 12 küçük 1 adet büyük bölümleri oluşturmaktadır. Bu bölümlerden 1 tanesi büyük olarak merkeze yerleştirilmiş olup, 12 tane eşkenar dörtgen formdaki desenler ise bu formun etrafında yer almaktadır. Bu hardal renk 12 küçük 1 büyük formda eşkenar dörtgen desenin iç süslemesinde ise; karşılıklı birbirlerine tepe noktasından birleşen 4 adet üçgen formlar yer alır. Bu üçgen formlar yeşil -bordo, gri-pembe, beyaz-gri renkte yün iplikle dokuyucu tarafından dışarıdan manuel olarak iğne iplikle müdahale edilerek oluşturmuştur. Baklava dilimlerinin iç kısmında yer alan beyaz renkle, bazı desenlerin kontür çizgilerinde kullanılan beyaz rengin etkisinden faydalanan dokuyucu, tasarımda kullanılan çok sayıdaki rengin karmaşasını dengelemek için izleyicinin dikkatini beyaz değerdeki desenlere çekerek bir denge oluşturmuş, böylelikle tasarımın ilgi çekiciliğini arttırmıştır (bkz.: Görsel 59).

Görsel 59: S.K.M.Y.01 (Ön-Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Yastığın arka yüzü; dış sedef, bordür, iç sedef ve zemin olacak şekilde 4 kısımda incelenmiştir. Sırasıyla bu kısımları incelersek;

Yastığın Arka Yüzeyi;

Dış Sedef

Dikdörtgen formda olan yastığın arka yüzeyinin sağ dış kenarında, 3,5 cm genişliğinde ve 40 cm boyunda bir dış sedef yer almaktadır. Dış sedefin çözgü rengi ekru, atkı rengi ise bordo tonlarındadır. Bu bölüm, bezayağı tekniği ile dokunmuştur. Dış sedefin zemin yüzeyinde, 2 cm genişliğinde bordo ve yaklaşık 1 cm genişliğinde yeşil renklerden oluşan ikiye adet çizgi, deseni çevreleyecek şekilde sağ ve sol taraflara yerleştirilmiş, böylece her desen için toplam dört çizgi oluşturulmuştur. Bu çizgilerin ortasında, diyagonal olarak üst üste dizilmiş; 1 cm eninde ve 3,5 cm boyunda paralelkenar formlar yer almaktadır. Bu formlar sırasıyla yeşil, pembe, beyaz, kırmızı, mavi, bordo, yeşil, pembe ve ekru renklerinde yün ipliklerle dokuyucu tarafından manuel iğne işi yöntemiyle dokuma sırasında yastık yüzeyine işlenmiştir. Dış sedefteki bordo çizgilerin her iki yanında, deseni zemin yüzeyinden belirginleştirmek amacıyla 1 cm genişliğinde yeşil renkte dokuma yapılmış ve böylece koyu-açık renk kontrastı oluşturularak ön-arka algısı güçlendirilmiştir (bkz.: Görsel 60).

Ana Bordür

Yastığın ana bordürü, arka kumaş yüzeyinde yalnızca sağ dış kenarda, dış sedefin hemen yanında yer almaktadır. Dikdörtgen formda ve 4 cm eninde, 40 cm boyunda olan bu bordürde, dikey olarak konumlanmış yedi adet yarım baklava dilimi motifi bulunmaktadır. Motifler 4 cm eninde ve 7 cm boyunda olup, kaydırılmış eksen prensibine göre tekrar eden bir düzenle yerleştirilmiştir. Baklava dilimi motiflerinde zemin renginden de yararlanılarak bordo, kırmızı, beyaz, mavi ve pembe renklerde yün iplikler kullanılmıştır. Yarım baklava dilimlerinin ortasında ise pembe, beyaz, bordo ve yeşil renklerde yün ipliklerle aynı formda bir motif tekrarı bulunmaktadır. Ana bordürdeki desenler, dokuyucu tarafından dokuma işlemi sırasında bezayağı örgü yüzeye iğne ve iplik ile manuel olarak işlenmiştir. Bordürde yer alan desenler, sonsuzluk ilkesi doğrultusunda birbirini tekrar edecek şekilde tasarlanmıştır (bkz.: Görsel 60).

İç Sedef

Yastığın arka yüzeyinde yer alan dış sedef, iç sedef ile aynı desen ve renk özelliklerini taşımaktadır. Belirginliği arttırmak için, bordo yün iplik ile kontür dokunduğu görülmektedir (bkz.: Görsel 60).

Görsel 60: S.K.M.Y.01 (Arka- Ön-Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Zemin

Yastığın arka kumaş zemin bölgesi 68 cm eninde ve 40 cm boyundadır. Zeminde, iç ve dış sedefte kullanılan desen, bu yüzeyde farklı sayılarda ve kalınlıklarda olmak üzere toplam dört kez tekrarlanmıştır. Desenler arasında 10 cm genişliğinde, kahve-bej tonlarında desensiz düz dokuma alanlar yer almaktadır. Zemin üzerindeki desenler incelendiğinde; 2 cm eninde ve 2,5 cm boyunda, yeşil, bordo, mavi, hardal, kızıl kahve, koyu kahve, pembe ve bej renklerde art arda dizilmiş 13 adet paralelkenar formu bulunmaktadır. Bu formların her iki yanında farklı kalınlıklarda olmak üzere toplam dört

adet kırmızı tonlarında dikey şerit yer almakta; şeritlerin belirginliğini artırmak amacıyla ise iki adet bej renkli yün iplik kullanılarak dokuma yapılmıştır. Yastık kompozisyonunda tekrar eden desenlerin farklı renk ve form varyasyonları, izleyicinin görsel algısını dinamik tutarak monotonluktan kaçınmayı sağlamaktadır (bkz.: Görsel 61).

Görsel 61: S.K.M.Y.01 Gül Dokuma (Arka- Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

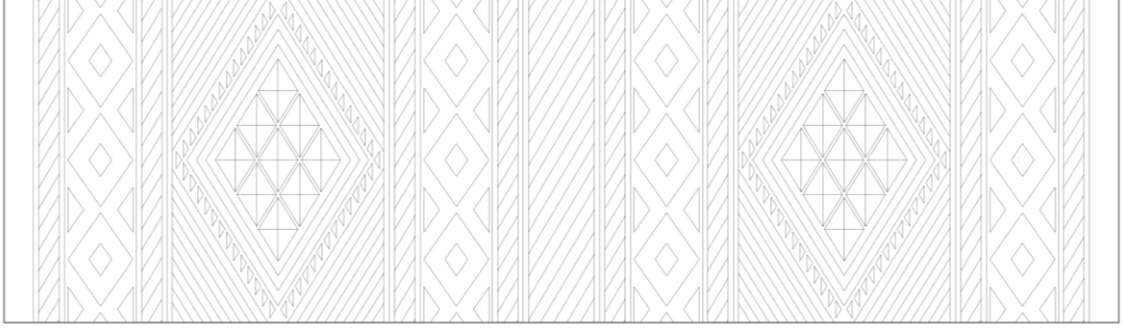
Görsel 62: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey (Susmalı Dokuma)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

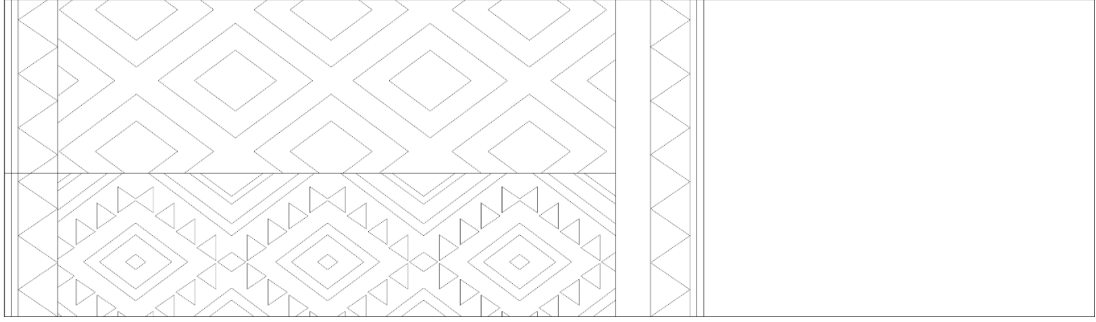
Görsel 63: S.K.M.Y.02 Arka Yüzey (Susmalı Dokuma)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 10: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Teknik Çizimi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

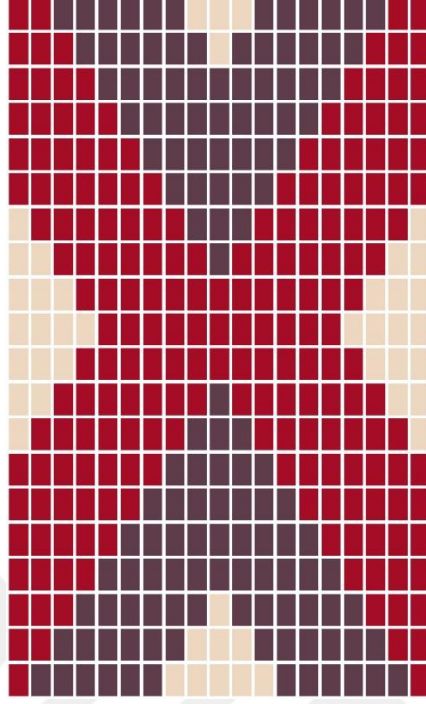
Çizim 11: S.K.M.Y.02 Arka Yüzey Teknik Çizimi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

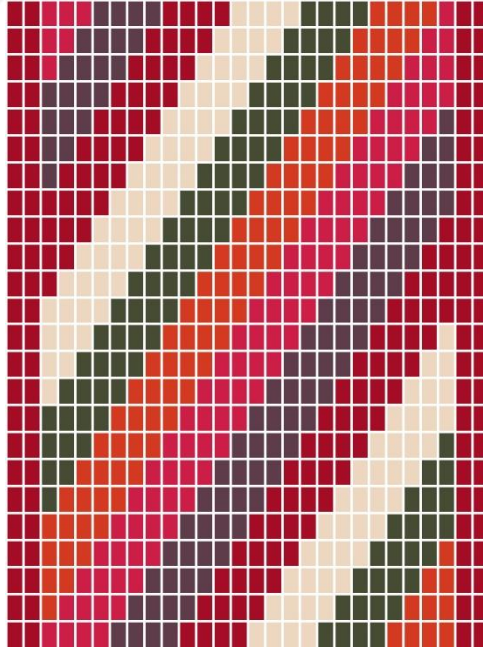
Çizim 12: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Zemin Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 13 S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Bordür Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 14: S.K.M.Y.02 Ön Yüzey Sedef Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Eser Katalog No: S.K.M.Y.02

Eserin adı: Susmalı Dokuma

Eserin bulunduğu yer: Sakarya/Serdivan

Eserin tarihi: 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir.

Eserin dokuma tekniği: 4 gücülü tezgâh, dimi örgüsü

Eserin ölçüleri: Eni; 102 cm, boyu; 40 cm

Atkı çözgü ilişkisi: Çözgü sıklık: 8, atkı sıklık 6.

Eserde kullanılan dikim tekniği: El dikişi

Eserin renkleri: Çözgüde ve atkıda bordo.

Eserde kullanılan malzemeler: Atkıda yün iplik, çözgüde pamuk iplik kullanılmıştır.

Eseri dokuyan kişi: Fatma Civan

Eserin Özellikleri: Kınalı muhacirlerinden Fatma Civan'a ait olan eserin 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir. Dört gücülü yer tezgâhında dokunan yastık, yörede "Susmalı Yastık Dokuma" olarak adlandırılır. Dikdörtgen formda olan yastığın eni 102 cm, boyu ise 40 cm'dir. Yastığın çözgüsünde bordo renkte pamuk iplik kullanılmış olup atkısında ise aynı renkte yün iplikler kullanılmıştır. Yastığın zemin örgüsü dimi tekniğiyle dokunurken örgünün her bir sırasında altıdan bordo, pembe, yeşil, beyaz ve turuncu iplerle renklendirerek yastığın deseni dokuyucu tarafından iğne iplikle dışardan müdahale ile oluşturulmuştur. Yastığın ön ve arka yüzeyleri ayrı ayrı dokunduktan sonra el dikişi ile birbirlerine birleştirilerek yastık formu oluşturulur. Yastığın arka yüzeyin erkekler için dokunan bel kuşağı kullanılmıştır (bkz.: Görsel 62-63). Yastığın iç dolgu malzemesi bilinmemektedir. Yastığın ön yüzeyi dış sedef, bordür, iç sedef ve zemin olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Sırasıyla bu bölümleri ayrıntılı olarak incelersek;

Yastığın ön yüzeyi;**Dış sedef:**

Dikdörtgen formda olan yastığın sağ ve sol dış kenarlarında 7 cm genişliğinde dış sedef bulunmaktadır. Dış sedefin çözgü ve atkı renkleri bordo olarak seçilmiştir ve yastık dimi tekniği kullanılarak dokunmuştur. Dış sedef üzerinde, 4 cm genişliğinde desensiz bordo zemin dokumanın ardından, 2,5 mm eninde yeşil renkli dikey şeritlerin ortasında; beyaz, kırmızı, mavi, pembe, yeşil ve turuncu renklerden oluşan, 2 cm eninde ve 4,5 cm boyunda, 17 adet paralelkenar (dikdörtgen formunda) motif diyagonal olarak art arda yerleştirilmiştir. Bu motifler, dokuyucu tarafından dışarıdan iğne iplikle manuel müdahale ile dokuma sürecinde yastık yüzeyine işlenmiştir. Dış sedefi oluşturan 2,5 mm enindeki yeşil renkli dikey çizgilerin belirginliği, 4 mm genişliğindeki bordo zemin ile sağlanmıştır. Bu sayede zıt renklerin oluşturduğu ön-arka etkisi ile zemin ve desen birbirinden ayrılarak belirginliği artırılmıştır (bkz.: Görsel 64).

Ana Bordür:

Yastığın ön yüzeyinde, sağ ve sol kenarlarda yer alan dış sedefin hemen yanında bulunan ana bordür, 7 cm eninde ve 40 cm boyundaki dikdörtgen formdadır. Ana bordürde, eni 6,5 cm ve boyu 9,5 cm olan, aralarında yaklaşık yarım santimetre mesafe bulunan ve biri yarım olmak üzere toplam dört adet baklava dilimi motif yer almaktadır. Bu baklava dilimi motifleri turuncu, yeşil ve mavi yün ipliklerle dokunmuştur. Baklava motiflerinin arasında ise, ikisi yarım, ikisi çeyrek formda olmak üzere toplam dört adet yarım baklava dilimi bulunur. Bu desen, zemin dokuması ile bordo renk olarak oluşturulmuş ve ortalarında beyaz renkli üçgen form motifleri yer almaktadır. Baklava dilimlerinin merkezinde pembe, turuncu ve mavi tonlarda küçük motifler bulunmaktadır. Ana bordürdeki desenler, dokuyucu tarafından dimi örgü yüzeye iğne iplikle manuel müdahale ile dokuma sırasında işlenmiştir. Bordürdeki motifler, sonsuzluk ilkesi doğrultusunda birbirini tekrar edecek şekilde yerleştirilmiştir (bkz.: Görsel 64).

İç sedef:

Yastığın ön yüzeyinde yer alan iç sedef, ana bordürün ardında yer almaktadır. Düz dokuma haricinde dış sedef ile aynı özellikleri taşımaktadır (bkz.: Görsel 64).

Görsel 64: S.K.M.Y.02 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Zemin

Yastığın ön kumaşının zemin bölgesi 70 cm eninde ve 40 cm boyundadır. Zeminde, sağda ve solda iç sedeften sonra gelen, göbek tarzında birbirinin aynı iki adet baklava dilimi formu bulunmaktadır. Bu baklava dilimi formundaki desenin ortasında yer alan detay incelendiğinde; turuncu renk ile eşit ölçülerde oluşturulmuş 8 adet küçük baklava dilimi ve bu dilimlerin tam ortasında 1 adet küçük baklava dilimi olmak üzere toplam 9 adet baklava dilimi formu tespit edilmiştir. Turuncu renkli bu baklava dilimi desenin iç süslemesinde, karşılıklı olarak tepe noktalarından birleşen 4 adet üçgen form yer almakta olup, bu üçgenler yeşil-pembe, bordo-mavi ve beyaz-kırmızı renklerde yün iplikler ile dokuyucu tarafından dışarıdan manuel iğne iplikle müdahale edilerek oluşturulmuştur. Orta deseni oluşturan turuncu renk iç içe geçmiş baklava dilimleri, küçükten büyüğe

doğru sıralandığında; bordo, yeşil ve bordo renklerde üç adet iç içe kontür çizgisi yer almaktadır. Bu kontür çizgilerinin ardından, mavi, bordo ve beyaz renklerde, 1 cm eninde ve 2 cm boyunda, toplam 54 adet üçgen formun ardışık olarak yerleştirildiği görülmektedir. Devamında ise baklava dilimi formu boyunca yeşil, bordo, turuncu, bordo ve beyaz renklerin ardışık kontürler oluşturduğu gözlemlenmiştir. Baklava diliminin yanında bordüt ve sedeflerde kullanılan desenler aynen tekrar edilmiştir. Bu desenden sonra, yaklaşık 6,5 cm genişliğinde ve 11 cm boyunda, beyaz, kırmızı, mavi, pembe, yeşil, turuncu ve zemin renkleri kullanılarak, bordo zemin üzerinde, tekrar ilkesiyle yerleştirilmiş 19 adet paralelkenar formu yer almaktadır. Daha sonra dış sedef, bordür ve iç sedefte kullanılan desenler aynı şekilde kullanılarak kompozisyon tamamlanmıştır. Kompozisyonun iç kısmında yer alan, bazı desenlerin kontür çizgilerinde ve üçgen formlarda kullanılan beyaz renk, tasarımda ortaya çıkan renk karmaşasını dengelemek amacıyla izleyicinin dikkatini bu tondaki desenlere çekerek tasarımın görsel çekiciliğini artırmıştır.

Görsel 65: S.K.M.Y.02 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Yastığın arka yüzeyi;

Yastığın arka yüzeyinde iki ayrı parça halinde dokunmuş erkek bel kuşağından oluşmaktadır. Dokumamın üst tarafında bulunan bel kuşağı yaklaşık olarak 23 cm boyunda 102 cm enindedir. Alt tarafında bulunan parçada 17 cm boyunda 102 cm enindedir. Bu iki parça birleştiğinde sol taraftan 66 cm eninde desen bölümü yer alırken, 36 cm eninde dimi tekniği ile dokunmuş çözgüsü ve atkısı bordo renkte zemin dokuması

görülmektedir. Yastığın arka yüzeyi dış sedef, ana bordür, iç sedef ve zemin olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Sırasıyla bu bölümleri ayrıntılı olarak incelersek;

Dış Sedef

Dikdörtgen formda tasarlanmış desen bölümünün sağ ve sol dış kenarlarında, 3 cm genişliğinde dış sedef bölümü yer almaktadır. Bu dış sedefin hem çözgü hem de atkısı bordo renkli yün ipliklerle dokunmuştur. Yastık, dimi dokuma tekniğiyle üretilmiştir. Dış sedefin bordo renkli zemin yüzeyinde, beyaz ipliklerle oluşturulmuş 5 mm eninde üç adet dikey çizgi formu yer almaktadır. Bu çizgiler, dokuma sırasında dokuyucu tarafından dışarıdan iğne iplikle manuel olarak işlenmiştir. Deseni oluşturan dikey çizgilerin belirginliği, her iki tarafında 5 mm genişliğinde bırakılan bordo zeminle artırılmıştır. Bu uygulama sayesinde açık ve koyu renk geçişleriyle zemin–desen ilişkisi kurulmuş, desenin görünürlüğü ve kontrast etkisi güçlendirilmiştir (bkz.: Görsel 66).

Ana Bordür

Yastığın arka yüzeyinde, dış sedefin hemen yanında yer alan ana bordür, her iki dış kenarda simetrik olarak konumlandırılmıştır. Bordür yaklaşık olarak 3,5 cm eninde ve 5 cm boyundaki üçgen motiflerden oluşmaktadır. Toplamda 11 adet üçgen motif, kaydırılmış eksende tekrar ilkesiyle yerleştirilmiştir. Kumaşın iki parçasının birleştirilmesi sırasında, üçgenlerin bazı kısımlarında kopukluklar meydana gelmiştir. Desenler, beyaz renkli ipliklerle yalnızca kontür formunda, dokuma esnasında dışarıdan iğne iplikle manuel müdahale edilerek oluşturulmuştur (bkz.: Görsel 66).

İç Sedef

Desen alanının iç kısmında, sağ ve sol kenarlarda 1 cm genişliğinde iç sedef şeridi yer almaktadır. İç sedefte hem çözgü hem de atkıda bordo renkli yün iplikler kullanılmıştır. Bordo zemin üzerinde beyaz ipliklerle oluşturulmuş 3 mm eninde iki adet dikey çizgi formu bulunur. Bu çizgiler de dış sedefte olduğu gibi, dokuma sırasında dokuyucu tarafından dışarıdan iğne iplikle manuel olarak işlenmiştir. Dikey çizgilerin belirginliği, aralarında bırakılan 2,5 mm genişliğindeki bordo renkli zemin sayesinde sağlanmıştır (bkz.: Görsel 66).

Görsel 66: S.K.M.Y.02 (Arka- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Zemin:

Yastığın arka kumaşının zemin bölgesi 56 cm eni, 40 cm boyundadır. İki parçanın birleşiminden oluşan arka kumaşında üst ve alt olacak şekilde iki farklı desen görülmektedir. Üst parçada görülen desen 56 cm eninde ve 23 cm boyundadır. Bu parçada 15 cm eninde ve 11 cm boyunda büyük bir baklava formu yer almakta; bu formun ortasında ise 8 cm eninde ve 7 cm boyunda daha küçük bir baklava formu bulunmaktadır. Birbiri içine geçmiş şekilde düzenlenen bu baklava dilimleri, kaydırılmış eksenle tekrar ilkesiyle zemine yerleştirilmiştir. Kompozisyonun merkezinde ikisi yarım, toplam üç adet baklava dilimi deseni yer alırken, bu desenlerin üst ve alt kısımlarında üçer adet yarım baklava dilimi deseni görülmektedir. Tüm bu formlar, beyaz renkte yalnızca kontür olarak, dokuyucu tarafından dokuma esnasında dışarıdan manuel müdahale ile işlenmiştir. Desenlerin iç alanları renklendirilmeden bırakılmış, yalnızca zemin

dokumasında kullanılan bordo renkli yün ipliklerden yararlanılarak görsel etkileri sağlanmıştır (bkz.: Görsel 67).

Görsel 67: S.K.M.Y.02 (Ön-Zemin 1)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Alt kısımda yer alan kumaş, 56 cm eninde ve 17 cm boyundadır. Bu alanda 9 cm eninde eşkenar dörtgen formundaki beyaz desenin tam ortasında 2,5 cm eninde bir adet beyaz renkli baklava dilimi deseni yer almaktadır. İç içe geçmiş bu baklava formunun etrafında diyagonal düzlemde yerleştirilmiş 19 adet üçgen form bulunmaktadır. Bu desen, zeminde art arda üç kez tekrar edecek şekilde düzenlenmiştir. Desenin üst ve alt kısımlarında, ortada iki adet yarım baklava dilimi deseni; köşelerde ise ikişer adet çeyrek baklava dilimi yer almaktadır. Bu formlar da beyaz renkte yalnızca kontür çizgileri şeklinde, dokuma sırasında dışarıdan iğne iplikle müdahale edilerek işlenmiştir. Desenlerin doluluk etkisi, yine zemin dokumasında kullanılan bordo renkli yün ipliklerle sağlanmıştır (bkz.: Görsel 68).

Görsel 68: S.K.M.Y.02 (Ön-Zemin 2)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

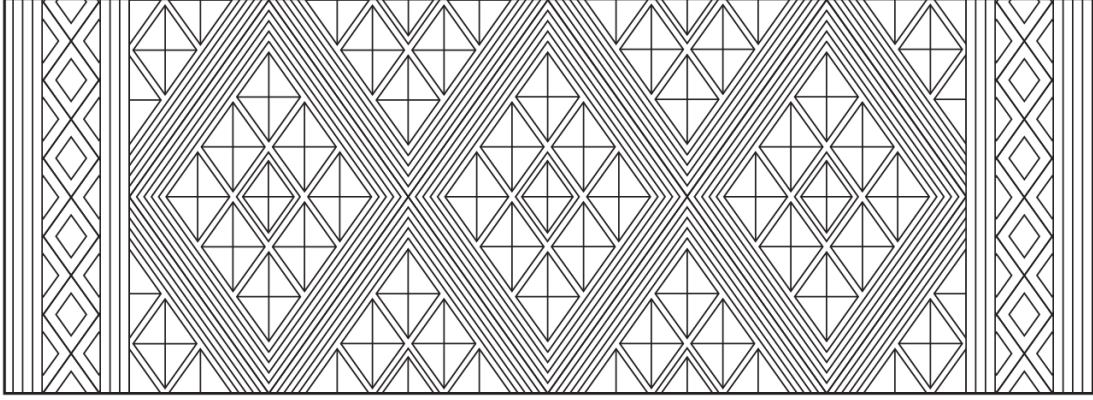
Görsel 69: S.K.M.Y.03 Ön Yüzey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Görsel 70: S.K.M.Y.03 Arka Yüzey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

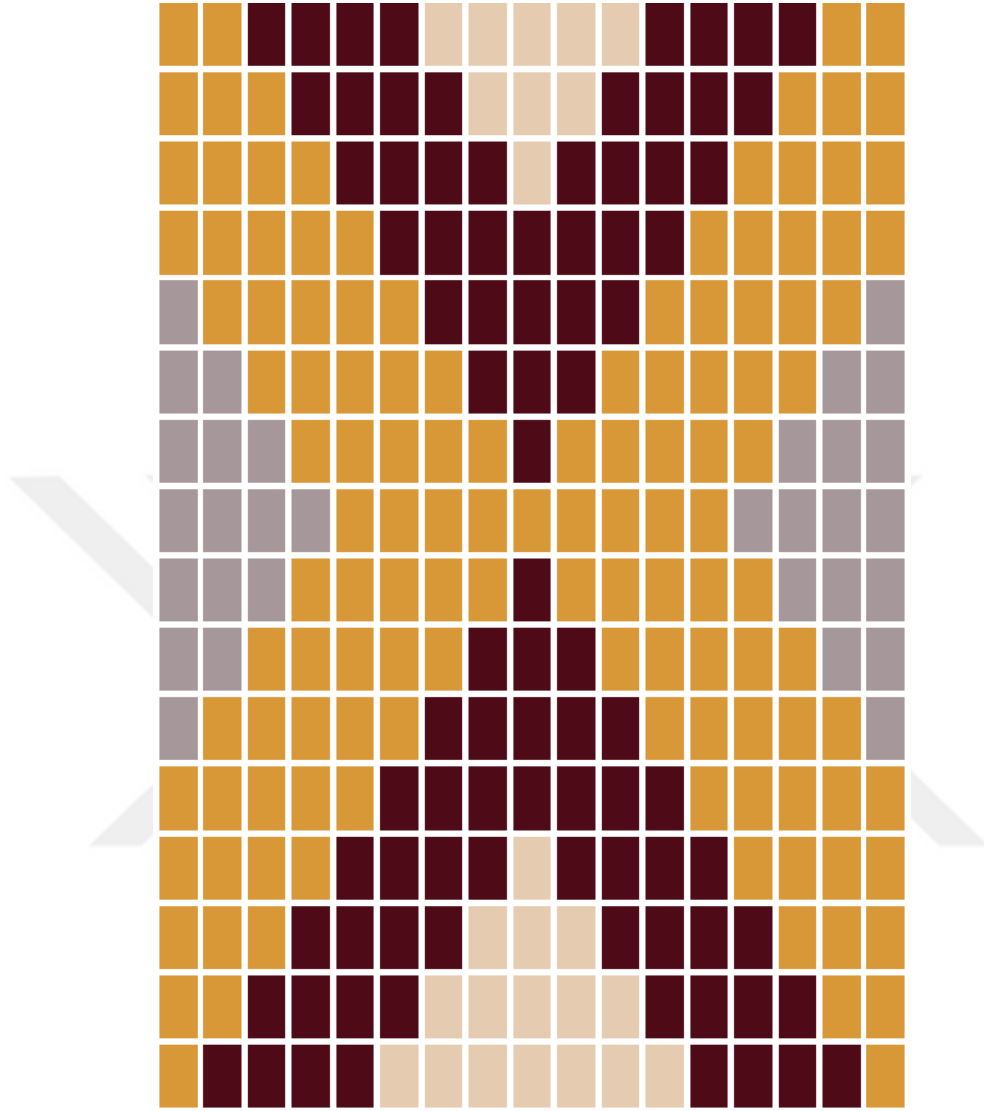
Çizim 15: S.K.M.Y.03 Teknik Çizim Ön Yüzey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuş

Çizim 16: S.K.M.Y.03 Ön Yüzey Zemin Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 17: S.K.M.Y.03 Ön Yüzey Bordür Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Eser No: S.K.M.Y.03

Eserin adı: Bilinmemektedir.

Eserin bulunduğu yer: Sakarya/Serdivan

Eserin tarihi: 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir.

Eserin dokuma tekniği: 2 gücülü

Eserin ölçüleri: Eni; 90 cm, boy; 45 cm.

Atkı çözgü ilişkisi: Çözgü sıklık: 6, atkı sıklık: 7

Eserde kullanılan dikim tekniği: El dikişi

Eserin renkleri: Çözgüde; ekru, atkıda; bordo

Eserde kullanılan malzemeler: Atkıda yün iplik, çözgüde pamuk iplik kullanılmıştır.

Eseri dokuyan kişi: Fatma Civan

Eserin özellikleri: Kınalı muhacirlerinden Fatma Civan'a ait eserin 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir. İki gücülü yer tezgâhında dokunan yastık, yöredeki adı bilinmemektedir. Dikdörtgen formda olan yastığın eni 90 cm, boyu ise 45 cm'dir. Yastığın çözgüsünde ekru renkte pamuk iplik kullanılmış olup atkısında da bordo renginde yün iplik kullanılmıştır. Yastığın zemin örgüsü bezayağı tekniğiyle dokunurken örgünün her bir sırasında altıdan bordo, pembe, yeşil, sarı, gri, beyaz ve turuncu iplerle renklendirerek yastığın deseni dokuyucu tarafından iğne iplikle dışardan müdahale ile oluşturulmuştur. Yastığın ön ve arka yüzeyleri ayrı ayrı dokunduktan sonra el dikişi ile birbirlerine birleştirilerek yastık formu oluşturulur (bkz.: Görsel 69-70). Yastığın iç dolgu malzemesi bilinmemektedir. Yastığın ön yüzeyi, dış sedef, ana bordür, iç sedef ve zemin olmak üzere dört ana kısımdan oluşmaktadır. Bu bölümleri sırasıyla ayrıntılı olarak incelediğimizde:

Yastığın Ön Yüzeyi;

Dış Sedef

Dikdörtgen formda tasarlanan yastığın sağ ve sol kenarlarında, yaklaşık 2,5 cm genişliğinde dış sedef yer almaktadır. Dış sedefin çözgüsü ekru renkte; atkısı ise bordo renk iplikle dokunmuştur. Dokuma, bezayağı tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Bordo zemin üzerinde yer alan desenler, yeşil renkte yün iplik kullanılarak 2,5 mm eninde üç adet dikey çizgi biçiminde oluşturulmuştur. Bu desenler, dokuma sırasında dokuyucu tarafından dışarıdan iğne iplikle manuel olarak yüzeye işlenmiştir. Dik çizgilerin belirginliği, yaklaşık 1 cm genişliğindeki bordo zeminle sağlanmış; bu sayede koyu ve açık renklerin kontrastından yararlanılarak desen ile zemin arasında ön-arka ilişkisi kurulmuş ve desenin görünürlüğü artırılmıştır. Dış sedef, renkli yün ipliklerle dokunarak kompozisyona hareket kazandırmıştır (bkz.: Görsel 71).

Ana Bordür

Yastığın ana bordürü, ön yüzeyin her iki dış kenarında, dış sedefin hemen yanında yer alan bölümden oluşmaktadır. Ana bordür, 5,5 cm eninde ve 45 cm boyunda dikdörtgen formdadır. Bu alanda, her biri 5,5 cm eninde ve 7 cm boyunda olan, aralarında yaklaşık 0,5 cm boşluk bırakılarak yerleştirilmiş altı adet baklava dilimi formunda motif bulunmaktadır. Motiflerin ikisi yarım formdadır. Bu baklava dilimi desenler, zemin renginden de faydalanılarak bordo ve kırmızının tonlarında yün ipliklerle dokunmuştur. Tam baklava dilimlerinin arasında yer alan beş adet yarım baklava formundaki desen ise 5,5 cm eninde ve 7 cm boyundadır. Bu motifler turuncu, gri ve yeşil renklerde dokunmuştur. Her bir motifin merkezinde, pembe, gri ve sarı renk ipliklerle oluşturulmuş üçgen formlar yer almaktadır. Bu üçgenlerin çevresinde, ekru, yeşil ve gri renklerden oluşan eşkenar dörtgen şekilli süsleme detayları bulunmaktadır. Ana bordürdeki tüm desenler, dokuyucu tarafından dokuma esnasında dışarıdan bezayağı örgü yüzeye iğne iplikle manuel olarak işlenmiştir. Desenler, sonsuzluk ilkesi doğrultusunda birbirini tekrar edecek biçimde düzenlenmiş ve kompozisyon bütünlüğü sağlanmıştır (bkz.: Görsel 71).

İç Sedef:

Dikdörtgen formda olan yastığın sağ ve sol kenarlarında yaklaşık 2,5 cm genişliğindeki yer alan iç sedef, dış sedef ile aynı özellikleri taşımaktadır (bkz.: Görsel 71).

Görsel 71: S.K.M.Y.03 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Zemin

Yastığın ön kumaşının zemin bölgesi 69 cm eninde, 45 cm boyundadır. Zemin üzerinde, kaydırılmış eksenle tekrar ilkesiyle yerleştirilmiş eşkenar dörtgen formlar kullanılarak oluşturulmuş desen düzeni bulunmaktadır. Bu kompozisyonun tam ortasında, üç adet tam baklava dilimi yer alır. Bu üç deseni üstte ve altta simetrik şekilde yer alan iki adet yarım baklava dilimi takip ederken, köşelere yerleştirilmiş iki adet çeyrek baklava dilimi ile bütünlük sağlanmıştır. Baklava dilimi formundaki bu desenlerin çevresinde, her biri 7,5 mm kalınlığında olacak şekilde diyagonal olarak yerleştirilmiş iç içe geçmiş dört adet kontur çizgisi yer almaktadır. Ortadaki motifin kontur renkleri sırasıyla yeşil, bordo, gri ve bordo iken; üstte ve altta yer alan motiflerin kontur çizgileri beyaz, bordo, yeşil ve bordo renklerde. Bu konturlar, desenin zeminden ayrışmasını sağlayarak görsel algıyı güçlendirmektedir. Desenlerin merkezinde, hardal rengiyle oluşturulmuş eşkenar dörtgen bölümler yer almakta ve bu alanlar sekiz adet küçük baklava dilimi formundaki desenle bölünmüştür. Her bir küçük baklava deseninin ortasında ise, bir adet daha küçük baklava dilimi yer almaktadır. Bu iç baklava desenlerinin merkezinde, karşılıklı olarak tepe noktalarında birleşen dört adet üçgen form yer almaktadır. Söz konusu üçgenler, yeşil-bordo ve gri-pembe renkli yün ipliklerle, dokuyucu tarafından dışarıdan iğne ipliğiyle manuel müdahaleyle oluşturulmuştur. Desenlerin iç kısmında ve kontur çizgilerinde kullanılan beyaz renk tonları, dokumada kullanılan zengin renk paletinin dengelenmesini sağlamış; böylece izleyicinin dikkati beyaz değerdeki desenlere yönlendirilerek tasarımın görsel çekiciliği artırılmıştır (bkz.: Görsel 72).

Görsel 72: S.K.M.Y.03 (Ön- Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Yastığın Arka Yüzeyi;

Yastığın arka yüzeyi; dikdörtgen formda olup 90 cm eninde ve 45 cm boyundadır. Zeminde çözgü rengi ekru olan pamuk iplik, atkıdan bordo renk olan yün iplik kullanılarak bez ayağı örgü tekniği ile dokunmuştur. Arka yüzeyde desensiz düz dokuma görülmektedir (bkz.: Görsel 73).

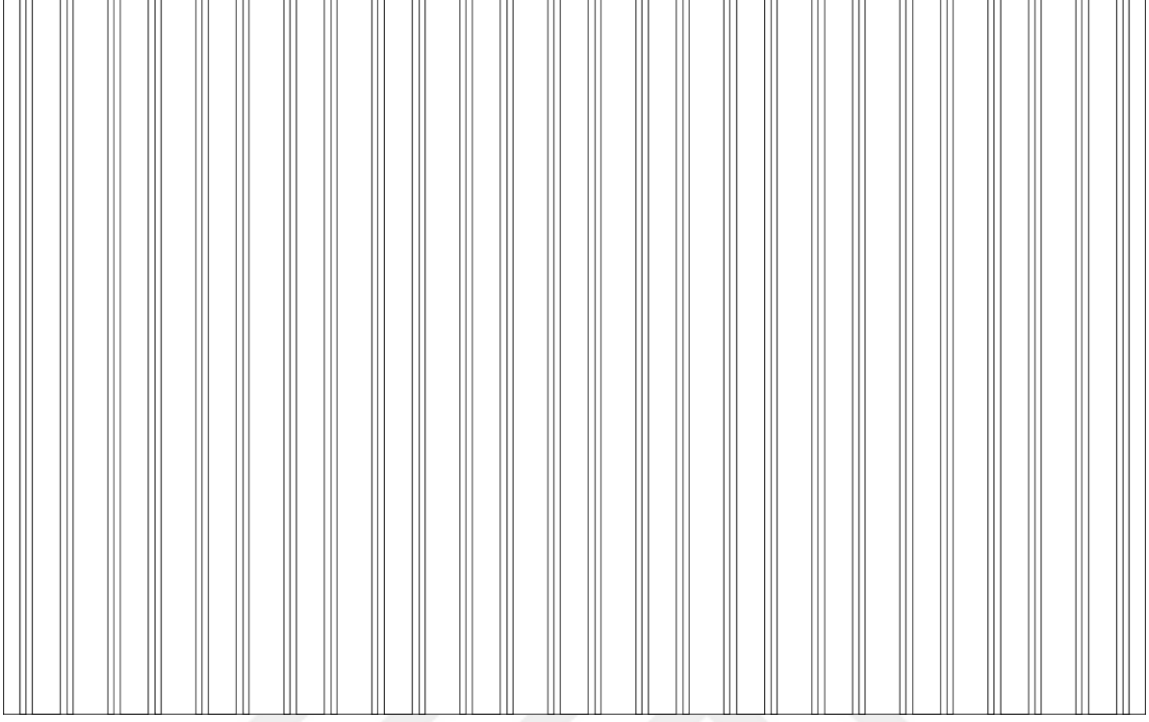
Görsel 73: S.K.M.Y.03 (Arka)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

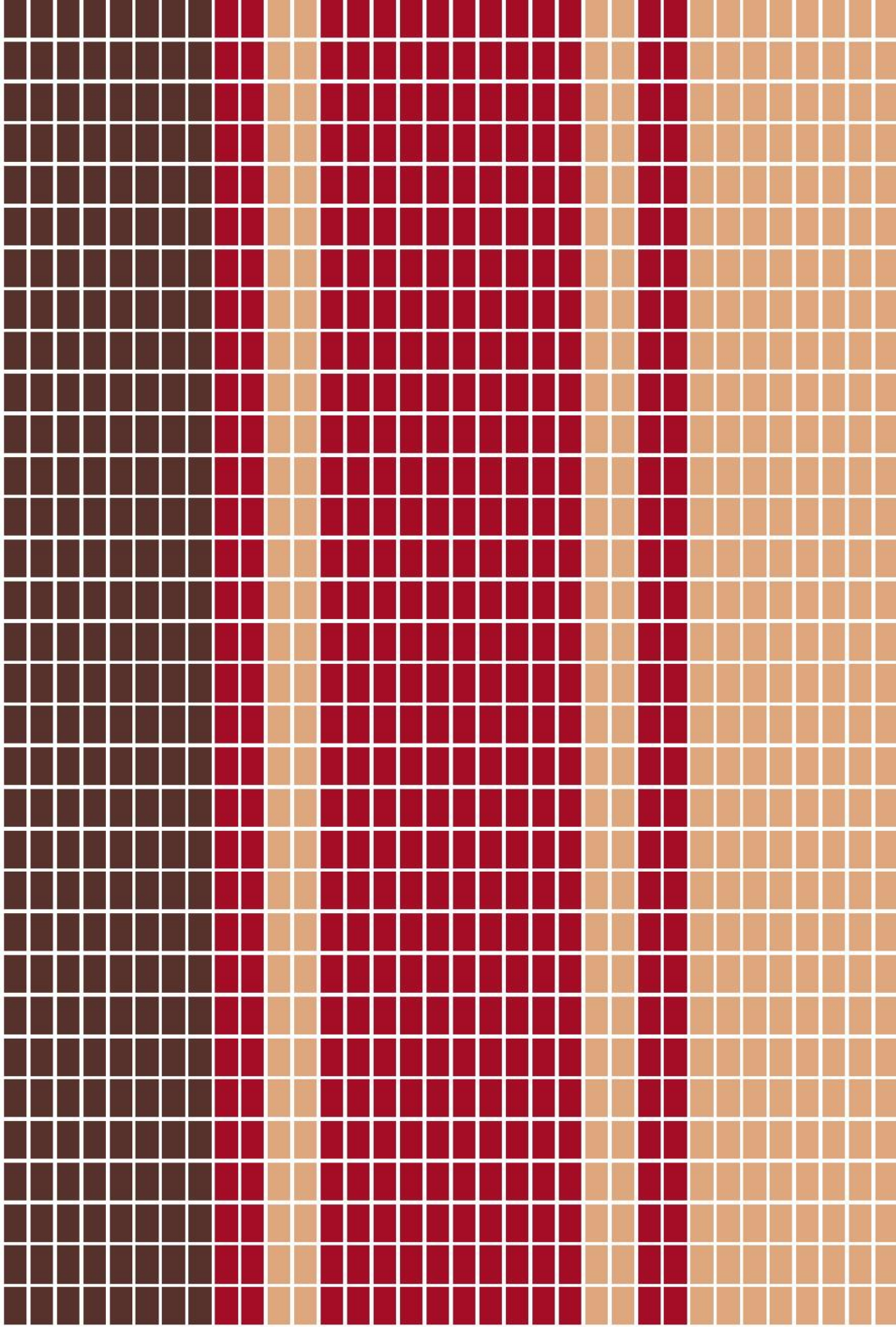
Görsel 74: S.K.M.Y.04

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 18: S.K.M.Y.04 Teknik Çizimi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 19: S.K.M.Y.04 Ön-Arka Yüzey Zemin Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Eser No: S.K.M.Y.04

Eserin adı: Bilinmemektedir.

Eserin bulunduğu yer: Sakarya/Serdivan

Eserin tarihi: 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir.

Eserin dokuma tekniği: 4 gücülü

Eserin ölçüleri: Eni; 57 cm., boy; 40 cm.

Atkı çözgü ilişkisi: Çözgü sıklık: 7, atkı sıklık: 6

Eserde kullanılan dikim tekniği: El dikişi

Eserin renkleri: Çözgüde; ekru, atkıda; kırmızı, hardal, fuşya ve kahverengi

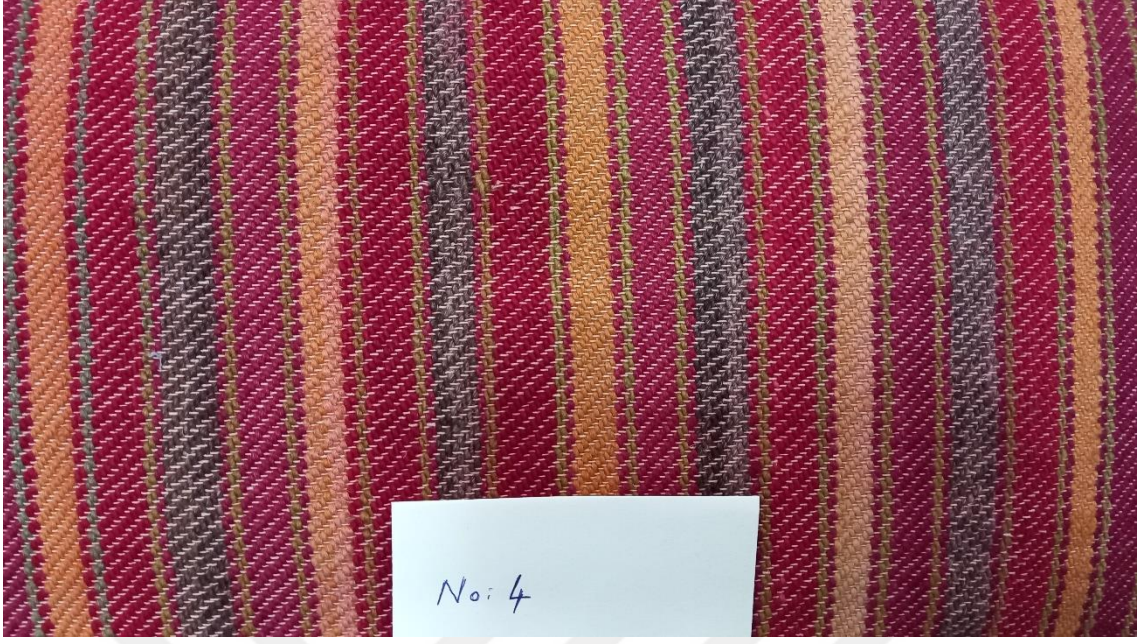
Eserde kullanılan malzemeler: Atkıda yün iplik, çözgüde pamuk iplik kullanılmıştır.

Eseri dokuyan kişi: Fatma Civan

Eserin özellikleri: Kınalı muhacirlerinden Fatma Civan'a ait eserin 1950 yılında üretildiği tahmin edilmektedir. Dört gücülü yer tezgâhında dokunan yastık, yöredeki adı bilinmemektedir. Dikdörtgen formda olan yastığın eni 57 cm, boyu ise 40 cm'dir. Yastığın çözgüsünde ekru renkte pamuk iplik kullanılmış olup atkısında da kırmızı, hardal, fuşya ve kahverengi renginde iplikler kullanılmıştır. Yastığın zemin örgüsü dimi tekniğiyle dokunmuştur. Yastığın ön ve arka yüzeyleri yekpare olarak dokunmuştur (bkz.: Görsel 74). Yastığın iç dolgu malzemesi bilinmemektedir.

Zemin

Yastık, dikey şeritler halinde tek parçadan oluşmaktadır. Şeritler, ritmik olarak 2 cm ve 3 cm genişliğinde dikey şeritler yer almaktadır. 2 cm genişliğinde olan şeritler sırasıyla gri ve hardal rengi yün iplikler ile dokunmuştur. 3 cm genişliğinde olan şeritler fuşya ve kırmızı rengi yün iplikler ile dokunmuş her bir şeridin iki ucunda 3 mm genişliğinde yeşil renginde dikey şeritler yer almaktadır. Dokuyucu yastık kompozisyonunda, birbirini tekrar eden çizgi desenlerin monoton etkisini, izleyicinin görsel algısında dinamik tutmak için aşağıdan yukarıya doğru uzanan dik çizgi kullanmış böylelikle monoton olan zemin yüzeyini hareketli olarak algılanmasına neden olmuştur (bkz.: Görsel 75).

Görsel 75: S.K.M.Y.04 (Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

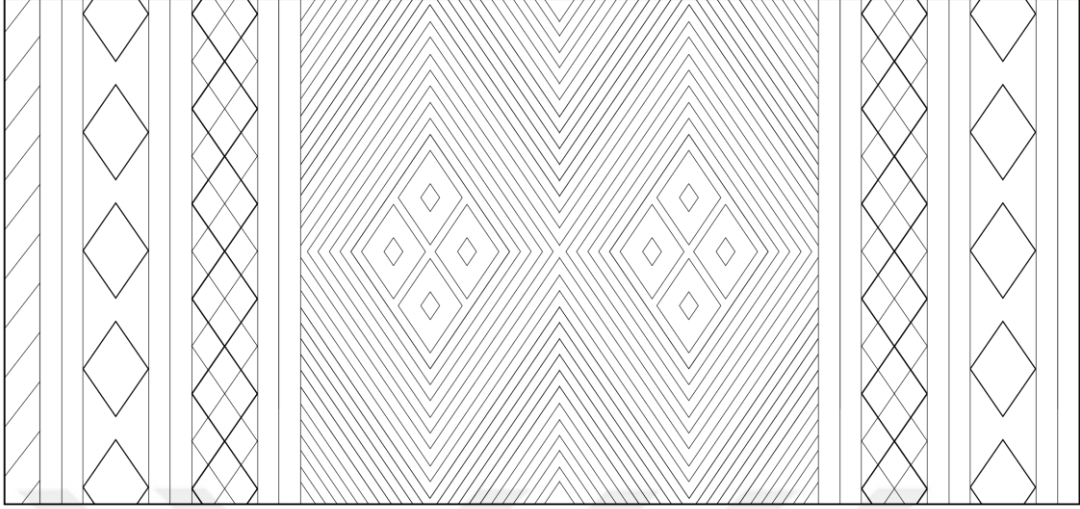
Görsel 76: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

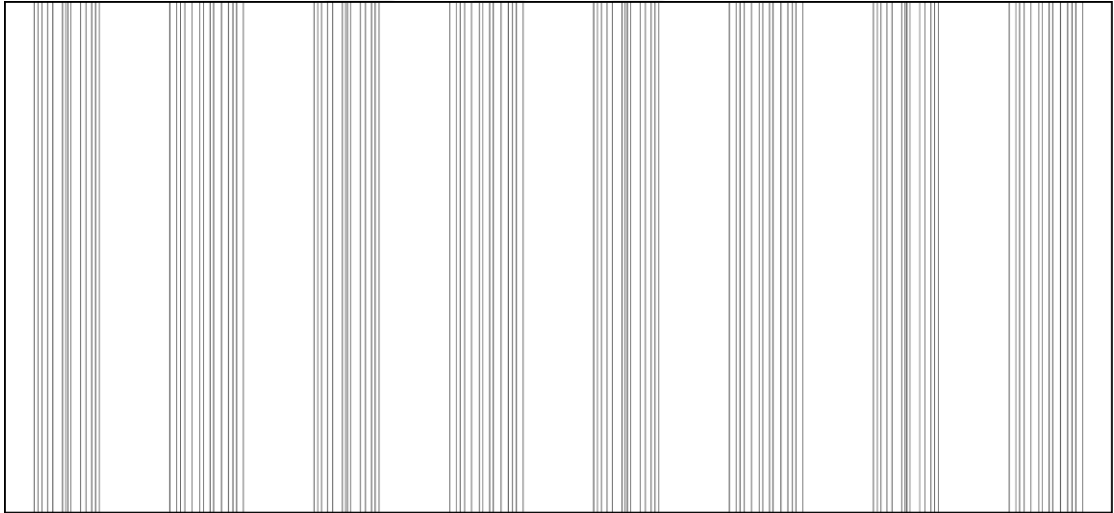
Görsel 77: S.K.M.Y.05 Arka Yüzey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

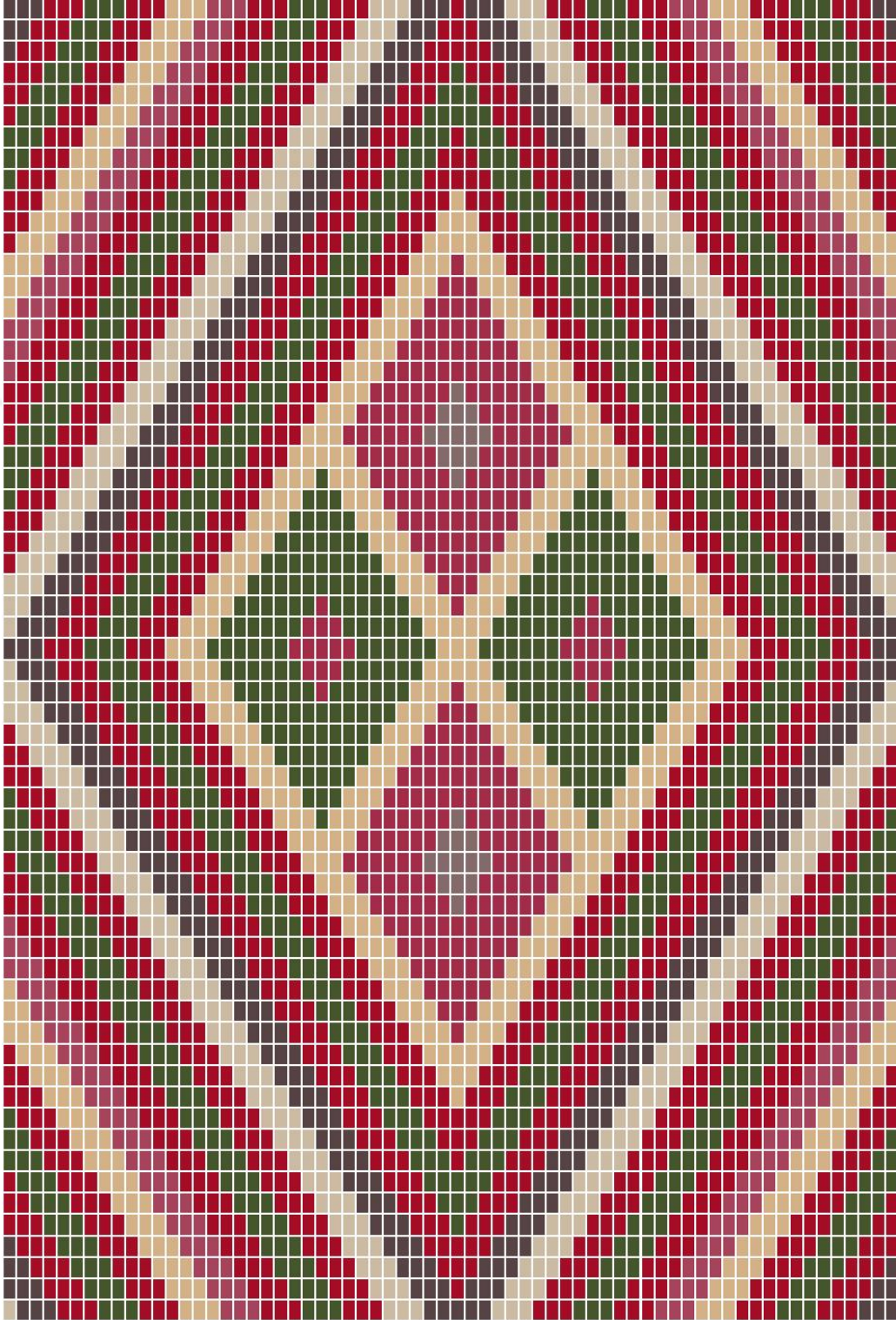
Çizim 20: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Teknik Çizimi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

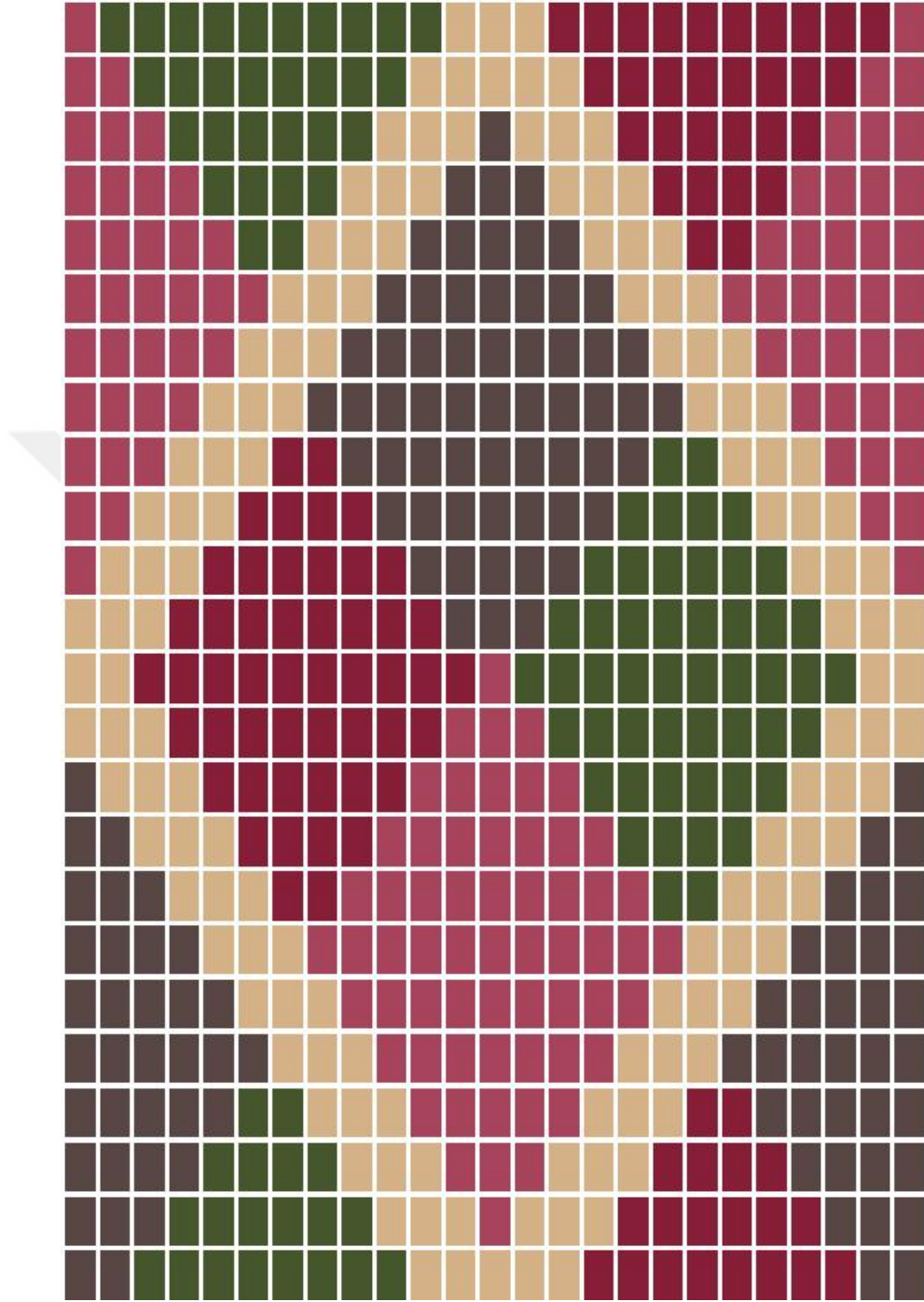
Çizim 21: S.K.M.Y.05 Arka Yüzey Teknik Çizimi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

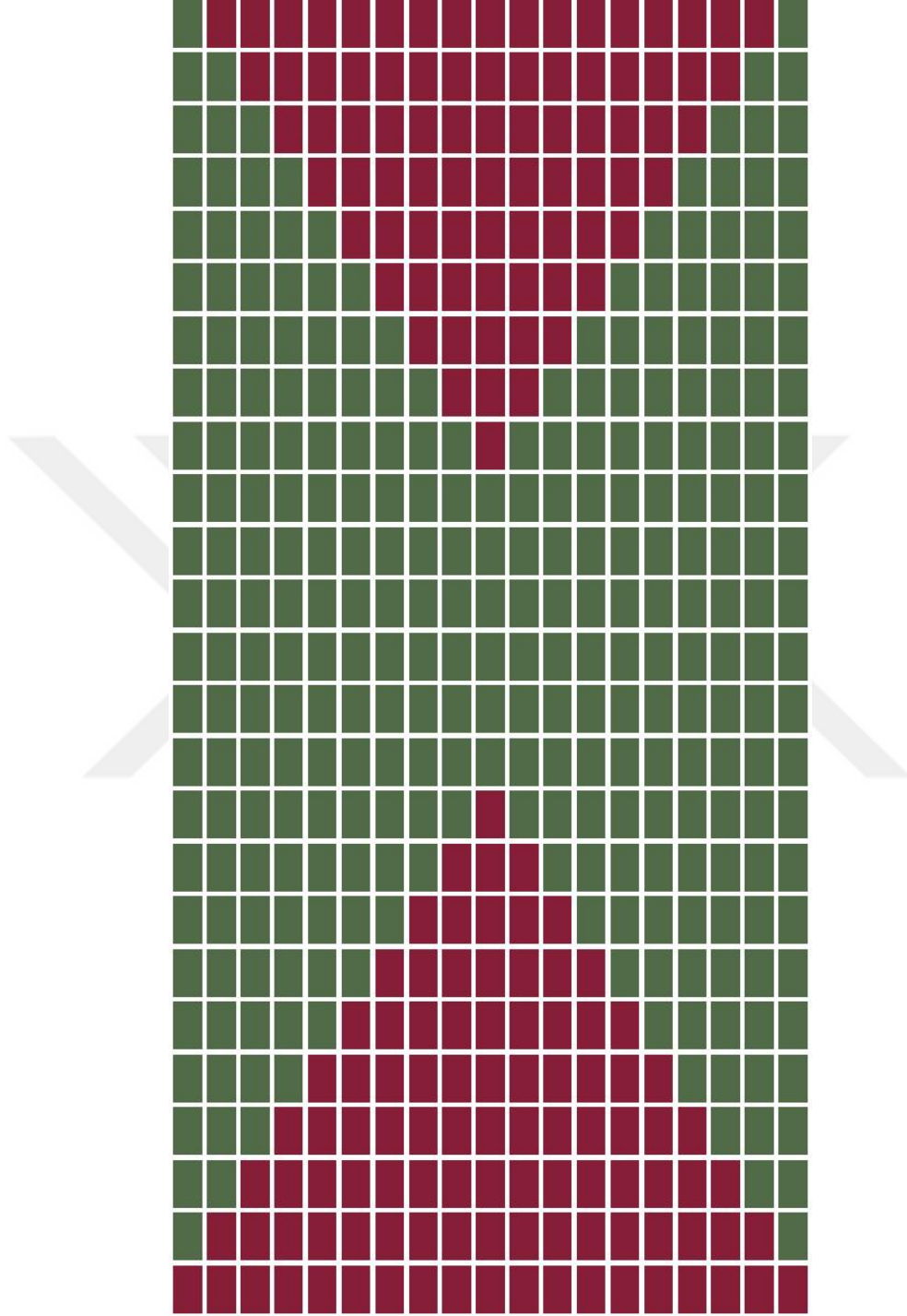
Çizim 22: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Bordür Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 23: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Zemin Alma Topu Desen Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 24: S.K.M.Y.05 Ön Yüzey Bordür Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Eser No: S.K.M.Y.05

Eserin adı: Bilinmemektedir.

Eserin bulunduğu yer: Sakarya/Serdivan

Eserin tarihi: 1960 yılında üretildiği tahmin edilmektedir.

Eserin dokuma tekniği: 2 gücülü tezgâh, bezayağı örgüsü

Eserin ölçüleri: Eni; 86 cm., boyu; 47 cm.

Atkı çözgü ilişkisi: Çözgü sıklık: 6, atkı sıklık: 7

Eserde kullanılan dikim tekniği: El dikişi

Eserin renkleri: Çözgüde ekru, atkıda bordo

Eserde kullanılan malzemeler: Atkıda yün iplik kullanılmıştır, çözgüdeki ipliğin türü bilinmemektedir.

Eseri dokuyan kişi: Şehriye Kurtuluş

Eserin özellikleri: Kınalı muhacirlerinden Şehriye Kurtuluş'a ait eserin 1960 yılında üretildiği tahmin edilmektedir. İki gücülü yer tezgâhında dokunan yastık, yöredeki adı bilinmemektedir. Dikdörtgen formda olan yastığın eni 86 cm, boyu ise 47 cm'dir. Yastığın çözgüsünde ekru renkte iplik kullanılmış olup atkısında da bordo renginde iplik kullanılmıştır. Yastığın zemin örgüsü bezayağı tekniğiyle dokunurken örgünün her bir sırasında altıdan hardal, yeşil, pembe, krem, turuncu ve beyaz yün iplerle renklendirerek yastığın deseni dokuyucu tarafından iğne iplikle dışardan müdahale ile oluşturulmuştur. Yastığın ön ve arka yüzeyleri ayrı ayrı dokunduktan sonra el dikişi ile birbirlerine birleştirilerek yastık formu oluşturulur (bkz.: Görsel 76-77). Yastığın iç dolgu malzemesi bilinmemektedir. Yastığın ön yüzeyi dış sedef, bordür, iç sedef ve zemin olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Sırasıyla bu bölümleri ayrıntılı olarak incelersek;

Yastığın Ön Yüzeyi;

Dış Sedef

Dikdörtgen formda olan yastığın sağ ve sol dış kenarlarında yer alan dış sedefler, birbirinden farklı desen kompozisyonlarına sahiptir. Dış sedefin çözgü ipliği ekru, atkı ipliği ise bordo renktedir. Yastık, bezayağı dokuma tekniğiyle dokunmuştur. Sol tarafta yer alan dış sedef, 6,5 cm eninde ve 47 cm boyundadır. Bu bölümde, 3,5 cm genişliğinde sarı, yeşil, pembe, gri, kırmızı ve zemin dokumasının bordo renginden yararlanılarak oluşturulmuş 4 cm boyunda, toplam 11 adet dikey yerleştirilmiş paralelkenar formu bulunmaktadır. Bu formlar tekrar ilkesiyle düzenlenmiştir. Paralelkenar formdan sonra

gelen 3 cm'lik bordo zemin yüzeyinde ise, yeşil renkli yün ipliklerle dokunmuş 2,5 mm eninde üç adet dikey çizgi yer almaktadır. Bu çizgiler, dokuyucu tarafından dokuma sırasında dışarıdan iğne iplik tekniğiyle manuel olarak işlenmiştir. Yastığın ön yüzeyinin sağ tarafında bulunan dış sedef, yalnızca bu 3 cm'lik desenli bölümden oluşmakta; paralelkenar formlu kısmı içermemektedir. Dış sedeflerde yer alan 2,5 mm enindeki yeşil renkli dikey çizgilerin belirginliği, yaklaşık 1,5 cm genişliğindeki bordo renk zeminle sağlanmıştır. Böylece koyu-açık renk karşıtlığı aracılığıyla zemin ve desen arasında ön-arka ilişkisi kurularak desenin algısal belirginliği artırılmıştır (bkz.: Görsel 78).

Ana Bordür

Yastığın ana bordürü, ön kumaş yüzeyinin sağ ve sol dış kenarlarında, dış ve iç sedeflerin arasında kalan bölümü oluşturmaktadır. Bu bölüm, 6 cm eninde ve 47 cm boyunda dikdörtgen formundadır. Ana bordürde yer alan baklava dilimleri 6 cm eninde ve 8 cm boyunda olup, aralarında yaklaşık 2 cm boşluk olacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu kompozisyonda, ikisi yarım olmak üzere toplam 5 adet baklava dilimi bulunmaktadır. Bu motifler, zemin renginden faydalanılarak bordo ve kırmızı renk yün ipliklerle dokunmuştur. Baklava dilimlerinin arasında yer alan karşılıklı olarak yerleştirilmiş 5'er adet yarım formda baklava desenine daha yer verilmiştir. Bu desenlerin görünen kısmı toplamda 6 cm eninde ve 8 cm boyunda olup, sarı ve yeşil renktedir. Ana bordürdeki tüm desenler, dokuyucu tarafından dokuma sırasında dışarıdan bezayağı örgü yüzeye iğne iplik ile manuel müdahaleyle oluşturulmuştur. Bordürde yer alan desenler, sonsuzluk ilkesi doğrultusunda birbirini tekrar edecek biçimde düzenlenmiştir (bkz.: Görsel 78).

İç Sedef:

İç sedef, 3 cm eninde ve 47 cm boyunda dikdörtgen formdadır. Bu bölümde, 2,5 mm eninde ve 30 cm boyunda, yeşil renkte yün iplikle dokunmuş üç adet dikey şerit yer almaktadır. Dokuyucu, zemin rengiyle belirli aralıklarla hesaplanarak dışarıdan manuel olarak iğne iplikle işlediği bu desenleri, bordo zemin renginin görünürlüğünü kullanarak kompozisyonun belirginliğini artırmıştır. Bu sayede açık-koyu renk etkisiyle desen ve zemin arasında ön-arka ilişkisi kurulmuş, desenin daha net algılanması sağlanmıştır. Dış ve iç sedefte yer alan, aşağıdan yukarıya doğru uzanan dikey çizgiler, izleyicinin bakışlarını yukarı yönlendirerek "sonsuzluk etkisi" yaratmakta ve kompozisyonun görsel ilgi çekiciliğini artırmaktadır (bkz.: Görsel 78).

Görsel 78: S.K.M.Y.05 (Ön- Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Zemin:

Yastığın ön kumaşının zemin bölgesi yaklaşık 58 cm eninde ve 47 cm boyundadır. Zemin üzerinde, iç sedefin hemen ardından 7 cm eninde ve 47 cm boyunda bir sütun yer almaktadır. Sütunun iç süslemesinde, karşılıklı olarak tepe noktalarından birleşen dört adet eşkenar dörtgen form bulunmaktadır. Birleşen bu formların çevresi sarı, ekru ve turuncu renkte yün ipliklerle kontürlenmiş; kaydırılmış eksen üzerinde tekrar ilkesiyle yerleştirilerek bir ön-arka ilişkisi kurulmuş ve böylece eşkenar dörtgen formlar birbirinden ayrılarak daha belirgin hale getirilmiştir. Bu kompozisyonun ardından, iç sedefte görülen yerleşim planının aynısı uygulanmıştır. Bu bölümde, 3 cm eninde ve 47 cm boyunda dikdörtgen forma sahip bir zemin üzerinde, 2,5 mm eninde ve 30 cm boyunda, yeşil renkte yün iplikle dokunmuş üç adet dikey şerit yer almaktadır. Dikey şeritlerin ardından, eşkenar dörtgen formlu zeminin tam ortasında iki adet baklava dilimi desen bulunmaktadır. Merkezde yer alan bu iki tam baklava dilimi deseninin ortasında,

ekru renkte bir baklava dilimi formu yer almakta ve bu formun içinde dört adet küçük baklava dilimi deseni bulunmaktadır. Bu küçük desenlerin ikisi yeşil, ikisi bordo renktedir. Yeşil olanların içinde açık kırmızı, bordo olanların içinde ise gri renkte daha küçük baklava dilimi motifleri yer almaktadır. Orta bölümde bulunan ekru renkli baklava dilimi, içten dışa doğru sırasıyla 7 mm ölçülerinde bordo, yeşil, bordo ve gri renkte baklava dilimi desen formlarıyla iç içe yerleştirilmiş bir kontür oluşturmaktadır. Beyaz, bordo, yeşil, bordo, açık kırmızı, ekru, bordo, yeşil, bordo, beyaz ve gri renklerde iç içe geçmiş bu kontür çizgileri, yarım ve çeyrek baklava dilimi formunda tasarlanmıştır. Tüm bu desenler, dokuyucu tarafından dışarıdan manuel olarak iğne iplikle müdahale edilerek oluşturulmuştur (bkz.: Görsel 79).

Görsel 79: S.K.M.Y.05 (Ön-Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Yastığın Arka Yüzeyi;

Yastığın arka kumaşının zemin bölgesinin eni 86 cm, boyu ise 47 cm'dir. Arka yüzeyde, farklı aralıklarda ve renklerde yerleştirilmiş çizgiler, bej renkte iplikle dokunan bezayağı örgü zemin üzerine konumlandırılmıştır. Arka zemin yüzeyindeki desenler soldan ortaya doğru sıralandığında, ilk olarak 5 cm eninde ve 47 cm boyunda bej tonlarında bir zemin dokuması yer almaktadır. Bunu takiben, yine 5 cm eninde ve 47 cm boyunda turuncu, pembe, kırmızı, yeşil ve ekru yün ipliklerle dokunmuş, her biri farklı ölçülere sahip toplam 13 adet dikey şeritten oluşan bir desen kompozisyonu görülmektedir. Düz dokuma tekniğiyle oluşturulan bu şerit kompozisyonu, zemin boyunca sekiz kez tekrar etmiştir.

Sağ kenar ise yaklaşık 10 cm genişliğinde, kahve-bej tonlarında, desensiz düz dokuma ile tamamlanmıştır. Yastık kompozisyonunda birbirini tekrar eden desenlerin kullanılması, izleyicinin görsel algısını dinamik tutmuş; böylece yüzeyin monoton bir görünümünden uzaklaşıp hareketli bir yapı kazanmasını sağlamıştır (bkz.: Görsel 80).

Görsel 80: S.K.M.Y.05 (Arka-Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

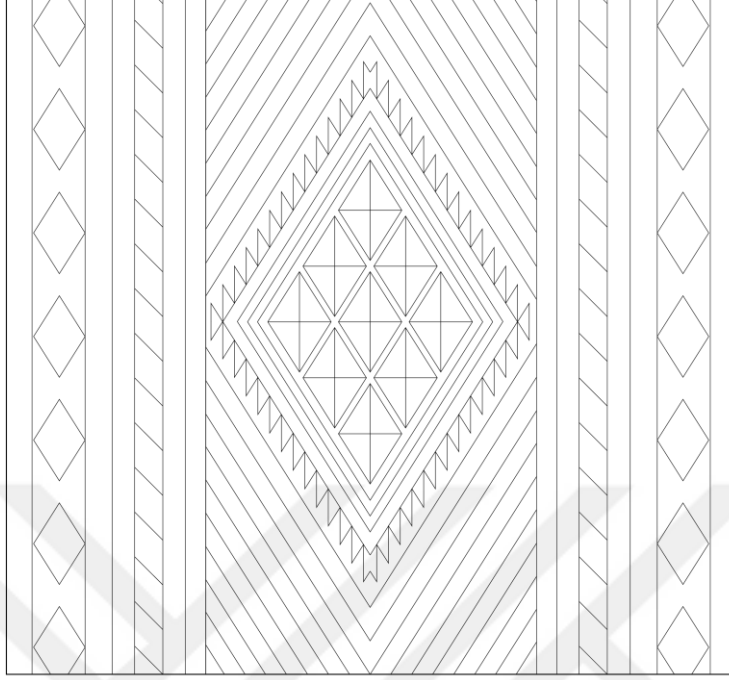
Görsel 81: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

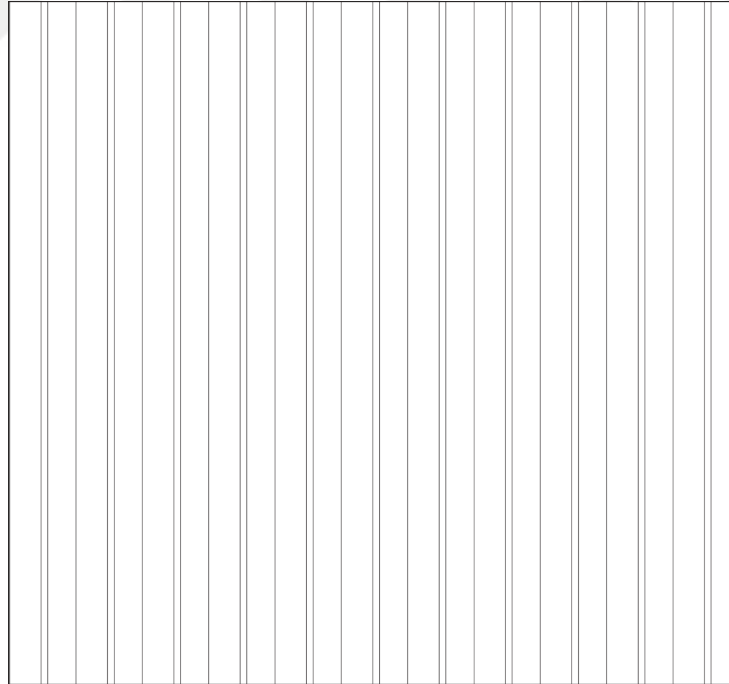
Görsel 82: S.K.M.Y.06 Arka Yüzey

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

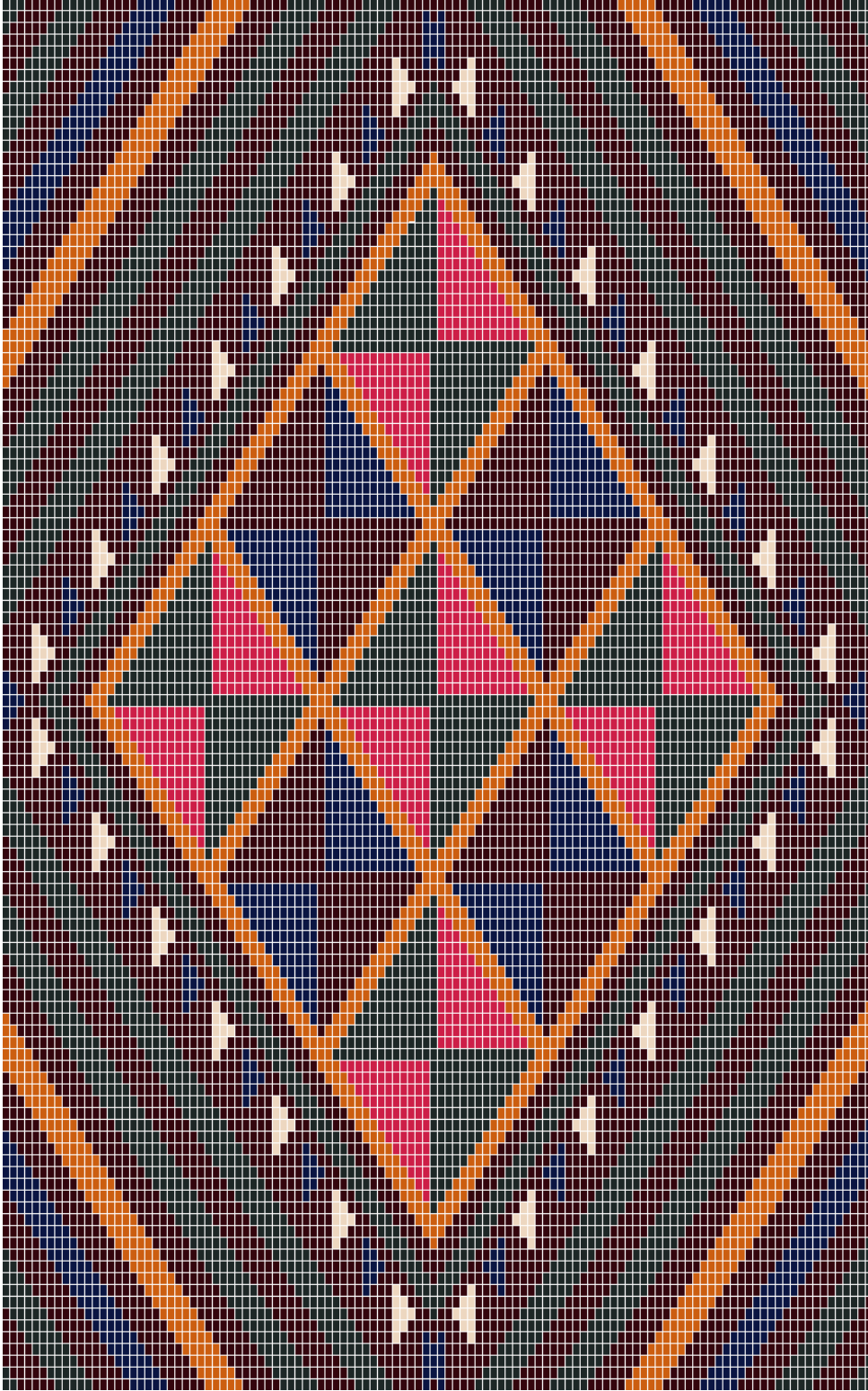
Çizim 25: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Teknik Çizimi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

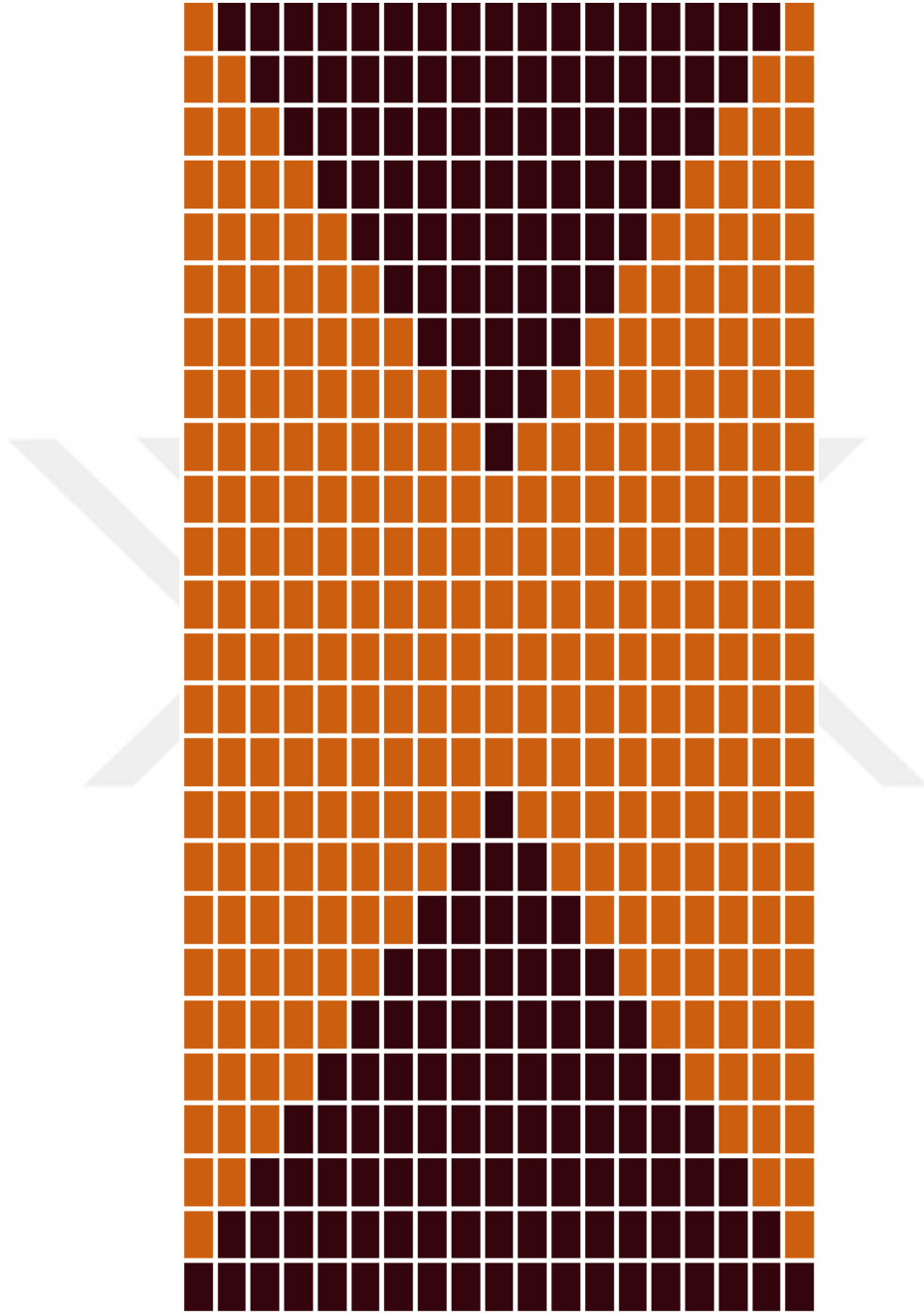
Çizim 26: S.K.M.Y.06 Arka Yüzey Teknik Çizimi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

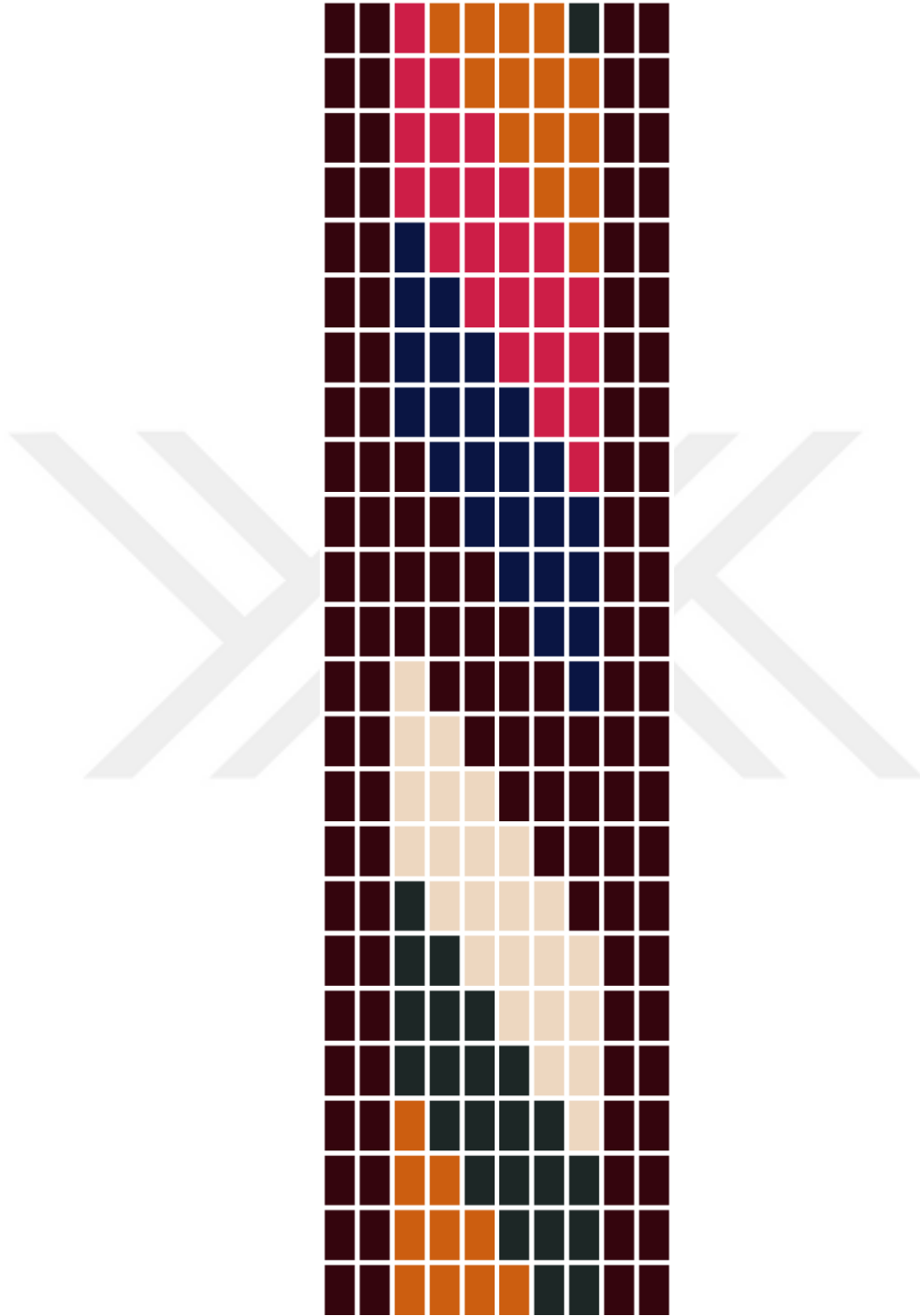
Çizim 27: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Zemin Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 28: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Bordür Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Çizim 29: S.K.M.Y.06 Ön Yüzey Zemin Parmak Alacası Desen Raporu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Eser No: S.K.M.Y.06

Eserin adı: Bilinmemektedir.

Eserin bulunduğu yer: Sakarya/Serdivan

Eserin Tarihi: 1995 yılında üretildiği tahmin edilmektedir.

Eserin dokuma tekniği: 2 gücülü

Eserin ölçüleri: Eni; 57 cm, boyu; 51 cm

Atkı çözgü ilişkisi: Çözgü sıklık: 5, atkı sıklık: 6

Eserde kullanılan dikim tekniği: El dikişi

Eserin renkleri: Çözgüde; ekru, atkıda; bordo

Eserde kullanılan malzemeler: çözgü: pamuk, atkı: yün iplik kullanılmıştır.

Eseri dokuyan kişi: Zela Hanım (Soyadı bilinmemektedir.)

Eserin özellikleri: Kınalı muhacirlerinden Zela Hanım (Soyadı bilinmemektedir.) tarafından dokunan eserin 1995 yılında üretildiği tahmin edilmektedir. İki gücülü yer tezgâhında dokunan yastığın yöredeki adı bilinmemektedir. Dikdörtgen formda olan yastığın eni 57 cm, boyu ise 51 cm'dir. Yastığın çözgüsünde ekru renkte pamuk iplik kullanılmış olup atkısında da bordo renginde orlon iplikler kullanılmıştır. Yastığın zemin örgüsü bezayağı tekniğiyle dokunurken örgünün her bir sırasında altıdan hardal, pembe, haki, mavi ve beyaz iplerle renklendirerek yastığın deseni dokuyucu tarafından iğne iplikle dışardan müdahale ile oluşturulmuştur. Yastığın ön ve arka yüzeyleri ayrı ayrı dokunduktan sonra el dikişi ile birbirlerine birleştirilerek yastık formu oluşturulur (bkz.: Görsel 81-82). Yastığın iç dolgu malzemesi bilinmemektedir. Yastığın ön yüzeyi, dış sedef, ana bordür, iç sedef ve zemin olmak üzere dört ana kısımdan oluşmaktadır. Bu bölümleri sırasıyla ayrıntılı olarak incelediğimizde;

Yastığın Ön Yüzeyi;

Dış Sedef:

Dikdörtgen formda olan yastığın sağ ve sol dış kenarlarında, yaklaşık 4,5 cm genişliğinde dış sedef yer almaktadır. Dış sedefin çözgü ipliği ekru, atkı ipliği ise bordo renktedir. Yastık, bezayağı dokuma tekniği ile üretilmiştir. Bordo zemin yüzeyine sahip dış sedef bölümünde, hâkî renkte orlon ipliklerle oluşturulmuş, 4 mm eninde üç adet dikey çizgi deseni yer almaktadır. Bu desenler, dokuma sırasında dokuyucu tarafından dışarıdan iğne ve iplik kullanılarak manuel olarak işlenmiştir. Sedefi oluşturan dikey çizgilerin belirginliği, yaklaşık 2 cm genişliğindeki bordo zemin rengi sayesinde sağlanmıştır. Bu

durum, koyu ve açık renk algısı yaratarak desen ile zemin arasında ön-arka ilişkisi kurmuş ve desenin belirginliğini artırmıştır (bkz.: Görsel 83).

Ana Bordür:

Yastığın ana bordürü, ön kumaş yüzeyinin her iki dış kenarında, dış sedefin hemen yanında yer alan bölümü oluşturmaktadır. Ana bordür, 4 cm eninde ve 51 cm boyunda dikdörtgen formdadır. Bu bordürde yer alan baklava dilimleri, 4 cm eninde ve 5 cm boyundadır. Aralarında yaklaşık 1,5 cm boşluk bulunan, ikisi yarım olmak üzere toplam yedi adet motif yerleştirilmiştir. Baklava formundaki bu motifler, zemin renginden faydalanılarak bordo renkte orlon ipliklerle dokunmuştur. Baklava dilimlerinin arasında yer alan karşılıklı olarak yerleştirilmiş 7'şer adet yarım formda baklava desenine daha yer verilmiştir. Bu desenler görünen kısmı toplamda 4 cm eninde ve 6,5 cm boyunda olup, sarı, mavi ve yeşil renktedir. Ana bordürdeki desenler, dokuma işlemi sırasında dokuyucu tarafından dışarıdan, bezayağı örgü yüzeyine iğne ve iplik kullanılarak manuel müdahale ile oluşturulmuştur. Bordürde yer alan desenler, sonsuzluk ilkesiyle birbirini tekrar edecek şekilde düzenlenmiştir (bkz.: Görsel 83).

İç Sedef:

Dikdörtgen formda olan yastığın sağ ve sol kenarlarında yaklaşık 4,5 cm genişliğindeki yer alan iç sedef, dış sedef ile aynı özellikleri taşımaktadır (bkz.: Görsel 83).

Görsel 83: S.K.M.Y.06 (Ön-Dış Sedef, Bordür ve İç Sedef)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Zemin:

Yastığın ön kumaşının zemin bölgesi 31 cm eninde ve 51 cm boyundadır. Zemin deseni, yastığın sağ ve sol taraflarında iç sedeflerin iç kısmına doğru konumlandırılmıştır. İç sedeflerin ardından, 2 cm eninde ve 5 cm boyunda, bordo renginde; mavi, pembe, haki, hardal ve zemin dokumasından yararlanılarak oluşturulmuş, 16 adet paralelkenar formu dikey olarak tekrar ilkesiyle düzenlenmiştir. Bu bölümün hemen arkasında yer alan baklava dilimi formundaki motif incelendiğinde, eşit ölçülerde hardal renginde oluşturulmuş sekiz küçük baklava diliminin çevresel bir düzen içinde yer aldığı ve bu grubun tam ortasında aynı formda bir motifin daha konumlandırıldığı görülmektedir. Böylece merkezde toplam dokuz adet baklava dilimi formu oluşturulmuştur. Desenin orta kısmında yer alan hardal renkli baklava diliminin iç süslemesinde, karşılıklı olarak tepe noktalarından birleşen dört adet üçgen form yer almaktadır. Bu üçgenler, yeşil-pembe ve bordo-mavi renk ipliklerle dokumacı tarafından dışarıdan, iğne ve iplik kullanılarak manuel şekilde eklenmiştir. Orta motifi oluşturan hardal renkli iç içe geçmiş baklava dilimleri, küçükten büyüğe doğru sıralandığında; bordo, yeşil ve yeniden bordo renklerinde üç adet kontür çizgisi görülmektedir. Bu kontür çizgilerini takiben mavi, bordo ve beyaz renklerde, 1 cm eninde ve 2 cm boyunda toplam 52 adet üçgen formun art arda dizildiği gözlemlenmektedir. Bu desenlerin ardından yeşil, bordo, yeşil, bordo, hardal, bordo, mavi, bordo ve yeşil renklerden oluşan baklava dilimi şeklindeki kontürlerin ardışık olarak devam ettiği görülür. Kompozisyonun iç kısmında yer alan üçgen formlarda kullanılan beyaz renk, tasarımda oluşan renk yoğunluğunu dengelemek amacıyla tercih edilmiştir. Dokuyucu, izleyicinin dikkatini beyaz değerdeki desenlere yönlendirerek tasarımın görsel çekiciliğini artırmayı hedeflemiştir (bkz.: Görsel 84).

Görsel 84: S.K.M.Y.06 (Ön-Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Yastığın Arka Yüzeyi;

Yastığın arka kumaşının zemin bölgesinin eni 57 cm, boyu 51 cm ölçülerinde bezayağı örgü tekniği ile dokunmuştur. Yastığın arka zemini, ritmik olarak 5 cm hâkî ve 5 cm bordo renkli toplam da 12 adet sütun yer almaktadır. her bir sütunun ortalarında yaklaşık 5 mm eninde pembe, hâkî ve sarı renkli orlon iplik ile dokunmuş dikey şeritler yer almaktadır (bkz.: Görsel 85).

Görsel 85: S.K.M.Y.06 (Arka-Zemin)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

SONUÇ

Konya'dan Makedonya'ya, oradan da Sakarya'ya göç eden ve Karamanoğlu Beyliği'ne mensup olan bu Türk topluluğu, günümüzde kendilerini “Kınalı Muhacirleri” olarak tanımlamaktadır. Göç süreci boyunca, kültürel kimliklerini yansıtan dokuma ürünlerini yanlarında taşımışlardır. Bu bağlamda, Konya'daki yerleşimlerinde kullanılan dokuma motiflerinin, Makedonya döneminde de sürdürüldüğü öngörüsüyle araştırmaya başlanmıştır. Araştırma sürecinde, Kınalı muhacirlerinden izin alınarak ev ziyaretleri gerçekleştirilmiş, dokuma eserleri yerinde incelenmiş ve sözlü anlatılar derlenmiştir. Görüşme tekniğiyle yürütülen bu nitel araştırmada, dokumacılık geleneğine dair önemli bilgiler elde edilmiştir. Görüşmeler ve gözlemler sonucunda topluluğa ait altı adet yastık dokuması detaylı biçimde analiz edilmiş ve görsellerle desteklenmiştir.

Analizler, bu yastıkların yer tezgâhlarında dokunduğunu ve genellikle yatay dikdörtgen formda üretildiğini ortaya koymuştur. Dokuma tekniklerinin çoğunlukla bezayağı ve dimi örgü olduğu saptanmıştır. Kullanılan motiflerin ise Yörük yaşam tarzına uygun şekilde ağırlıklı olarak geometrik formda olduğu görülmüştür. Motiflere dair halk arasındaki bilgi birikimi zamanla azalmış olsa da bazı desen adlarının hâlâ hatırlandığı tespit edilmiştir.

Kınalı muhacirlerine ait yastık dokumaları, teknik, malzeme, motif ve desen açısından incelendiğinde; bu bulguların Konya ve çevresindeki müzelerde sergilenen halılarla benzerlik taşıdığı belirlenmiştir. Eşkenar dörtgen, paralelkenar ve üçgen gibi geometrik motiflerin her iki bölgede de kullanıldığı, ayrıca bu motiflerin bölünme biçimlerinin, Karamanoğullarının bağlı olduğu Avşar boyunun damgalarıyla benzerlik gösterdiği gözlemlenmiştir.

Tezin katalog bölümünde incelenen altı eserde zaman içerisinde ortaya çıkan değişiklikler dikkat çekmektedir. İlk beş yastık form, renk ve malzeme açısından birbirine benzerken; altıncı yastıkta belirgin bozulmalar görülmüştür. Geleneksel dikdörtgen formun yerini kare forma bıraktığı, pamuk ve yün ipliklerin yerini orlon ipliğe bıraktığı, bu nedenle renk tonlarında farklılıklar oluştuğu tespit edilmiştir. Ancak bu değişim, motif ve desenleri etkilememiş; geleneksel desenler korunmuştur. Günümüzde ise şehir yaşamının etkisiyle tezgâhlar kullanılmamakta, bunun yerine etamin işlemeli yastıklar tercih edilmektedir. Her ne kadar yerleşim planları değişmiş olsa da motif formları geleneksel dokumalarla örtüşmektedir.

Elde edilen bulgular; motif ve desenlerin büyük ölçüde korunduğunu, ancak zamanla form, malzeme ve tekniklerde değişiklik yaşandığını ortaya koymaktadır. Görüşmeler ve analizlerle desteklenen bu durum, geleneksel dokumacılığın dönüşümünü yansıtmaktadır. Bu çalışmada, her bir yastığa ait teknik bilgiler sunulmuş; eserlerin teknik çizimleri ve desen çözümlemeleriyle günümüzde dokuma yapmak isteyen kişilere yol gösterici bir kaynak oluşturulması hedeflenmiştir. Böylece kültürel sürekliliğe katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Afyoncu, E. (2019). Osmanlı padişahları. Yeditepe Yayınevi.
- Ağanoğlu, H. Y. (2017). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanların makus talihi: göç. İz Yayıncılık.
- Altun, I. (2004). Kandıra Türkmenlerinde doğum evlenme ve ölüm. Yayıncı Yay.
- And, M. (2017). Osmanlı tasvir sanatları 1: minyatür. Yapı Kredi Yayınları.
- Arda, Ş. (2012). Bizans İmparatorluğu'nun Bulgarlar ile ilişkileri (Başlangıçtan 1018'e kadar). [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Arioğlu, İ. E. & Aydoğdu Atasoy, Ö. (2015). Somut olmayan kültürel miras kapsamında geleneksel el sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. Journal of Turkish Studies, 10/16, 109-126.
- Ateş, M. (2001). Mitolojiler ve semboller, İstanbul: Aksiseda Matbaası.
- Atış, D. (2000). Anadolu'daki kirkitli dokumalarında görülen geometrik motiflerin kullanım nedenleri (Bergama ve çevresi). [Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Bakırcılar, N.A. (2010). Makedonya coğrafyasında sosyo-kültürel hayat (XIX. yüzyıl öncesi). [Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Balat, Gülçin. 2023. Balkan göç folkloru: kuzey Makedonya Türklerinin kültürel belleği cuma türkülerinin icra bağlamı ve işlevleri. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 11 (36), 43-57.
- Bandžović, S. Muhadžirski pokreti u spisima i svjedočenjima savremenika tokom XIX i xx stoljeća. Zbornik Sjenice, S. 14, Sjenica 2003, s. 21-53.
- Başar, F. (2010). Çirmen Savaşı'nın Balkan tarihindeki yeri. Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi (12), 51-55.
- Başkan, Y. (2012). Karamanoğullarının kökeni meselesi. Tarih İncelemeleri Dergisi, 28/1, 23-35.
- Blunt, A.W.F. (1965) Batı medeniyetinin temelleri (M. Erim, Çev.). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Civelek, G. (2021). XVII. yüzyılın ikinci yarısında Manastır şehri. [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Çavuşoğlu, H. (2014). Yugoslavya-Makedonya'dan Türkiye'ye 1952-67 "kitlese" göçü ve Bursa'daki göçmen kesimi. Mülkiye Dergisi, 30(251), 151-184.

- Çavuşoğlu, R. (20-21.04.2017). Yazmadaki el izleri. Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu. Trabzon, Türkiye.
- Damar, Ç. (2016). Peçenek ve Bulgarların Bizans Devleti ile olan ilişkileri. [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Demir, N. – Kayadibi, N. (2012). Makedonya’dan uzanan Türkçe bir köprü: ‘köprü dergisi’. Zeitschrift für die Welt der Türken. 4(3), 7-25.
- Deniz, B. (04-06.04.2005). Anadolu-Türk halı ve düz dokuma yaygılarında bazı motiflerin isimlendirilmesi. Türkiye’de Sanat ve mimarlık tarihçiliği Sorunları sempozyumu. Kayseri, Türkiye.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2016). Göç ve insan. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 9-22.
- Erbek, G. (Ed.). (2015). Türk el dokuması halılar: Katalog = Turkish handwoven carpets: Catalog (5 Cilt). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Erbek, M. (2002). Çatakhöyük’ten günümüze anadolu motifleri. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Erken, A. (2018). Demokrat parti dönemi Türkiye Yugoslavya ilişkileri ve “serbest göç” mutabakatı. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7 (2), 937-954.
- Genç, M. (2016). Anadolu Türk halılarının (14-15.yy. hayvan figürlü halılar) motif ve renk özelliklerinin incelenmesi. [Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Görgünay Kırzioğlu, N. (2001). Altaylar’dan Tunaboyu’na Türk Dünyası’nda ortak yanırlar (Motifler). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gülçin, Y. (2014). II. Philippos ve III. Aleksandros döneminde Makedonya krallığı. [Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Herodotos, (1973). Herodot tarihi. (M. Ökmen, Çev.). Remzi Kitapevi.
- Hidayetoğlu, H.M. (2007) Konya yöresi düz dokuma yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak). [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- İşler, A.A. (2022). Erken orta çağ Avrupası’nda devletlerarası ilişkilerde Avarlar, [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Karadeniz, H. B. (2015). Karaman sürgünleri. (1467-1474). BELLETEN, 79(284), 73-104.
- Karamağaralı, B. (1997). Bir Konya halısı hakkında. Arış Dergisi (1), 112-117.
- Kılıç, A. (2011). Eski Yugoslavya’da yapılan Türkoloji çalışmalarının analitik bibliyografyası. [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Koca, S. (2002). Türklerin göçleri ve yayılmaları. H. C Güzel, K. Çiçek ve S. Koca (Edt.) Türkler Ansiklopedisi (Cilt No: 1 s. 992-1014). Yeni Türkiye Yayınları.
- Konuk, D. & Konuk, M. (2019). Karaman müzesinde bulunan yöresel kirkitli dokumaların teknik ve motif özellikleri. 7/15, 175-201.
- Korkusuz, M. (2019). Geçmişten günümüze Kınalı Köyü. Sakarya Kınalılar Sosyal Yardımlaşma Dayanışma ve Kültür Derneği.
- McCarthy, J. (2014). Ölüm ve sürgün- Osmanlı Müslümanlarının etnik kıyımı: 1821-1922. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- MEGEP. (2007). Mekikli dokumaya hazırlık. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Murati, Ü. (2023). Çokkültürlü bir toplum olarak kuzey Makedonya’da din eğitimi. [Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Nureski, D. (2016). Osmanlı’dan günümüze Makedonya’daki Türk kültürü ve Makedonya’nın Türk kültür tarihindeki yeri ve önemi. Avrasya Etüdleri. 50 (2), 351-388.
- Osmanlı Ansiklopedisi. (1996). Osmanlı ansiklopedisi (Cilt No: 1). İz yayıncılık.
- Oyman Bükmen, N.R. (2004). El dokumacılığının ve el dokuma tezgâhının tarihçesi, el dokuma tezgâhı çeşitleri. 63-84.
- Öksüz, H. (2010). Atatürk dönemi Türk-Arnavut ilişkileri. Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi (12), 209-219.
- Öngen, A. G. (2024). Makedonya Türklerinde gelinlik giydirme geleneği. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12/150, 89-114.
- Öngen, A.G.; Atış, K. D. (2022). Anadolu Selçuklu Halı Tasarımında Zemin-Şekil İlişkisi. Hars Akademi, 5, Aydın Uğurlu ve Geleneksel Sanatlar Özel Sayısı, 1-16.
- Özdinç, Ö. (2016). Halı vemotif. Sobider Sosyal Bilimler Dergisi, 3/6, 524-528.
- Özey, R. (2002). Tarihte Türk devletleri ve hakimiyet alanları. H. C Güzel, K. Çiçek ve S. Koca (Edt.) Türkler Ansiklopedisi (Cilt No: 1 s. 349-367). Yeni Türkiye Yayınları.
- Özkan, R. (2019). Göç olgusu ve toplumsal yapıya etkisi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 47/2, 127-145.
- Özkan, Ş. (2011). Sanatsal dokumalarda geleneksel dokuma tekniklerinin kullanımı. [Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.]. YÖK Tez Merkezi.

- Özsait, M. (1982). Anadolu’da Hellenistik dönem. V. Ülkü (Yön.) Anadolu Uygarlıkları Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi (Cilt No: 2 s. 279-324). Görsel Yayınları.
- Sinan, G. & Kapan, K. (20-22.06.2019). Makedonya’dan Türkiye’ye yapılan göçlerin mekansal analizi. 1. İstanbul Uluslararası Coğrafya Kongresi, İstanbul, Türkiye.
- Sipahi, İ.H. (2015). Batı Makedonya’da maddi olmayan kültür mirası. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Söylemez, F. ve Kavgacı, K. (2021). XVIII. Yüzyıl sonlarında Manastır şehrinde idari, ekonomik ve sosyal hayat (63 numaralı Ser’iye siciline göre). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18/3, 2154-2173.
- Şehirli, Y. A. (2022). Balkan Savaşları’nın (1912-1913) nedenleri. Social Sciences Research Journal, 11 (4), 630-636.
- Tansü, Y. E., & Çerkezoğlu, S. (2020). Bulgarların kökeni ve bağımsızlık hareketleri. Asia Minor Studies, Cilt 8 Sayı 2, 490-500.
- Tekin, C. (2018). Yugoslavya’dan Türkiye’ye göçlerin nedenleri (1950-1958). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2018; (39): 249-261.
- Tekin, O. (2015). Hellen ve Roma tarihi. Anadolu Üniversitesi.
- Tuğuz, Z. (2024). “Yastık” sözcüğünün etimolojisi üzerine. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (39), 249-258.
- Turan, Ö. (1996). Makedonya’da Türk varlığı ve kültürü. Bilig(3), 21-32.
- Türkay, C. (2001). Osmanlı İmparatorluğu’nda oymak, aşiret ve cemaatlar. İşaret Yayınları.
- Uşak, Y. (2008). Türk el sanatlarındaki bitkisel motifler ve makine halısı baskı desenlerinde kullanımı. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Yapıcı, H. (2012). 93 Harbi sonrasında yaşanan göçler ve neticeleri. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 7(1), 181-189.
- Yıldırım, E. (2021). Adıyaman ili halı yastıklarında kullanılan motiflerin tekstil tasarımında uygulanması. Ankara: Acıbadem Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yıldız, H.D. (1982). Anadolu Türk Tarihi (Osmanlı Devleti’nin kuruluşuna kadar). V. Ülkü (Yön.) Anadolu Uygarlıkları Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi (Cilt No: 3-4 s. 566-640). Görsel Yayınları.
- Yılmaz, H. (2015). Avar maden sanatı (Macaristan Milli Müzesi’nden örneklerle). [Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yılmaz, N., & Koyuncu, A. (2013). Belenbaşı Köyü (İzmir-Buca) Düz Dokuma Örneklerinden Yastıklar. Arış Dergisi (9), 92-103.

İnternet Kaynakları

Wikipedia contributors. (t.y.). Makedon krallığının haritası [Harita]. Wikipedia. Erişim tarihi: 26 Haziran 2024, https://tr.wikipedia.org/wiki/Makedonya_%28antik_krall%C4%B1k%29#/media/Dosya:Makedonimp.jpg

Alexander the Great & Bucephalus Mosaic. (t.y.). World History Encyclopedia. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://www.worldhistory.org/image/132/alexander-the-great--bucephalus-mosaic/>

Makedonya hangi yarım kürede ve kıtada? (2024). Son Dakika. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024, <https://www.sondakika.com/seyahat/haber-makedonya-hangi-yarim-kurede-ve-kitada-makedonya-16398762/>

Makedonya nerededir? (t.y.). Makedonya Üniversiteleri. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://i0.wp.com/www.makedonyauniversiteleri.com/MAKEDONYA%20NEREDE.gif>

Anadolu Beylikleri Haritası. (t.y.). Vikipedi. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Anadolu_Beylikleri.png,

Çakmak, H. (2020). Atatürk Döneminde Türkiye-Yugoslavya İlişkileri. Atatürk Ansiklopedisi, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-doneminde-turkiye-yugoslavya-iliskileri/?pdf=3803>, 30.08.2024

Makedonya Üsüküp, Tetova (Kalkandelen) gezisi. (2014). Pınar'ın Seyir Defteri. Erişim tarihi: 4 Haziran 2024, <https://pinarseyirdefteri.blogspot.com/2014/11/makedonya-uskup-tetova-kalkandelen.html>

Türkiye Dokuma Atlılası. (t.y.). Türkiye Dokuma Atlası. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://www.turkiyedokumaatlası.com/dokuma.php>

History of the Pillow. (t.y.). Everchem. Erişim tarihi: 30 Mart 2025, <https://everchem.com/history-of-the-pillow/>

What is China's history of pillow? (t.y.). Quora. Erişim tarihi: 30 Mart 2025, www.quora.com/What-is-China-s-history-of-pillow

History of Pillow: Everything You Must Know. (t.y.). The Sleep Company. Erişim tarihi: 30 Mart 2025, https://thesleepcompany.in/blogs/pillow/history-of-pillow-everything-you-must-know?srltid=AfmBOooj8h0I7SBELgNcqGPvt8aQr68YFBJF6BEgH3nuPgVyM_nUrYVI,

- Pillows: History and Impact. (2024). Vision Times. Erişim tarihi: 30 Mart 2025, <https://www.visiontimes.com/2024/09/18/pillows-history-and-impact.html>
- Y n İp, Doğal Koyun Y n  Hal  Dokuma İpliği. (t.y.). Arkaik Craft. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://www.arkaikcraft.com/yun-ip-dogal-koyun-yunu-cile-270-300-gr-hali-dokuma-ipi-pmu71>
- Pamuk Polyester İplik. (t.y.). İtimat Tekstil. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <http://itimatteksitil.com.tr/pamuk-polyester-ipik.php>
- Chiphell Pillow History Tartışması. (t.y.). Chiphell Forum. Erişim tarihi: 30 Mart 2025, <https://www.chiphell.com/forum.php?mod=viewthread&tid=2636729&extra=page=1&ordertype=1&page=3&mobile=no>
- Sakarya Haber Ajansı. (2020, Eylül 16). Kınalılar somun ekmek geleneğini sürdürüyor. <https://www.sakaryahaberajansi.com.tr/kinalilar-somun-ekmek-gelenegini-surduruyor/8096>
- Kuzey Makedonya İstatistik Kurumu. (t.y.). Kuzey Makedonya Temel İstatistikleri. Erişim tarihi: 24 Aralık 2023, <https://www.stat.gov.mk/KlucniIndikatori.aspx>
- Kuzey Makedonya'daki şehirler listesi. (t.y.). Wikiwand. Erişim tarihi: 20 Haziran 2024, https://www.wikiwand.com/tr/Kuzey_Makedonya'daki_%C5%9Fehirler_listesi
- Batı Trakya Tarihi. (t.y.). Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği. Erişim tarihi: 25 Aralık 2023, <http://www.btdd.org.tr/bati-trakya/tarihi.html>
- Karaman Oğulları. (t.y.). TDV İslâm Ansiklopedisi. Erişim tarihi: 26 Aralık 2023, <https://islamansiklopedisi.org.tr/karamanogullari>
- Manastır, Kuzey Makedonya. (t.y.). Vikipedi. Erişim tarihi: 29 Aralık 2023, https://tr.wikipedia.org/wiki/Manast%C4%B1r,_Kuzey_Makedonya
- Bitola (Manastır) nüfusu. (t.y.). Makedonya'da Eğitim. Erişim tarihi: 29 Aralık 2023, <https://www.makedonyada-egitim.com/bitola-manastir-nufusu.html>
- Bitola, North Macedonia. (t.y.). The Top Knowledge. Erişim tarihi: 20 Haziran 2024, <https://tr.thetopknowledge.com/bitola-north-macedonia>
- Tüm yönleriyle yastığın tarihęesi. (2021). Hibboux Blog. Erişim tarihi: 28 Ağustos 2024, <https://blog.hibboux.com/2021/02/23/tum-yonleriyle-yastigin-tarihcesi/>
- Yastığın tarihi: Rahat bir uykunun ilk nesnesi. (t.y.). GZT Skyroad. Erişim tarihi: 28 Ağustos 2024, <https://www.gzt.com/skyroad/rahat-bir-uykunun-ilk-nesnesi-yastigin-tarihi-3785360>
- Knez. (t.y.). Vikipedi. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Knez>
- Herakleia Antik Kenti. (t.y.). Kültür Portal . Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mugla/gezilecekyer/herakleia>

- Pella. (t.y.). Wikipedi. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Pella>
- Thessaloniki. (t.y.). Wikipedia. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://en.wikipedia.org/wiki/Thessaloniki>
- Amphipolis. (t.y.). Wikipedia. Erişim tarihi: 30 Ağustos 2024, <https://en.wikipedia.org/wiki/Amphipolis>
- Prıftı, K. (2003). Manastır, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/manastir--makedonya> (20.04.2025).
- Karpat, K. (1992). Balkanlar, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/balkanlar> (15.04.2025).
- Mark, J. J. (2013). Antik Yunan (N. Karaben, Çev.). World History Encyclopedia, <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-119/antik-yunan/>
- Hacısalıhoğlu, M. (2005) Makedonya, TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/makedonya> (15.04.2025).

Kaynak Kişiler

- Avukat, H. (Kişisel görüşme, 9 Şubat 2024).
- Civan, F. (Kişisel görüşme, 9 Şubat 2023).
- Civan, İ. (Kişisel görüşme, 9 Şubat 2023).
- Ortabağ, G. (Kişisel görüşme, 10 Haziran 2024).
- Korkusuz, M. (Kişisel görüşme, 22 Şubat 2024).
- Yıldız, C. (Kişisel görüşme, 13 Mayıs 2024).
- Yıldız, E. (Kişisel görüşme, 13 Mayıs 2024).
- Yılmaz, Ü. (Kişisel görüşme, 2022–2023).

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Tuğçe KÜÇÜKALİ	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Bölümü	Geleneksel Türk Sanatları / Halı ve Kilim Anasanat Dalı
Makale ve Bildiriler	
1. Küçükali T.- Atış K. D. ve Öngen A. G. (2024), Sakarya’da Yaşayan Kınalı Muhacirlerinin Yastık Dokumalarından Örnekler, Zeitschrift Für Die Welt Der Türken, Vol 16, No 3, s: 329-349.	